This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
  Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
  Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
  Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
  Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsätt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsätt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk `http://books.google.com/`

NYPL RESEARCH LIBRARIES
3 3433 07079378 5

VÄGEN TILL FRÄLSNING

ENLIGT DEN LUTHERSKA KYRKANS UPPFATTNING AF GUDS ORDS LÄRA

AF

PROF. G. H. GERBERDING

TEOL. DR.

ÖFVERSATT FRÅN ENGELSKAN AF

K. G. WM. DAHL.

ROCK ISLAND, ILL.

AUGUSTANA BOOK CONCERN

SEP 27 1911

Compliments from

Upsala College

Kenilworth

N. J.

VÄGEN TILL FRÄLSNING

ENLIGT

DEN LUTHERSKA KYRKANS UPPFATTNING
AF GUDS ORDS LÄRA

AF

PROF. G. H. GERBERDING, TEOL. DR.

ÖFVERSATT FRÅN ENGELSKAN AF

K. G. WM. DAHL
PASTOR I AUGUSTANA-SYNODEN.

ROCK ISLAND, ILL.
AUGUSTANA BOOK CONCERN

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
496590
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS.
R 1912 L

COPYRIGHTED, 1908,
BY
AUGUSTANA BOOK CONCERN

KLASSEN '07

AF

AUGUSTANA TEOLOGISKA SEMINARIUM, HVILKEN TAGIT INITIATIVET TILL OCH UNDERSTÖDT DETTA ARBETES UTGIFVANDE PÅ SVENSKA, TILLÄGNAS DETSAMMA

MED TILLGIFVENHET OCH ERKÄNSLA

AF

ÖFVERSATTAREN

INNEHÅLL.

SID.

INLEDANDE BIBELSPRÅK 9

FÖRSTA KAPITLET.

Alla äro syndare 11

ANDRA KAPITLET.

Det som är född af köttet måste födas af Anden..... 17

TREDJE KAPITLET.

Den närvarande nådesordningen är medelbarlig..... 25

FJÄRDE KAPITLET.

Dopet, ett af Gud instiftadt nådemedel 33

FEMTE KAPITLET.

Döpelseförbundet kan hållas obrutet. Föräldrars uppgift och ansvar 41

SJÄTTE KAPITLET.

Inflytande och uppfostran i hemmet med afseende på döpelseförbundets hållande 48

SJUNDE KAPITLET.

Söndagsskolan i dess förhållande till kristna föräldrars döpta barn 55

SID.

ÅTTONDE KAPITLET.

Söndagsskolan — dess förhållande till dem som stå i förbundsgemenskap med Kristus, äfvenså till de odöpta och vilsefarande 62

NIONDE KAPITLET.

Katekisering 68

TIONDE KAPITLET.

Om innehållet, anordningen och det utomordentliga värdet af Luthers lilla katekes..... 74

ELFTE KAPITLET.

Sättet att gå tillväga vid undervisningen i Luthers lilla katekes, och ändamålet därmed..... 81

TOLFTE KAPITLET.

Konfirmationen 89

TRETTONDE KAPITLET.

Herrens nattvard. Inledande anmärkningar 97

FJORTONDE KAPITLET.

Herrens nattvard — fortsättning..... 104

FEMTONDE KAPITLET.

Herrens nattvard — afslutning..... 110

SEXTONDE KAPITLET.

Den förberedande gudstjänsten; vanligen kallad skriftermålet 121

SID.

SJUTTONDE KAPITLET.

Ordet såsom ett nådemedel 131

ADERTONDE KAPITLET.

Omvändelsen, dess beskaffenhet och nödvändighet 140

NITTONDE KAPITLET.

Omvändelsen — några egendomligheter och erfarenheter 147

TJUGONDE KAPITLET.

Omvändelsen — människans medverkan 156

TJUGOFÖRSTA KAPITLET.

Rättfärdiggörelsen 165

TJUGOANDRA KAPITLET.

Helgelsen 176

TJUGOTREDJE KAPITLET.

Väckelser 185

TJUGOFJÄRDE KAPITLET.

Moderna väckelser 194

TJUGOFEMTE KAPITLET.

Moderna väckelser — fortsättning 204

TJUGOSJÄTTE KAPITLET.

Moderna väckelser — afslutning 213

SID.

TJUGOSJUNDE KAPITLET.

Verkliga väckelser 224

TJUGOATTONDE KAPITLET.

Afslutning 233

INLEDANDE BIBELSPRÅK.

Till lagen, till vittnesbördet! Es. 8: 20.

Så säger Herren: "Ställen eder vid vägarna och sen till och frågen efter forntidens stigar, frågen hvilken som är det godas väg och vandren på den, så skolen I finna ro för edra själar!" Jer. 6: 16.

På det att vi icke mera må vara barn, som kastas och kringdrifvas af hvarje lärdomsväder, genom människornas spel, genom illfundighet i villfarelsens ränker, utan, hållande oss till sanningen, i kärlek växa i alla stycken upp till honom, som är hufvudet, Kristus. Ef 4: 14, 15.

Låten eder icke förföras af mångahanda och främmande läror; ty det är godt, att hjärtat göres fast genom nåden. Hebr. 13: 9.

Haf akt på dig själf och på läran, förblif däri; ty om du så gör, frälsar du både dig själf och dem som höra dig. 1 Tim. 4: 16.

Varen alltid redo att svara hvar och en som af eder begär skäl till det hopp, som är i eder, och det med saktmodighet och fruktan. 1 Petr. 3: 15.

Mina älskade, då jag med all ifver tagit mig före att skrifva till eder rörande vår gemensamma frälsning, har

jag ansett nödigt att genom skrifvelsen uppmana eder att kämpa för den tro, som en gång för alla blifvit öfverlämnad åt de heliga. Jud. 3.

Ty en tid skall komma, då de icke skola fördraga den hälsosamma läran, utan skola efter sina egna lustar samla åt sig hopar af lärare, emedan det kliar i öronen, och vända sina öron från sanningen och vända sig till fablerna. 2 Tim. 4: 3, 4.

Hvar och en som afviker och icke förblifver i Kristi lära, han har ingen Gud; den som förblifver i läran, han har både Fadern och Sonen. Om någon kommer till eder och icke medför denna lära, så mottagen honom icke i huset och hälsen honom icke välkommen. Ty den, som hälsar honom välkommen, gör sig delaktig i hans onda gärningar. 2 Joh. 9—11.

Jag betygar för hvar och en som hör orden i denna boks profetia: Om någon lägger något till dem, på honom skall Gud lägga de plågor, som äro skrifna i denna bok. Och om någon tager bort något från orden i denna profetias bok, hans del skall Gud borttaga från lifvets träd och från den heliga staden, om hvilka det är skrifvet i denna bok. Upp. 22: 18, 19.

FÖRSTA KAPITLET.

Alla äro syndare.

Af en händelse hörde vi för någon tid sedan en person, som borde vetat bättre, fälla ungefär följande yttrande: "Jag undrar huru syndare frälsas i den lutherska kyrkan. Man hör aldrig talas om några omvändelser där" o. s. v. Dessa ord påminde oss om liknande yttranden, hvilka vi förut hört, ja, mer än en gång hafva vi hört anmärkas, att i somliga kyrkor frälsas syndare genom omvändelse och helgelse, men att det vore tvifvel underkastadt, huruvida samma välsignelse kunde komma någon till del i den lutherska kyrkan. Författaren erkänner öppet, att på den tiden, omgifven som han var af sådana inflytanden, *"voro hans fötter nära att stappla, hans steg voro nära att slinta."* Därför kan han ock sympatisera med hvarje uppriktig sanningsökare, som icke åtnjutit förmånen af undervisning i läran om synd och nåd, och som följaktligen ännu vandrar i mörkret. Han har därför be-

slutat sig för att skrifva en serie enkla, praktiska uppsatser om frälsningsvägen, sådan den framställes i den lutherska kyrkan. Det skall blifva hans sträfvan att framställa det sätt, hvarpå reformationens kyrka söker nå syndaren och på honom tillämpa den återlösning, som är i Kristus Jesus.

Först uppstår då den frågan: "Hvilka äro föremål för frälsning?" Svaret ligger nära till hands: alla syndare. Men återigen, hvilka innefattar detta? Härpå blir svaret icke så enhälligt. Redan här börja åsikterna att dela sig. Visserligen råder mellan alla de äldre protestantiska trosbekännelserna en ganska fullständig öfverensstämmelse med afseende på denna punkt, men bland de förklarade anhängarna af dessa bekännelser är öfverensstämmelsen icke så påtaglig.

I många samfund råder ett ganska allmänt tvifvel med afseende på arfsyndens eller det medfödda syndafördärfvets existens. Den läran, att "efter Adams fall alla människor, som naturligen aflas och födas, *födas med synd*", faller icke vår tids människor i smaken. Den är så förödmjukande för stoltheten i människohjärtat, och därför söker man öfvertyga sig själf, att den icke är sann. Det har blifvit modernt att förneka densamma. Från predikstolen, i pressen, hos våra mest populära författare, höra vi denna gammalmodiga lära förklaras ovärdig vår upplysta tid. På så sätt har den-

na afvikelse från Guds ords lära spridt sig och sprider sig allt fortfarande. Öfverallt möta vi män, framstående inom sina respektiva samfund, hvilka med förakt afvisa den åsikten, att deras barn skulle vara syndare och behöfva frälsas. Deras bekännelse är: "Jag tror på barndomens renhet och oskuld och är förvissad om att de höra himmelriket till utan någon förändring eller behof af gudomlig nåd." Ja, förvisso skulle vi alla önska, att denna bekännelse vore sann. Men är den verkligen sann? Om icke, så kan ej vår önskan, att den vore sann, förändra förhållandet.

Låtom oss därför gå till *"lagen och vittnesbördet"*, Jes. 8: 20, till all sannings ursprung och källa, Guds inspirerade ord. Lyssna till dess allvarliga utsagor, som icke kunna missförstås. Jobs bok 15: 14: *"Hvad är en människa, att hon skulle vara ren, och att den som är af kvinna född skulle vara rättfärdig?"* Ps. 51: 7: *"Se, i synd är jag född, och i synd har min moder aflat mig."* Joh. 3: 6: *"Det som är född af köttet är kött."* Ef. 2: 3: *"Bland hvilka ock vi alla...voro af naturen"* — d. v. s. genom födelsen — *"vredens barn likasom de andra."* Så lyda några af de många tydliga framställningarna i den heliga skrift. Ingenstädes läres det, att barnen födas rena, rättfärdiga och passande för himmelen.

Sålunda lär och bekänner den lutherska kyrkan intet

annat än Guds ords rena sanning i Augsburgiska bekännelsens andra artikel, där det heter: "Likaledes läres, att efter Adams fall alla människor, som naturligen aflas och födas, födas med synd" etc. Likaledes i Schmalkaldiska artiklarna, tredje delen, första artikeln: "Här måste vi bekänna det Paulus betygar, att synden hafver tagit sin begynnelse och inkommit i världen af den ena människan, Adam, genom hvilkens olydnad alla människor äro vordne syndare samt döden och djäfvulen undergifne. Detta kallas arfsynd eller hufvudsynd... Denna arfsynd är ett så djupt och fasansfullt fördärf uti vår natur, att det af ingen människas förnuft kan begripas, utan man måste af skriftens uppenbarelse lära känna och tro det." Likaledes i Konkordieformelns första kapitel, "Om arfsynden", hvarest finnes en fullständig framställning af vår tro och den grund, hvarpå den hvilar. Likaledes Luthers förklaring till andra artikeln af apostoliska bekännelsen, där han säger: "Hvilken — Kristus — förlossat, förvärfvat och vunnit mig, förtappade och fördömda människa, från alla synder, från dödens och djäfvulens våld."

Detta är sålunda vår kyrkas lära, grundad som den är på Guds ord. Att denna lära är sann, höjd öfver möjligheten af tvifvel, säger oss äfven själfva förnuftet. Det kan icke frångås, att hvad som är i barnet kommer

att visa sig, ju mer det utvecklar sig. De frön, som ligga dolda där, måste utveckla sig och framalstra sin vederbörliga och naturliga frukt. Äfven barnet kunna vi känna af dess frukt. Och hurudan är väl denna frukt? Huru länge dröjer det, innan det hjälplösa och synbarligen oskyldiga lilla barnet, som slumrar vid sin moders bröst, visar tecken till vrede, afund, trots och olydnad? Lämna det ensamt och utan lärare, och barnet skall lära sig ljuga, bedraga, stjäla, svärja och vålla sorg. Men utan lärare skall det icke lära sig bedja, tillstå sina misstag samt "frukta och älska Gud öfver allting och sätta all tro och lit till honom". Tyda dylika omständigheter på inre renhet eller medfödd synd?

Vidare är ju barnet blottställdt för sjukdom, lidande och död. Redan från det första andedraget är dess lif en kamp mot fientliga anfall af olika slag. Den lilla kroppen härjas af svåra plågor. Ofta händer det ju äfven, att det svaga lifvet dukar under och det nyfödda barnet dör.

Huru kunna vi förklara detta, om vi tro på barnets syndfrihet? Vi veta ju alla, att lidande och död äro en följd af synden. Finns där, kan där finnas lidande och död, där det icke finns någon synd? Nej, *"syndens lön är döden"*. Men denna lön utkräfves aldrig, där icke synden utfört sitt verk. Slutsatsen är därför oemot-

ståndlig: barnet är en syndare. Det behöfver frälsning och måste nås af den frälsande nåden. Det måste räknas med, ty det är ett af föremålen för frälsning och måste föras in på frälsningens väg.

Kyrkan är Kristi brud, den institution, genom hvilken Kristus erbjuder och meddelar sin nåd åt människors barn. Kyrkan måste börja med barnen. Hon måste söka äfven dem och äfven för deras räkning använda det enda botemedlet för en dödssjuk själ, Återlösarens renande och lifgifvande nåd.

Huru kan detta ske? Huru söker den lutherska kyrkan att nå barnet? Detta skola vi försöka besvara i det följande.

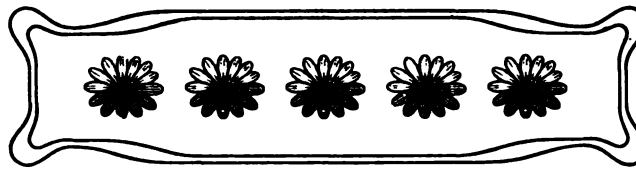

ANDRA KAPITLET.

Det som är födt af köttet måste födas af Anden.

I föregående kapitel visade vi ur skriften, och äfven från förnuftets synpunkt, att vår kyrka lär endast den rena sanningen, då hon bekänner, att "efter Adams fall alla människor, som naturligen aflas och födas, födas med synd".

Såsom en syndig varelse är det nyfödda barnet icke stadt på frälsningens väg. Genom dess naturliga födelse af syndiga föräldrar är det ingalunda i Guds rike, utan under syndens, dödens och djäfvulens herravälde. Om det lämnas åt sig själft, om den egna naturen ostördt får utveckla sig, måste det onekligen och hopplöst gå förloradt. Det är sant, där finnes en *relativ* oskuld. Aposteln förmanar ju: *"Så varen nu Guds efterföljare såsom älskade barn"*, och: *"Varen barn i ondskan."* Vid flera tillfällen bestraffade äfven vår käre Frälsare sina lärjungars uppblåsta och ärelystna sinne

genom att jämföra det med sinnet hos ett litet barn. Han sade: *"Sådana hörer himmelriket till"* och: *"Utan I omvänden eder och varden såsom barnen, skolen I alls icke inkomma i himmelriket."*

Dessa skriftens ord anföras vanligen af dem, hvilka förneka läran om arfsynden, liksom om sådana bibelställen lärde, att barnen äro syndfria och fullkomligt passande för himmelen. Men om vi antaga denna tolkning, då motsäger skriften sig själf, ty vi hafva sett, att den på många ställen lär annorlunda. Dessa anföranden kunna endast mena, att barnen äro *relativt* oskyldiga. Jämförda med de ofta allt annat än älskvärda, utan tvärtom högmodiga och kärlekslösa lärjungarna äro de små barnen mycket *bättre föremål* för kallelsen till himmelriket. Under det syndens rötter finnas hos dem, har synden dock icke ännu utfört sitt förhärdande verk.

Barnen motstå icke uppsåtligt det goda. De äro mycket mildare, läraktigare, pålitligare och kärleksfullare. Guds nåd har hos dem mindre svårigheter att öfvervinna. De kunna lättare nås, äro emottagligare och sålunda lämpliga föremål att föra in i Guds rike. Endast i denna mening kan det sägas: *"Låten barnen komma till mig"* att jag må vidröra dem, välsigna dem, meddela dem min nåd och sålunda göra dem delaktiga af mitt rike. *"Sådana hörer himmelriket till"*, emedan

det är min önskan och afsikt att föra dem till himmelriket.

Så långt kunna vi tryggt gå. Så mycket medgifva vi gärna till barnets fördel, i jämförelse med den fullvuxne. Men därmed är det icke sagdt, att barnet är oskyldigt, rent och heligt af naturen. Syndens outvecklade rötter och frön finnas där ännu. Dess väsen är ondt. Från detta inre väsen måste det räddas. Men på hvad sätt?

Här möta vi återigen dem, som tro sig ganska lätt kunna lösa svårigheten. De säga: "Antag, att barnet har synd, så kan dock denna omständighet ingalunda lägga några hinder i vägen för dess frälsning, ty Kristus dog för att borttaga synden. De hafva ingen *medveten* synd. Deras tillstånd öfverskyles af Kristi försoning, och de komma till himmelen, om de dö i sin späda barndom.

Denna åsikt synes tillfredsställa en stor hop välmenande människor. Utan att noggrant öfverväga saken slå de tanken därpå ur hågen med denna bekväma lösning. Men om de gjorde sig besvär med att granska denna sin teori, skulle de förvisso komma till insikt om att den alldeles saknar grund.

Kristi försoning i och för sig själf har aldrig frälsat en enda själ. Den har undanröjt de hinder, som låge i vägen för vår frälsning, den har öppnat väg för oss till

fadershuset samt åt oss förvärfvat syndernas förlåtelse, lif och salighet. Men allt detta gagnar icke alls syndaren, så länge han icke blifvit förd in på denna väg, så länge icke frälsningen blifvit tillämpad på honom personligen. Och lika litet kunna vi tala om att frälsningen tillämpas på en opånyttfödd, syndig natur. Vi kunna icke ens tänka oss förlåtelse för en opånyttfödd människa. Ty detta skulle vara detsamma som att taga bort syndens skuld, men tillåta den att fortfarande utöfva sin hela kraft. Det skulle vara att frälsa syndaren i och med hans synd.

Denna åsikt saknar all grund. Den är t. o. m. stridande mot sunda förnuftet. Den vidhåller ju, att en människa, som har i sitt hjärta, såsom en del af sin natur, syndens rötter och frön, kan med oförändradt sinne komma in i Guds rike. Den låter Gud betrakta synden med undseende och kränker därigenom hans helighet; den gör himmelen till en vistelseort för orena.

Nej, nej. Sådant duger icke. När människor söka bortförklara vissa läror i Guds ord som förefalla dem motbjudande och misshagliga, råka de genast i mycket större svårigheter och motsägelser. Barnet är afladt och födt i synd. Det är ett vredens barn, *dödt i öfverträdelser och synder.* Dess natur måste renas och förnyas. Ty om det kunde blifva frälst som det är, då finnas där ju opånyttfödda själar i himmelen!

Det är bättre att hålla sig till det som är skrifvet och tro, att hvar och en, barn eller fullvuxen, som blifvit född af köttet, måste födas af Anden. Lyssna till vår Frälsares allvarliga ord, hvilka han bestyrker med den där eftertryckliga tvåfaldiga bekräftelsen: *"Sannerligen, sannerligen säger jag dig: Utan att en varder född på nytt, kan han icke se Guds rike."* Joh. 3: 3. Och han upprepar denna bestämda förklaring tvenne gånger. I den grekiska texten heter det: Utan att *någon* (hvem som helst) varder född på nytt. Denna försäkran omfattar hvarenda mänsklig varelse. För att icke detta skulle blifva omtvistadt, säger Jesus vidare: "Det som är född af köttet" — d. v. s. på naturligt sätt — "är kött, och det som är född af Anden är ande." Hvarhelst där är en födelse af köttet, där måste ock blifva en födelse af Anden. Ty det som är född af köttet kan icke ens *se* Guds rike, mycket mindre åtnjuta dess förmåner och ännu mycket mindre besitta detsamma. Nytt lif, gudomligt lif, andligt lif måste ingjutas i den köttsliga, sinnliga naturen. Och på så sätt blir där ett nytt hjärta, ett nytt sinne, en ny håg — en ny människa. Då, och först då, kan där blifva förstånd i samt uppfattning och uppskattning af det som till Guds rike hörer. Och detta betygar ju äfven hela Guds ord. Gal. 6: 15: *"Ty i Kristus Jesus gäller hvarken omskärelse eller förhud, utan en ny skapelse"* — eller m. a. o. hvar-

ken judisk födelse eller hednisk födelse, utan allenast en *ny födelse*.

Vår kyrka bekänner alltså äfven här den rena sanningen i Guds ord, när hon i den andra artikeln af den Augsburgiska bekännelsen, som ofvan citerats, vidare framhåller: "Denna sjukdom eller arfsynd är sannerligen synd, hvilken ock nu fördömer och medför en evig död för alla, hvilka icke varda födda på nytt."

Från hvad Guds ord så tydligt lärer våga vi ej vika en hårsmån. Intet barn kan blifva frälst utan att först hafva nåtts af den förnyande nåden. Om någonsin ett spädt barn dött eller komme att dö i det tillstånd, i hvilket det var född, *oförändradt* af gudomlig nåd, det barnet vore förloradt. Där finnes icke och kan icke finnas några opånyttfödda själar i himmelen. Får icke pånyttfödelse äga rum hos barnen, kan det icke heller blifva tal om deras frälsning.

Vi vilja äfven i detta sammanhang anmärka, att det icke är uteslutande den lutherska kyrkan, som håller denna lära om den absoluta nödvändigheten af barnens pånyttfödelse. Äfven de romerska och grekiska kyrkorna lära, att det är omöjligt för någon människa att komma till himmelen utan förändring från det tillstånd, i hvilket hon föddes. Och alla de stora historiska bekännelserna af de protestantiska kyrkorna framhålla

samma sanning. T. o. m. de calvinistiska baptisterna erkänna nödvändigheten af barnets pånyttfödelse.

Korteligen, alla kyrkor, som närmare satt sig in uti skriftens lära och bemödat sig om att hafva ett bestämdt lärosystem, komma öfverens i denna punkt. Huru mycket än många bland dem, som räkna sig till dessa kyrkosamfund, i predikningar eller samtal förneka denna läropunkt, så framhålles den dock af deras största och bästa teologer samt i deras egna bekännelseskrifter.

Ja, pånyttfödelse måste äga rum hos det späda barnet. Men är månne detta möjligt? Kan Guds nåd verkligen nå det hjälplösa barnet? Kan han verkligen räcka ned till det och göra det till en ny människa i Kristus Jesus? Har han månne dragit försorg om något sådant? Ja, tack vare hans öfverflödande nåd, tro vi, att han både kan och vill frälsa barnet, och åt kyrkan, sin brud, har han för detta ändamål öfverlämnat ett nådemedel. Han, om hvilken det långt före hans ankomst profeterades, att han skulle *"församla lammen i sin famn och bära dem i sitt sköte"*, han som gjorde till den återupprättade apostelns första plikt att *föda lammen*, han måste förvisso hysa en särskild omsorg om de små. Det är hvarken hans eller hans Faders vilja, *"att en enda af dem skall gå förlorad"*. Han har dragit försorg om dessa syndiga små varelser, så att

hans nåd kan nå dem för att förnya och hela dem. Där finnes balsam i Gilead. Den store läkaren finnes där. Kyrkan behöfver blott använda hans gudomliga, lifgifvande läkemedel. Om detta skola vi tala i nästa kapitel.

TREDJE KAPITLET.

Den närvarande nådesanordningen är medelbarlig.

Vi hafva nu sett, huru barnets köttsliga, syndiga natur gör det opassande för himmelriket, och att på grund däraf en förändring måste äga rum i dess natur, att ett nytt lif måste födas och en ny människa uppstå, innan barnet kan äga lott eller del i Guds rike. Vi hafva äfven uttryckt såsom vår fasta öfvertygelse, att det är Guds goda och nådiga vilja i Kristus att förläna det stackars syndiga och oheliga barnet den erforderliga nåden för att så förändra det, att det kan blifva delaktigt af hans stora frälsning. Vi anse det icke nödvändigt att anföra de många bibelställen, som bevisa detta.

Från början till slut framställer alltid det gudomliga ordet vår Gud såsom ett det mest kärleksfulla, nådiga, medlidsamma och milda väsen. Skriftens grundton är öfverallt den, att Gud finner välbehag i att visa barmhärtighet, förlåta synder och meddela sin frälsande nåd.

Endast när rättvisan absolut fordrar det, straffar han, fastän ogärna, ty han vill icke, att någon skall gå förlorad.

Utan gensägelse är Gud *villig* att frälsa de hjälplösa små, som lida af synden, genom att göra dem till medlemmar af sitt nåderike härnere och sedermera af sitt härlighetsrike där ofvan.

Men förmår han göra detta? Kan han nå det omedvetna lilla barnet, kan han göra det delaktigt af försoningens välsignelser, meddela det nåd till ett nytt lif, öfvervinna syndens makt och fullkomligt borttaga dess skuld? Vi nästan blygas för att framställa dylika frågor. Och likväl är det en förödmjukande sanning, att vi dagligen i hvarje stad, på hvarje plats möta män och kvinnor, som bekänna sig för kristna och säga sig vara medlemmar af Kristi kyrka och dock på fullt allvar påstå, att deras Frälsare icke kan välsigna ett litet barn, så att dess syndiga natur förändras. Om de hårdt ansättas, skola måhända dessa självkloka människor medgifva, att han kan förändra barnets natur, om han så vill, men likväl äro de öfvertygade om att han icke kan göra det genom sitt eget sakrament, hvilket är instiftadt just för detta ändamål. Sålunda sätta de en gräns för Israels Helige och säga till den Allsmäktige: "Hit skall du gå, men icke vidare."

Med sådana människor, som äro visare än skriften,

som veta mera än Kristus, och som faktiskt, äfven om icke afsiktligt, beskylla Guds Son för dårskap, önska vi icke inlåta oss i tvist. Låt dem söka kullkasta återlösningens själfva grundvalar, om de så vilja! Låt dem söka bevisa, att icke allt är möjligt för Gud, om de det våga! Vi föredraga likväl att tro, att Guds Ande kan förändra, förnya, pånyttföda det nyfödda barnet. I Matt. 3: 9 läsa vi: *"Ty jag säger eder, att Gud är mäktig att af dessa stenar uppväcka barn åt Abraham"*, d. v. s., såsom sammanhanget visar, andliga barn åt Abraham, sanna barn åt Gud.

Måhända äro vi oförmögna att förstå den process, genom hvilken Gud kan förvandla hårda stenar till Guds sanna barn, men vi tro det dock, ty skriften säger så. Och om vi tro detta, är det icke heller svårt för oss att tro, att han kan ingjuta sitt eget gudomliga lif i barnets hjärta och på så sätt göra det till en ny varelse i Kristus Jesus.

Han kunde t. o. m., om det behagade honom, göra detta utan medel. Genom en blott viljeakt kunde Gud omskapa själen. Han kunde göra det genom sitt ord, liksom han skapade hela universum. Utan att använda några yttre medel, och utan att hans ord nådde dem, botade Jesus konungsmannens son och den kananeiska kvinnans dotter. Men kunde han göra detta *utan* medel, hvem vill då säga, att han icke kan göra detsamma

genom medel? Då han sålunda kan utföra sitt nådesverk både medelbarligen och omedelbarligen, återstår det endast för oss att taga reda på det sätt, hvarpå det har behagat Gud att verka. Är den gudomliga nådesanordningen för närvarande medelbarlig eller omedelbarlig? Det kan väl näppeligen bestridas, att den är medelbarlig — att Gud i naturens såväl som i nådens rike utför sina planer genom medel, hvilka han själf väljer. Dessa medel förefalla visserligen ofta människan dåraktiga; i all synnerhet de, genom hvilka han utför sitt nådeverk.

När vår Frälsare gjorde sina underverk, använde han ibland vissa medel, som måste hafva förefallit dem, hvilka det rörde, såsom synnerligen olämpliga. När han botade mannen, som var blindfödd, gjorde han *en deg af spott och jord,* och med denna egendomliga salfva besmorde han den blindes ögon och öppnade dem. Denne kunde väl med skäl hafva frågat: "Hvad godt kan litet jord, blandad med spott, väl göra?" Och dock behagade det vår Frälsare att begagna sig af dessa medel i och för detta häpnadsväckande underverks utförande. När Jesus begärde *de fem kornbröden och de två små fiskarna* för att därmed mätta de femtusen, utbrast till och med en apostel: *"Hvad förslår det ibland så många?"* Ja, hvad förslår det? I människohand betyda dessa medel ingenting — nej, mindre än ingenting; de äro endast

nog för att håna de hungriga tusenden eller blifva en orsak till tvedräkt och upplopp. Men i Guds Sons hand, med hans välsignelse däröfver, emottagna ur hans hand och utdelade i öfverensstämmelse med hans ord blifva dessa medel till riklig undfägnad i öknen.

En stackars kvinna, som lidit i tolf år, önskar att blifva botad af vår Frälsare. Med en kvinnas skygga, men starka tro tränger hon sig fram genom mängden helt nära Jesus, och med darrande, aftärda fingrar vidrör hon en fåll af hans klädnad. Jesus märker, att kraft har utgått ifrån honom. Kvinnan märker, att kraft, hälsa och lif ha strömmat in i henne. Ett öfverförande har ägt rum från Kristi välsignade, lifgifvande kropp in i kvinnans sjukliga, lidande kropp. Och hvilket var väl medlet för öfverförandet? Jo, hans klädnad — ett litet stycke tyg. Sålunda kan vår allsmäktige Gud, vår evige Frälsare, om det så behagar honom, använda en tygbit som medel för att öfverföra hälsa och lif från sig själf till en lidande människa.

Samme gudomlige Frälsare verkar ännu i dag genom medel. Han har grundat en kyrka, tillsatt ett predikoämbete, förordnat ordets förkunnande och utdelandet af de sakrament, som han själf har instiftat. Kristus arbetar nu i och genom sin kyrka. Genom dess predikoämbete förkunnas ordet och utdelas sakramenten, och genom dessa medel gifves den Helige Ande. (Augs-

burgiska bekännelsens femte artikel). När Kristus utsände sina apostlar för att göra alla folk till lärjungar, undervisade han dem äfven, huru de därvid skulle gå tillväga. Uppdraget i dess rätta öfversättning, såsom vi hafva det i Matt. 28: 19, 20, lyder sålunda: *"Gån fördenskull ut och gören alla folk till lärjungar, döpande dem till Faderns och Sonens och den Helige Andes namn, lärande dem att hålla allt det jag har befallt eder. Och se, jag är med eder alla dagar intill världens ände"*. Här hafva vi sålunda Frälsarens uttryckliga förhållningsorder. Apostlarna skulle *göra till lärjungar*. Detta är ändamålet med deras sändning. Huru skulle de därvid gå tillväga? Genom att *döpa* dem i den treenige Gudens namn och *lära* dem hålla allt hvad Kristus hade befallt. Detta är den af Kristus själf anvisade vägen för att tillämpa hans nåd på syndiga människor och föra dem från syndastånd till nådestånd.

Och detta är äfven frälsningsvägen i den lutherska kyrkan. Vi börja med barnet, som behöfver nåd. Vi börja med att döpa detta barn till Kristus. Därför lägga vi mycken vikt vid dopet. Vi lära vårt folk, att det är syndigt och farligt att uraktlåta att döpa sina barn. Den lutherska kyrkan fäster mera vikt vid denna gudomliga förordning än något annat protestantiskt samfund. Under det att rundt omkring oss existerar efterlåtenhet och lojhet i denna fråga, under det att

sinnesstämningen för närvarande i vårt land med förakt tillbakavisar den åsikten, att barnet erhåller gudomlig nåd i dopet, under det att det blifvit stötande för allmänhetens öra att tala om döpelsenåd, så står likväl vår kyrka den dag i dag är, hvarhelst hon har varit och är sann gentemot sig själf, på samma plats, där Martin Luther och hans medarbetare stodo, där Augsburgs bekännare stodo, och där upphofsmännen till Concordieboken stodo.

Världen frågar dock fortfarande: "Hvad godt kan väl litet vatten göra?" Vi svara därtill först och främst: "Döpelsen är *icke blott vatten,* utan ett vatten förordnadt genom Guds bud och förbundet med Guds ord". (Luthers lilla katekes). Den lutherska kyrkan vet ej af någon döpelse, som blott är "litet vatten". Vi kunna icke tala om ett dylikt dop. Låt det en gång för alla vara klart förstådt, att när vi tala om dop, tala vi om det såsom ofvan nämnts, enligt Luthers definition. Vi kunna icke skilja vattnet och ordet åt. Vi skulle icke våga att döpa med vatten ordet förutan, ty *det* skulle enligt Luthers ord vara "blott vatten och ingen döpelse". Låtom oss ock städse besinna, att hvilka förmåner och verkningar vi än tillskrifva dopet, "vattnet verkar det visserligen icke, utan Guds ord, som är med och när vattnet, och tron, som omfattar det med vattnet förenade ordet" — såsom Luther säger i sin lilla katekes.

Och frågas därpå vidare: "Hvad godt kan det sålunda definierade dopet göra?" så vilja vi söka besvara äfven det, eller hellre, vi vilja låta Guds ord besvara det. "Hvad säger skriften?"

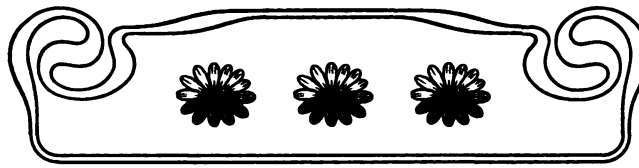

FJÄRDE KAPITLET.

Dopet ett af Gud instiftadt nådemedel.

När vi undersöka de förmåner och välsignelser, hvilka enligt Guds ord äro förknippade med dopet, måste vi vara angelägna om att finna den sanna betydelsen och verkliga meningen i dess förklaringar. Det är icke nog med att utvälja ett eller två särskilda bibelspråk, gifva dem en tolkning efter egen smak och så genast därpå bygga en teori eller lära. På så sätt har den heliga skrift användts för att gifva stöd åt de gröfsta irrläror och farligaste villfarelser. På så sätt *"förvränga många människor skrifterna till sin egen förtappelse"*. I denna viktiga punkt har vår kyrka fastställt vissa tydliga, praktiska, säkra och hållbara grundsatser. Genom att vid tolkningen af Guds ord efterfölja dessa grundsatser kan hvarje forskare i skriften undgå att råka i förvirring, villrådighet och tvifvel.

En af de första och viktigaste grundsatser, som våra

teologer och författarna till våra bekännelseskrifter framhålla, är, att ett bibelställe alltid skall tagas i dess naturliga, enkla och bokstafliga mening, så framt det icke finnes något i själfva texten eller sammanhanget, som tydligen angifver dess uppgift att uttrycka en bildlik mening.

Vidare: ett bibelställe får aldrig ryckas ur sitt sammanhang, utan måste betraktas tillsammans med det som föregår och det som efterföljer.

Vidare — och detta är af allra största vikt — skriften måste genom skriften tolkas. Quenstedt säger därom: "De bibelställen, hvilka behöfva förklaring, kunna och böra förklaras af andra bibelställen, hvilka äro tydligare, och på så sätt erbjuder skriften själf en förklaring af dunkla uttryck, när dessa jämföras med dem som äro mera tydliga. Skriften förklaras sålunda af skriften".

I öfverensstämmelse med dessa grundsatser borde vi aldrig gifva oss till freds med att en lära är biblisk, förrän vi granskat allt hvad den heliga skrift har att säga i ämnet. På så sätt önska vi därför besvara den fråga, med hvilken vi afslutade föregående kapitel: "Hvad säger skriften med afseende på dopets nytta och välsignelse?"

Vi hafva redan hänvisat till det uppdrag, som gafs apostlarna i Matt. 28: 19, 20. Vi hafva sett, huru vår

Frälsare i detta uppdrag gör dopet till ett af de medel, genom hvilka den Helige Ande verkar för att göra människor till hans lärjungar. I Mark. 16: 16 säger Jesus: *"Den som tror och blifver döpt, han skall varda frälst, men den som icke tror, han skall varda fördömd"*. I Joh. 3: 5 säger han: *"Utan att en"* — d. v. s. hvilken som helst — *"varder född af vatten och Ande, kan han icke ingå i Guds rike"*. I Apg. 2: 38 säger aposteln: *"Gören bättring, och hvar och en af eder låte döpa sig i Jesu Kristi namn till syndernas förlåtelse"*. Apg. 22: 16: *"Stå upp och låt döpa dig och aftvå dig dina synder, åkallande hans namn"*. Rom. 6: 3: *"Eller veten I icke, att alla vi, som hafva blifvit döpta till Kristus Jesus, vi hafva blifvit döpta till hans död?"* Gal. 3: 27: *"Ty I, så många som hafven blifvit döpta till Kristus, hafven eder iklädt Kristus"*. Ef. 5: 25, 26: *"Kristus har ock älskat församlingen och utgifvit sig själf för henne, på det att han skulle helga henne efter att hafva renat henne i vattnets bad genom ordet"*. Kol. 2: 12: *"Med honom begrafna i dopet, i hvilken I ock hafven blifvit uppväckta med honom genom tron af Guds verkan"*. Tit. 3: 5: *"Efter sin barmhärtighet frälste han oss genom ett bad till ny födelse och en förnyelse af den Helige Ande"*. 1 Petr. 3: 21: *"Hvilket ock nu i en motbild, dopet, frälsar eder — icke såsom ett afläggande af köttets orenhet, utan såsom ett godt samvetes*

förpliktelse till Gud — genom Jesu Kristi uppståndelse".

Dessa äro de viktigaste bibelställena, som behandla frågan om dopet. Det finnes äfven några andra ställen, som blott omnämna dopet, men icke förklara detsamma. Men det finnes icke ett enda bibelställe, som lär annorlunda än de ofvan anförda.

Vi önska nu blott, att läsaren omsorgsfullt ville granska dessa bibelställen, jämföra dem med hvarandra och så göra sig själf den frågan: "Hvad lära de?" Hvilken uppfattning skulle en ärlig, opartisk läsare, som hyser obetingad tillit till Guds ord och makt, erhålla utaf dem? Skulle han kunna säga: "Där är ingenting i dopet"? "Det har ingen betydelse." "Det är endast en kyrklig ceremoni utan någon särskild välsignelse förknippad med sig." Eller gifva dessa ord tydligt vid handen, att dopet endast är ett tecken — ett yttre tecken — af en osynlig nåd?

Betrakta ännu en gång uttrycken i dessa bibelställen. Och särskildt här önska vi vara tydliga, ty i denna punkt skiljer sig den lutherska kyrkan från många andra kyrkor. Jesus nämner *vatten* såväl som Ande, då han talar om en ny födelse. "Gören till lärjungar, *döpande* dem (genom att döpa dem)." "Hvar och en af eder låte sig döpa *till syndernas förlåtelse.*" "Låt döpa dig och *aftvå dig dina synder.*" "Döpta *till Kris-*

tus." "I som blifvit döpta till Kristus hafven *iklädt eder Kristus.*" Kristus åstundar helga och rena kyrkan i "*vattnets bad genom ordet*". "*Ett bad till ny födelse* och en förnyelse af den Helige Ande." "*Dopet frälsar eder.*" Språket är i sanning kraftigt och tydligt. Hvarje tolkningssätt, som söker bortförklara döpelsenåd och pånyttfödelse från dessa bibelställen, kullkastar också hvarenda lärosats af vår heliga kristna tro.

Sålunda lär vår katekes endast Guds ords rena sanning, när den framhåller, att döpelsen "verkar syndernas förlåtelse, frälsar ifrån döden och djäfvulen och gifver evig salighet åt alla dem, hvilka tro det, som Guds ord och löften innehålla". Likaledes lärer vår gedigna och orubbliga Augsburgiska bekännelse, som i sin andra artikel säger, att "den nya födelsen genom dopet och den Helige Ande befriar ifrån arfsyndens makt och straff". Så läsa vi ock i den nionde artikeln: "Om dopet läres, att det är nödvändigt till saligheten, och att Guds nåd genom dopet tillbjudes och gifves, samt att man skall döpa små barn, hvilka, genom dopet åt Gud öfverantvardade, blifva upptagna i Guds nåd". Härmed öfverensstämma ock alla våra andra bekännelseskrifter.

Det torde här vara på sin plats att fråga: "Är då dopet så absolut nödvändigt för frälsning, att odöpta barn gå förlorade?" Härtill vilja vi blott i korthet

svara, att själfva de män, som uppsatte våra bekännelser, med bestämdhet förnekade, att dopet på detta sätt är *absolut* nödvändigt. Luther, Melanchton, Bugenhagen och andra förkasta den idén, att ett odöpt barn går förloradt. Och ingen enda erkänd teolog i den lutherska kyrkan har någonsin framställt en så frånstötande lära. Men hvarför säger då vår bekännelse, att dopet är nödvändigt för frälsning? Det är nödvändigt i samma mening som det är nödvändigt att följa alla Kristi förordningar. Nödvändigheten är *ordinär,* men icke *absolut.* I vanliga fall gifver Kristus barnet sin nåd genom dopet såsom det medel, genom hvilket den Helige Ande meddelas. Men då barnet utan sitt eget förvållande dör odöpt, kan han nå detsamma på något annat sätt.

Såsom vi ofvan sett, är Kristus icke så hänvisad till vissa medel, att hans nåd icke kan verka dem förutan. Det enda vår kyrka fasthåller såsom absolut nödvändigt med afseende på barnet är, att det måste födas på nytt. Denna nyfödelse verkas i vanliga fall af den Helige Ande genom dopet såsom nådemedel. Men då detta medel icke kan användas, kan Guds Ande verka denna nya födelse på något annat sätt. Han är icke bunden af medlen. Och från hvad vi ofvan erfarit om Guds vilja gentemot dessa små, så hafva vi all orsak att tro, att han så når och förändrar hvarje litet barn, som dör odöpt. Den ställning, vår kyrka och alla hennes fram-

stående teologer intaga i denna punkt, är klart och tydligt uttryckt i följande ord: "Det är icke *frånvaron af,* utan *föraktet för* sakramentet, som fördömer.

Därför, under det den lutherska kyrkan har nog tillit till sin käre himmelske Fader och milde Frälsare att tro, att hennes Herre aldrig skall låta en enda af de små gå förlorad, utan pånyttföda och skickliggöra dem alla för sitt himmelska rike, innan han tager dem bort, yrkar hon dock allvarligen på att barnen i alla hennes hem skola döpas till Kristus.

Det gifves måhända de som säga: "I hafven ingen auktoritet i bibeln för barndop". Utan att på ett uttömmande sätt besvara detta påstående vilja vi kortelig en säga: "Det är nog för den lutherska kyrkan att veta, att det gudomliga uppdraget går ut på att *döpa alla folk* — det har ännu aldrig funnits ett folk utan barn". Barnen behöfva nåd, och nåd meddelas i dopet. Och särskildt är dopet lämpligt för att meddela andliga välsignelser åt de små. Det predikade ordet kunna vi icke tillämpa på dem, men i stället kunna vi gifva dem det sakramentala. Det är Gud själf, som förordnat barnens medlemskap i kyrkan. Han allena har rättighet att upphäfva detsamma. Men detta har han ännu icke gjort, och därför äger det fortfarande bestånd. Om det gamla testamentets nådeförbund omfattade barnen,

så är det nya testamentets icke inskränktare, utan i stället vidsträcktare.

Den fromma baptist-moderns hjärta är enligt skriften mera rätt än hennes hufvud. Hon sluter barnet till sitt bröst och beder allvarligt och uppriktigt, att Jesus måtte välsigna den lilla. I sitt hjärta känner hon och tror, att hennes älskade barn *behöfver* Frälsarens välsignelse, och att han *kan* meddela densamma åt barnet. Och likväl förnekar hon, att han kan välsigna detsamma genom sitt eget sakrament — "vattnets bad genom ordet".

Den gudfruktiga lutherska modern sluter sitt döpta barn till sitt bröst, blickar in i dess ögon och tackar sin Frälsare från hjärtats djup, att han har välsignat hennes barn, att han i detsamma ingjutit sitt gudomliga lif, tvagit det, beseglat det och upptagit det till sin son eller dotter. Huru ljufligt lugnande att veta, att hennes dyrbara lilla barn är ett lamm i Kristi hjord, *"bärande på sin kropp vår Herre Jesu Kristi märken"*.

Men kristna föräldrar hafva icke fullgjort hela sin plikt genom att låta döpa sina barn till Jesus Kristus. Visserligen inträda barnen därigenom i ett förbund med Jesus Kristus. Men det är föräldrarnas bindande plikt och välsignade förmån att kvarhålla sina små i detta förbund. Härom skola vi i det följande tala.

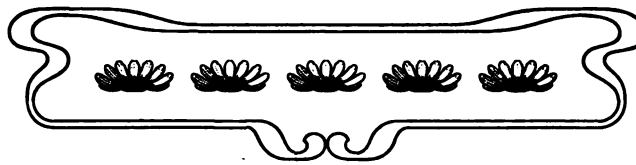

FEMTE KAPITLET.

Döpelseförbundet kan hållas obrutet. Föräldrars uppgift och ansvar.

Vi hafva gått *"till lagen och vittnesbördet"* för att få reda på dopets natur och förmåner. Vi hafva ur ordet framletat alla de förnämsta skriftställena, som hänsyfta på detta ämne. Vi hafva grupperat dem tillsammans och betraktat dem sida vid sida. Vi hafva sett, att deras mening är enahanda, klar och tydlig. Så framt vi icke äro villiga att kasta åsido alla välgrundade tolkningsprinciper, kunna vi från det inspirerade ordet endast erhålla en mening, nämligen den, att det döpta barnet, i kraft af den gudomliga förordningen, är en ny varelse i Kristus Jesus.

Här måste vi emellertid vara på vår vakt och komma ihåg, att det endast är *födseln* af ett nytt lif, som ägt rum hos barnet. Det har blifvit *födt* af vatten och Ande. Vi veta, att en födsel är blott en mycket svag

början till lif. Ja, så svaga äro flämtningarna af det naturliga lifvet vid födseln, att det ofta till en början ser tvifvelaktigt ut, huruvida verkligen något lif existerar. Resultatet af en födsel är icke en fullväxt man, utan ett svagt och hjälplöst litet barn. Det svaga lifvet behöfver den mest ömma, uppmärksamma och omtänksamma fostran och vård.

På samma sätt förhåller det sig i nådens rike. Det gudomliga lifvet existerar, men det är lif i dess första skede — frö och grodd till ett nytt lif. Och detta unga andliga lif behöfver den mest sorgfälliga fostran och omsorgsfulla näring. Ty liksom barnets naturliga lif är utsatt för faror, så är äfven dess andliga. På samma gång där finnes frön till ett nytt lif, få vi ej glömma, att syndens rötter ännu finnas kvar. Vår kyrka lär icke såsom Rom, att "arfsynden tillintetgöres i dopet, så att den icke längre existerar". Hollazius säger: "Syndens skuld och herravälde tages bort i dopet, men icke syndens rötter". Och Luther skrifver, att "dopet borttager syndens skuld, ehuru själfva saken, begäret, stannar kvar".

Till all olycka för barnet växa dessa syndens rötter af sig själfva såsom ogräset i våra trädgårdar. De behöfva ingen skötsel och ans. Helt annorlunda förhåller det sig med det nya lifvet. Det måste ständigt tillses, vårdas och skyddas liksom trädgårdarnas dyr-

bara plantor och växter. Salomo säger i Ordspr. 29: 15: *"Vårdslösadt barn gör skam åt sin moder"*. Och detta kan vara sant äfven med afseende på det döpta barnet.

Kristna föräldrar hafva sålunda icke fullgjort hela sin plikt emot barnet blott genom att hafva låtit döpa detsamma. Det är äfven föräldrarnas plikt, eller, rättare, det borde anses såsom föräldrarnas sälla förmån att bevara detta barn uti nådeförbundet med den dyre Frälsaren. Så lärer ock den lutherska kyrkan, ehuru många föräldrar synas helt förgäta detsamma. Och många, som hafva en rätt uppfattning i fråga om döpelsenåden, äro alldeles bortkomna, när det gäller föräldrarnas plikter gentemot det döpta barnet.

Hunnius, en af vår kyrkas erkände teologer, säger med afseende på deras ansvar, som låta döpa sina barn, att man väntar af dem följande: 1) Att å barnets vägnar svara för den tro, till hvilken det är döpt, och i hvilken det skall fostras upp. 2) Att undervisa barnet i mognare år, om det verkligen blifvit döpt enligt Kristi befallning. 3) Att bedja för barnet, att Gud måtte behålla det i sitt nådeförbund, välsigna det till kropp och själ och slutligen frälsa det med alla sanna troende. 4) Att bruka all omsorg, så att barnet må uppväxa i den tro, hvilken de hafva bekänt i barnets namn, att

det sålunda må blifva bevaradt från farliga villfarelser och falsk lära.

Den högt uppskattade lutherske teologen Luthardt säger: "Barndopet innebär något särskildt tröstefullt, men också det största ansvar". Och vidare: "Såsom kristna veta vi, att Gud skänkt sina barn ej endast naturliga, utan äfven andliga gåfvor. Ty våra barn hafva blifvit döpta och genom dopet upptagna i nådeförbundet. Att bevara dem i döpelsenåden, att utveckla i dem det andliga lifvet utgör den ena sidan af den kristna uppfostran. Att kämpa mot synden i barnet utgör den andra". Dr Schmid framhåller ock i sin kristliga etik, att det är möjligt att kvarstå i döpelsenåden utan afbrott. I sin förklaring till Luthers lilla katekes framställer dr Pontoppidan denna fråga: "Är det möjligt att ständigt kvarstå i döpelsenåden?" Och han svarar därpå: "Ja, genom Guds nåd är det möjligt".

Sålunda är det vår kyrkas lära, att det döpta barnet allt ifrån första tiden af sitt lif kan växa upp såsom ett barn i nåden, och att näst Gud det hufvudsakligast beror på föräldrarna eller faddrarna, huruvida det så skall göra. Och denna lutherska åsikt, såväl som alla andra, är väl grundad på Guds ord.

Vi vilja anföra ett par exempel: Samuel var ett bönens barn, skänkt åt hans fromma moder såsom svar på hennes böner. Hon kallade honom Samuel, det be-

tyder "bönhörd af Gud". Redan före hans födelse helgade hon honom åt Herren. Så snart han var afvand, bar hon honom till templet och öfverlämnade honom där offentligen åt den Högstes tjänst. Och allt ifrån denna tid vistades han, såsom skriften säger, i templet och *"vardt en Herrens tjänare inför prästen Eli"*. Gud använde sig af honom såsom en profet, då han ännu blott var ett barn. Om profeten Jeremia heter det i Jer. 1: 5: *"Förrän du utgick ur din moders kved, utkorade jag dig"*. Paulus säger till Timoteus: *"Från barndomen känner du de heliga skrifterna, som kunna göra dig vis till frälsning"*. Och på tal om Timotei tro säger han, att tron *"förut har bott i din mormoder Lois och i din moder Eunike"*. Ps. 71: 5, 6: *"Du är min förtröstan allt ifrån min ungdom. Du har varit mitt stöd allt ifrån moderlifvet"*.

Sålunda är det möjligt för Gud icke blott att meddela barnet sin nåd, utan äfven att allt framgent behålla detsamma i nåden. Att motsäga detta är helt enkelt detsamma som att motsäga Guds utsagor i den heliga skrift.

Skulle emellertid händelsevis någon säga, att de ofvan anförda exemplen äro enastående och ovanliga, märka vi vidare, att hela skriftens innehåll öfverensstämmer med denna uppfattning. Ingenstädes i hela bibeln är det ens antydt, att det är Guds vilja eller afsikt, att

barnen skola stanna utanför nådeförbundet och icke hafva någon lott eller del med i Kristi försoningsverk, förrän de komma till mognare ålder och själfva kunna bestämma efter eget godtfinnande. Denna moderna åsikt är totalt främmande för och motsägande allt hvad vi veta om Gud, om hans frälsningsplan och handlingar gentemot sitt folk, vare sig i gamla eller nya testamentets tid. Han förordnade, att åtta dagar gamla barn skulle upptagas i hans förbund. Han erkände späda barn såsom delägare i hans förbunds välsignelser. *"Af barns och spenabarns mun har du beredt dig lof." "Låten barnen komma till mig."* Öfverallt tages det för afgjordt, att de barn, som mottagit antingen det gamla eller det nya testamentets invigningssakrament, tillhöra honom. Ingenstädes uppmanas föräldrarna att bemöda sig att få sådana barn omvända, som om de aldrig blifvit berörda af den gudomliga nåden. Men öfverallt uppmanas de att söka kvarhålla dem uti det förhållande till deras Herre, i hvilket de genom hans egna förordningar blifvit ställda. 1 Mos. 18: 19: *"Ty jag har utsett honom, att han skall befalla sina barn och sitt hus efter sig, att de skola hålla Herrens väg".* Ps. 78: 6, 7: *"Så skulle det blifva kunnigt för ett kommande släkte, för barn som komme att födas, och dessa skulle stå upp och förtälja det för sina barn. Då skulle de sätta sitt hopp till Gud och icke förgäta Guds verk, utan iakttaga hans*

bud". Ords. 22: 6: *"Uppfostra pilten med hänsyn till hans lefnadsbana, så skall han icke öfvergifva den, om han ock blir gammal".* Ef. 6: 4: *"Uppföden dem i tukt och Herrens förmaning".*

Låtom oss därför anse det döpta barnet såsom redan hörande till Kristus. Må föräldrarna icke oroa sig och mena, att det icke skulle kunna tillhöra honom, förrän det självt erfarit en hjärtats förändring. Hjärtat är redan förändradt. Trons och kärlekens frön äro där nedlagda. Om föräldrarna besinna detta och göra sin del, skall hos barnet mycket tidigt utvecklas den uppriktigaste tro och tillit till Kristus och den renaste kärlek till Gud. Från dessa frön skall barnatrons och barnakärlekens sköna planta uppväxa. Det nya lifvets dygder kunna så tidigt framdragas, att barnet aldrig i senare år skall kunna tänka tillbaka på en tid, då det icke förtröstade på och älskade Gud och — som en följd däraf — hatade synden. Detta är det i Guds ord framställda idealet. Och detta ideal skulle alla kristna föräldrar söka att realisera i de barn, som Gud gifvit dem, och som gifvits till Gud i enlighet med hans egen förordning. Men huru kan detta ske? Därom vilja vi tala i nästa kapitel.

SJÄTTE KAPITLET.

Inflytande och uppfostran i hemmet med afseende på döpelseförbundets hållande.

Såsom vi i föregående kapitel sett, är det i sanning ett stort och heligt mål, som alla kristna föräldrar borde sträfva efter med hänsyn till deras barn. Hvarje barn Gud gifvit dem skall så fostras, att det ända från döpelsestunden blir en son eller dotter i Gud. Det skall så vårdas, näras och undervisas, att det från sitt tidigaste själfmedvetande dagligen växer till i nåd och kunskap. Samtidigt med att det tillväxer i kroppsligt hänseende, skall det äfven tillväxa i andligt — i visdom och nåd för Gud och människor.

Men skall detta kunna ske, är det först och främst nödvändigt, att 'de förhållanden, som omgifva barnet, äro hvad de böra vara. Vi kunna icke vänta, att de föräldrar, som icke själfva äro besjälade af lefvande tro och innerlig kärlek till Kristus, skola vara skickliga att frammana det nya lifvets dygder hos barnet. Luthardt

säger därom: "Gudsfruktan måste närma sig barnet först i form af lif, sedan i form af lära. Gudsfruktan skulle vara den atmosfär, hvarmed barnet omgifves, den luft det inandas. Det är ordningen, verksamheten, hela andan i hemmet — den värld, i hvilken barnet befinner sig, då det först kommer till självmedvetande — som skulle komma religionen att framstå såsom en naturlig och självklar sak".

Och detta är särskildt af vikt för modern. Ty under det barnet hvilar i sin moders sköte eller leker vid hennes fötter, mottager det intryck, som blifva hörnstenar i dess karaktärsbyggnad. Naturligtvis är icke fadern fri från ansvar. Äfven han måste föregå med heligt föredöme, göra intryck för det goda och bruka allt sitt inflytande för att leda barnets tankar och böjelser uppåt. Den man, som icke bidrager till sina egna barns religiösa uppfostran, är ej passande för faderskallet. Men i regeln tillbringar dock det lilla barnet sin mesta tid hos modern och får ifrån henne sina flesta intryck. O, att hvarje moder vore en Hanna, en Elisabet, en Eunike. Då skulle det finnas flera söner sådana som Samuel, Johannes och Timoteus. Må där blifva mera af Kristi Ande i faders- och modershjärtan, såväl som i hemmet. Låt barnet förstå redan vid första gryningen till självmedvetande, att Jesus är

känd, älskad och ärad i hemmet, och då skall framtiden icke bära några svårigheter i sitt sköte.

Men barnet måste äfven undervisas. Börja tidigt därmed. Lär det att bedja, så snart som det kan tala. Låt det använda sina första läspningar och stammanden till att uttala böneord. Vi citera åter Luthardt: "Låt icke den omständigheten oroa dig, att barnet icke förstår bönen. Undervisningens väg är från öfning till förstånd, icke från förstånd till öfning. Barnet har en känsla af och aning om det, som det ej ännu fullt kan förstå. Den himmelska världen är icke för barnet något alldeles ofattbart, den är ju dess andes hemvist. Barnet kan tala om sin Fader i himmelen utan att behöfva mycken undervisning om hvem denne Fader är. Det synes som om Gud för barnet vore en välkänd hjärtevän. Barnet tycker om att bedja. Om modern glömmer det, gör barnet det ingalunda".

Därför, I föräldrar, bedjen för edra barn! Bedjen äfven *med* edra barn! Låren edra barn att bedja! Författaren känner en liten flicka, som en dag kom hem från söndagsskolan och sade: "Mamma, hvarför beder du aldrig?" Hvilken svår förebråelse!

Barnet måste undervisas i Guds ords sanningar. Det måste äfven helgas mer och mer *"i sanningen"*. Först behöfver det emellertid *"den andliga mjölken"*. Det är hvarken nyttigt eller nödvändigt att försöka inplanta

lärosatser och abstrakta sanningar hos det späda barnet. Och man bör icke heller fordra, att det skall lära långa bibelverser utantill. Många välmenande föräldrar misstaga sig därutinnan och göra ordet till en börda för sina barn, så att det blir motbjudande för dem. Nej, det finnes andra och bättre sätt att gå tillväga. Börja med att visa barnet bibelbilder, äfven om boken därigenom skulle blifva något nedfläckad. Det är tusen gånger bättre att hafva bibelns lärdomar om lif och kärlek inpräntade i barnahjärtat än att hafva ett prunkande praktband liggande på förmaksbordet för att väcka besökandes beundran. Nu för tiden finnes också ett stort urval af bibelbilder och berättelseböcker för barn att tillgå. Föräldrar, som aldrig försökt göra bruk däraf, skola blifva förvånade öfver att se, med hvilket intresse de små omfatta dylika ting. Sammanknyt med bilderna bibelns berättelser. Och hvilka berättelser äro väl mera ägnade att väcka barnets intresse än dessa samma gamla, som hafva uppbyggt hundratals generationer. Skola månne barnen någonsin tröttna att höra om Josef och Mose, om David och Daniel, och särskildt om honom, som är barnens bäste vän. Det är mycket lätt att så sammanbinda bibelns lärdomar med bilderna och berättelserna, att till och med ganska små barn kunna lära åtskilja rätt och orätt, hata synd samt föras allt närmare den dyre Frälsaren.

När barnen sedermera blifva i stånd att själfva läsa, tänka och förstå, kunna föräldrarna skatta sig lyckliga öfver att hafva tillgång till en bok sådan som Luthers lilla katekes. I denna bok äro de viktigaste lärdomarna i Guds ord samlade och ordnade.

Många föräldrar äro emellertid glada att undkomma denna plikt och smickra sig med att de uppfyllt all rättfärdighet, om de sända sina barn till konfirmationsundervisningen, när de blifva äldre. Sådana föräldrar veta måhända icke, att Martin Luther skref sin lilla katekes särskildt för att brukas i hemmet. Må de därför taga fram sina bekännelseböcker och slå upp "lilla katekesen", så skola de finna, att Luther inleder "Tio Guds bud" med dessa ord: "huru man må ungt folk enfaldeligen dem förehålla". På samma sätt med tron: "huru en husfader sitt husfolk den enfaldeligen förehålla må"; så ock med Herrens bön och sakramenterna. Detta är Luthers sätt.

Det är ock *rätta* sättet. Det hör till frälsningsvägen i den lutherska kyrkan. Det är en sed, som ännu användes i våra lutherska kyrkor. Pastorn skall, såsom vi skola se i det följande, endast vara föräldrarna behjälplig, ingalunda göra allt för dem. Om barnet i hemmet undervisas i katekesen, få föräldrarna därigenom tillfälle att förklara för dem, hvad synd är, hvad

tro är, hvad som menas med bön, och hvad sakramenterna äro.

Äfven vilja vi betona vikten af att barnet undervisas om sitt eget dop. Låt det få klart för sig, icke blott huru själfva döpelsehandlingen försiggår, utan äfven hvad dopets natur, förmåner och förpliktelser äro. Det utöfvar i sanning det mest hälsosamma inflytande på barnet, om det ofta påminnes om att det är skänkt till Kristus, tillhör honom och är en lem i de återlöstas släkte.

I detta hänseende göra sig föräldrar ofta skyldiga till en beklaglig uraktlåtenhet. Många tala aldrig ett ord till sina barn om deras dop. Många barn till och med växa upp utan att veta, om de äro döpta eller icke. Detta är i sanning obibliskt och olutherskt. *"Veten I icke"*, säger Paulus, som om det alldeles blifvit bortglömdt, *"att alla vi, som hafva blifvit döpta till Kristus Jesus, vi hafva blifvit döpta till hans död."* Om vi uppskattade vårt dop såsom vi borde, skulle det utan gensägelse vara en ständig tröstekälla, en aldrig sinande nådesbrunn för oss och för våra barn.

Apostlarna tala ofta om *"församlingen, som är i någons hus"*. Därmed mena de ett sådant hushåll, som vi sökt att skildra — ett hem, där den sanna gudsfruktan genomtränger hela atmosfären, där Guds ord rikligen bor, där det finnes bönealtare och bönekammare — ett

hem, där Jesus är en daglig, välkänd gäst, där barnen, döpta till Kristus, näras med ordets mjölk, så att de tillväxa, bli starkare i tron, växande i honom, som är hufvudet, Kristus Jesus. I ett sådant hem är församlingen i huset, och hushållet är församlingen. Lyckliga hem! Lyckliga barn, som hafva sådana föräldrar! Lyckliga föräldrar, som så hafva lärt känna Guds nådevägar. Där finnas inga oroliga, otåliga föräldrar, som hoppas och bedja, att deras barn måtte blifva omvända. Där finnas icke heller några förvirrade, tillbakastötta barn, som sörja öfver att Jesus icke vill älska dem, förrän de "fått religion i sig". Utan tvärtom, föräldrar och barn böja knän vid samma altare, äro barn af samme Fader, hafva samma tro, samma hopp, samma Herre — och hand i hand gå de från församlingen i hemmet till hemmet för Guds församling.

Dr Cuyler, en framstående presbyterian, säger: "Barnen till kristna föräldrar borde aldrig behöfva omvändelse".

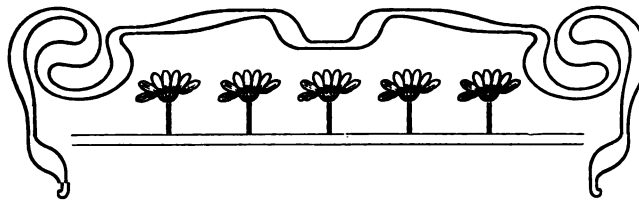

SJUNDE KAPITLET.

Söndagsskolan i dess förhållande till kristna föräldrars döpta barn.

Vi hafva nu försökt att framställa den lutherska idén om ett kristet hem. I ett sådant hem, af apostlarna kalladt *"en församling i huset"*, borde alla vara kristna. Barnen, som i det heliga dopet blifvit gifna och helgade åt Kristus och genom sakramentet meddelats hans förnyande och lifgifvande nåd, måste behållas uti gemenskapen med honom.

Den vanliga åsikten, att barnen under den för intryck mest mottagliga och viktigaste delen af sitt lif nödvändigtvis måste tillhöra världen, djäfvulen och köttet, är alldeles främmande för den lutherska eller bibliska åskådningen. Att barnet under en följd af år skall af ödet vara bestämdt att stå under det ondas inflytande och tillåtas att föra ett vildt eller ostadigt lif, innan den gudomliga nåden kan nå detsamma, är för-

visso en åsikt, som är helt och hållet stridande mot hela frälsningsplanen. Och dock synes detta vara tanken hos de föräldrar, som icke vilja tro, att Gud kan nå och förändra barnets natur och föra det från naturtillståndet till nådeståndet och behålla detsamma däri. Dessa människor behandla sina barn ungefär på samma sätt som landtbrukaren sina föl, i det de släppa dem lösa en tid, låta dem förvildas och sedan åter med våld söka tämja dem.

Denna fördärfliga åsikt har äfven i oroväckande grad vunnit insteg i vårt lands söndagsskolsystem. Vare sig barnen äro döpta eller icke, vare sig de komma från kristna hem eller icke, betraktar man dem såsom utomstående obotfärdiga syndare, fullkomligt främmande för Kristus och hans nåd, till dess de erfara en så märkbar förändring, att de bestämdt kunna säga, hvari, när och huru de blefvo omvända. Härifrån förskrifver sig den allmänna åsikten, att söndagsskolans uppgift är att *omvända* barnen. Detta tyckes vara den underliggande grundsatsen både hos *American Sunday-school Union* och *American Tract Society,* institutioner, hvilka i öfrigt äro så utmärkta, att vi ogärna säga någonting emot dem. Denna åsikt genomtränger också förklaringarna och utläggningarna i *the Undenominational International Lesson System.* Och den är grundtonen i en stor del af den af alla samfund oberoende söndagsskol-

hymnologien såväl som vid alla provins-, stats-, national- och international-söndagsskol-möten och institut. Så allmän är denna falska uppfattning, att många luthersk a pastorer och söndagsskollärare insupit densamma. Till och med våra kyrkotidningar, ehuru de påstå sig vara bekännelsetrogna, publicera ofta artiklar, framhållande den åsikten, att det är söndagsskolans uppgift att *kristna* barnen. Liksom om församlingens döpta barn, barnen till fromma, kristna föräldrar, hade varit hedningar, till dess söndagsskolan omvände dem till kristendomen! Många af våra söndagsskol-konstitutioner framhålla ock såsom skolans mål "att leda barnen till Kristus" eller "att arbeta för deras omvändelse".

En sådan åsikt anse vi med rätta för obiblisk och därför oluthersk. Om det är sant, hvad vi i de föregående kapitlen hafva framhållit om döpelsenåd, döpelseförbund och möjligheten att hålla detta förbund, så är också denna allmänna föreställning, som vi ofvan hafva omnämnt, absolut falsk. Och om, å andra sidan, denna allmänna åsikt är riktig, då går också hela det lutherska systemet, med dop, döpelsenåd och döpelseförbund öfver ända.

Men trots den stora mängden af motståndare tro vi dock fortfarande, att den lutherska uppfattningen är ingenting annat än Guds ords rena lära. Hvar vi hafva *"församlingen i huset"*, där hafva vi också lamm i

Kristi hjord. O, huru många fler skulle vi icke hafva, om kyrkans fäder och mödrar rätt förstode denna dyrbara sanning och under bön grundade sitt hemlif därpå. Då skulle kyrkan utvecklas och tillväxa i en mera normal och sund riktning och behofvet af oberäkneliga, spasmodiska väckelse-sträfvanden upphöra. — Men vi afvika från vårt ämne.

Från de kristna hemmen komma de till kyrkan hörande döpta barnen till söndagsskolan. På hvad sätt böra de nu där emottagas? — Vi tala nu om de döpta barnen från kristna hem; vi skola sedermera tala om de odöpta barnen och icke undervisade.

Trots deras barnsliga yrhet och obetänksamhet älska dock dessa barn vanligtvis Jesus. De förtrösta på honom och känna sig olyckliga, när de veta, att de begått någon synd emot honom. De bedja till honom, om de blifvit så lärda, och tro att han hör dem och älskar dem. Skall nu läraren börja inpränta i barnens tankar och hjärtan, att de icke tillhöra Kristus, och att Kristus icke har någonting med dem att göra, utom att söka dem och kalla dem, förrän de äro omvända? Och skola de gå hem från söndagsskolan med det intrycket, att alla deras böner hafva varit tomma och till ingen nytta, emedan deras hjärtan icke blifvit förändrade? Vågar verkligen söndagsskolan så förvirra barnet, framkalla tvifvel på Kristi förlåtelse och kärlek och *"utsläcka*

Anden"? Hur sorgligt är det icke, att tusentals barn på detta sätt hafva förlorat sin första kärlek, sin första tillit genom dem, som hafva mera ifver och nit än erfarenhet.

Nej, nej, dessa små äro Kristi lamm. De komma med hans märken på sig. Må hvarje söndagsskollärare arbeta i harmoni med mödrarna, som gifvit dessa barn åt Kristus. Må hela atmosfären i söndagsskolan bibringa barnet tron på den dyrbara sanningen, att det är Jesu lilla lamm. *Föd* det lammet, föd det med *"den andliga, oförfalskade mjölken"*. Led detta lamm varsamt; lär det att förstå sitt förhållande till den store Herden, älska honom, glädja sig öfver hans kärlek, känna hans röst och följa honom tätt i spåren.

Äfven med afseende på valet af sånger i söndagsskolan måste vi vara på vår vakt. En stor del af de mest använda söndagsskolsångerna äro mycket olämpliga för barnen. Hur ofta får man icke höra ett litet barn med bedröfvad uppsyn uppstämma någon sång af ungefär följande innehåll:

"Jag är ung, men måste dö,
ned i tysta grafven föras;
är jag redo nu att gå,
skulle Herrens maning höras?"

eller

"Barn af synd och smärta,
plågadt utaf kval,

gif åt Gud ditt hjärta;
dröj ej med ditt val!" etc.

eller

"Nådekälla, finns där väl
ännu räddning för min själ?" etc.

Ibland äro uttrycken i dessa sånger rent af obibliska, vanligtvis äro de mera passande för ångerfulla affällingar. Men för de döpta barnen i Kristi församling äro de synnerligen olämpliga. Låt dem i stället sjunga med fröjd:

"Jesu lilla lamm jag är,
och han är min Herde kär.
Han försörjer, älskar, bär mig
och så mycket godt beskär mig.
Och hans nåd, så varm och rik,
är sig alla dagar lik",

och andra sådana glädtiga och friska sånger, som gifva luft åt reformationskyrkans ande.

Vi tro, att söndagsskolornas uppgift, hvad de döpta barnen till kristna föräldrar beträffar, är att vara en *hjälp* att kvarhålla dem i döpelseförbundet och komma dem att växa till i helighet och makt öfver synden. Jesus bjöd icke Petrus att *omvända* hans lamm, utan att *föda* dem.

Af dessa orsaker finna vi, huru viktigt det är för lutherska söndagsskolor att hafva lärare, hvilka *"förstå läran, om den är från Gud"*, hvilka äro *"rotade och uppbyggda i honom och befästade i tron"*, hvilka äro *"alltid redo att svara hvar och en, som af dem begär skäl till*

det hopp, som är i dem", hvilka äro *"skickliga att undervisa"*.

En lärare, som icke förstår eller uppskattar den lutherska läran om dopet, är alldeles olämplig för en luthersk söndagsskola. Det är i sanning ingalunda önskvärdt, att, sedan barnet i hemmet undervisats om att det är gifvet åt Kristus i dopet och af honom mottagits och äges, en söndagsskollärare sedan skall inpränta i detsamma, att det icke tillhör Kristus, utan den oomvända världen, ända till dess det erfar en underbar förändring, hvilken läraren icke alls är i stånd att förklara. Undervisningen från predikstol, i konfirmationsklass, hem och söndagsskola borde i sanning vara i fullkomlig öfverensstämmelse, i all synnerhet i en så viktig punkt som barnets personliga förhållande till Frälsaren och hans frälsning. Om den undervisning, som inhämtas i hemmet, och den, som inhämtas i skolan, motsäga hvarandra, bär den ovillkorligen tvifvel och skepticism i sitt sköte.

Vi måste hafva rätt undervisning och sundt inflytande i söndagsskolan, och för att kunna åstadkomma detta måste vi hafva ändamålsenliga och riktiga läroböcker, hjälpredor och söndagsskolmaterial för lärare såväl som lärjungar. Söndagsskolans andakt, sång, inledningS- och afslutningsöfningar — allt måste vara i öfverensstämmelse med den stora hufvuduppgiften att föda dem, som redan äro Kristi lamm.

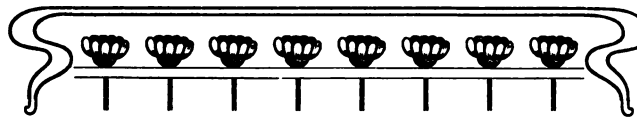

ÅTTONDE KAPITLET.

Söndagsskolan, — dess förhållande till dem som stå i förbundsgemenskap med Kristus, äfvenså till de odöpta och vilsefarande.

Vi vilja än vidare afhandla söndagsskolans förhållande till de döpta barnen af kristna föräldrar. I det föregående hafva vi sett, huru viktigt det är, att söndagsskolan arbetar i harmoni med pastorn och föräldrarna. Vi hafva likaledes sett, att det är särskildt viktigt, att lärarens undervisning är i öfverensstämmelse med vår kyrkas lära om döpelsenåden och döpelseförbundets hållande.

Här möta vi emellertid en praktisk svårighet. Allt för många af våra söndagsskollärare hafva icke själfva detta ämne riktigt klart för sig. Måhända har deras egen undervisning i barndomen varit bristfällig. Måhända har hela deras omgifning varit olämplig för att rota och befästa dem i den tro, som en gång blifvit gifven de heliga. Denna gammalmodiga tro har, såsom

vi sett, blifvit misshaglig till och med för en stor mängd af dem, som bekänna sig vara kristna. Ja, hela religiositetens strömdrag, om vi så få uttrycka oss, är i närvarande stund däremot. Att bekänna denna tro vore på många platser och i många kretsar detsamma som att göra sig till föremål för åtlöje och opposition. Den lutherska kyrkan är i detta hänseende, liksom många andra, långt efter sin tid, ty vår tid är långt före Kristus och hans apostlar, kyrkofäderna och reformatorerna.

Är det då att undra öfver, att på många platser våra medlemmar, af hvilka vi ju äro beroende för lärare, omedvetet hafva drifvit vind för våg bort från de gamla landmärkena och råkat alldeles vilse med afseende på Guds nådemedel och nådeverk, i all synnerhet hvad beträffar barnen?

Det är därför en angelägenhet af allra största vikt, att vår kyrka tillhandahåller sina villiga, men oerfarna lärare sådana tydliga, praktiska och fullständiga hjälpredor och förklaringar, som kunna sätta dem i stånd att blifva pålitliga och framgångsrika lärare i våra söndagsskolor. Våra goda lärare äro alltid villiga att låta sig undervisas. De behöfva och önska att först blifva undervisade. De behöfva själfva en klar, tydlig framställning, förklarande exempel och tillämpning af hvarje läxa, innan de med framgång kunna undervisa andra.

I hvarje läxa behöfva de undervisas om huru Guds ord öfverallt framhåller vår kyrkas dyrbara läror. Om och om igen bör det framställas för dem, huru dessa läror böra inpräglas i lärjungens hjärta och samvete och tillämpas på hans lif, och huru sanningen bör så bibringas, att den genom hvarje läxa må väcka och skärpa känslan af synd och ånger samt frambringa och föröka tron på och kärleken till den dyre Frälsaren. Hvarje läxa, som icke gör synden mera afskyvärd och Kristus mera dyrbar i lärjungens ögon, är så till vida misslyckad.

Från hvad vi erfarit i föregående kapitel finna vi, att en luthersk söndagsskola icke tryggt kan bruka andra samfunds litteratur, vare sig textblad, förklaringar eller sånger. Och detta helt enkelt af den anledning, att deras grundtanke icke blott skiljer sig från vår tro, utan står i uppenbar strid mot densamma. Därför är det för vår kyrka till och med viktigare än för någon annan att anskaffa alla de nödiga tillbehören för goda, sunda, bestående söndagsskolor. Vi borde hafva söndagsskolmaterial, som öfverträffade alla andras. Kyrkan skulle sträfva efter att ständigt förbättra det, till dess det blefve så angenämt och fängslande, att ingen luthersk skola skulle ens draga i betänkande att utbyta det mot annat.

Vi hoppas, att den dagen snart skall randas, då vår kyrka är den ledande i alla dessa praktiska företag,

liksom hon har varit och fortfarande är den ledande i fråga om ren lära. — Men vi afvika från vårt ämne.

I dessa två kapitel om söndagsskolarbete hafva vi hittills endast talat om skolans förhållande till de döpta barnen af kristna föräldrar. En söndagsskola har emellertid ingalunda uppfyllt sin mission genom att endast tillgodose dem, som äro lamm i hjorden. Söndagsskolan liksom församlingen måste för att vara trogen sin uppgift och sin gudomlige Mästare vara en missionsinrättning. I hvarje samhälle finnas lamm, hvilka aldrig tillhört den gode Herdens hjord eller redan hafva förirrat sig därifrån. Där finnas lamm, hvilka aldrig blifvit vare sig döpta eller i hemmet undervisade om de himmelska tingen — eller, om de blifvit döpta, dock sedermera fått växa upp i vildhet såsom hednabarn. Ja, till och med i våra församlingsmedlemmars hem kan man finna barn, både döpta och odöpta, som på detta sätt växa upp, försummade och vanvårdade. Och om de äro döpta, ha de ingalunda kunskap därom, mycket mindre kunskap om dopets betydelse för dem.

Det är söndagsskolans uppgift att insamla alla dessa barn, vare sig från gatan eller från deras okristliga hem. Söndagsskolan måste blifva ett andligt hem för dem. Den allvarlige läraren kan och bör taga reda på, hvilka af hans lärjungar höra till denna klass och meddela

sådana den behöfliga undervisningen och förmaningen. I *detta* fall är det verkligen söndagsskolans uppgift att föra dem till Jesus, att arbeta för deras omvändelse, att kristna dem. Och detta gäller naturligtvis äfven dem, som komma från kristna hem, blifvit döpta och kanhända ock i någon mån undervisats uti andliga ting, men dock gått vilse och sålunda fallit ur döpelsenåden. Alla dem, som icke för närvarande kvarstå i gemenskapen med Kristus, utan vändt sig bort från honom, måste föras tillbaka, d. v. s. omvändas.

Detta svåra arbete, denna stora förändring kan åstadkommas endast genom Guds ords kraft. *"Herrens lag är utan brist och vederkvicker själen; Herrens vittnesbörd är fast och gör den enfaldige vis". "Kristi evangelium är en Guds kraft till frälsning."* Kristi ord *"äro ande och lif"*. Skola syndare, de må vara unga eller gamla, omvändas till Kristus, måste det ske genom det ord, som *"är lefvande och kraftigt och skarpare än något tveeggadt svärd"*.

Må söndagsskolläraren icke lita på någonting annat än detta Guds ord. Det är alltid åtföljdt af Guds Ande. Det är det lefvande fröet till ett nytt lif. Må det brukas under bön. Må det läras med omsorg. Må det inpräntas i hjärtat och samvetet och tillämpas på lifvet. Tvinga det personligen och individuellt på den obotfärdige lärjungen. Tala med honom enskildt, be-

sök honom i hemmet, undervisa honom i klassen. Upphör icke med böner och bemödanden, förrän ordet så inpräglat och fäst sig i minnet och samvetet, att han varsnar sin egen synd, behofvet af en Frälsare och äfven denne Frälsares villighet att frälsa. Detta är Guds frälsningsväg. Detta är frälsningsvägen i den lutherska kyrkan. Den söndagsskollärare, som följer denna väg, skall vinna själar. De obotfärdiga syndarna i hans klass skola ledas till ånger inför Gud och till tro på vår Herre Jesus Kristus, under det att de, som redan tillhöra Kristus, skola *"växa i nåden och vår Herres och Frälsares, Jesu Kristi, kunskap"*.

NIONDE KAPITLET.

Katekisering.

Vi hafva redan framhållit vikten och förmånen af öfning och undervisning i hemmet. Vi hafva försökt visa, att kristna föräldrar hafva en helig förpliktelse att undervisa sina barn i Guds ords sanningar. Likaledes hafva vi försökt visa, att de på intet sätt bättre kunna bibringa barnen en klar uppfattning om bibelns frälsningssanningar än genom att omsorgsfullt undervisa dem i Luthers lilla katekes; att detta i själfva verket var Luthers tanke och afsikt, då han skref denna präktiga lilla religionshandbok; att den första katekesundervisningen förvisso borde ske i hemmet med fader och moder som lärare; att denna undervisning borde försiggå så länge och så grundligt, att barnen därigenom blifva fullkomligt förtrogna med bokens innehåll, ja, så förtrogna, att de kunna fullkomligt utantill alla de delar, som Luther själf skrifvit. Luthers lilla katekes,

d. v. s. de delar, som Luther själf skrifvit, är i själfva verket en ganska liten bok. Blott genom att gifva litet tid och uppmärksamhet däråt hvarje vecka skulle föräldrarna med lätthet på ett par år få alla sina barn att lära densamma lika bra som multiplikationstabellen. Så borde också förhållandet vara.

Sedan början sålunda gjorts, och under det ännu undervisningen i hemmet pågår, kommer söndagsskollärarens arbete såsom en hjälp till undervisningen i hemmet. I hvarje söndagsskolklass bör vid hvarje lektion någon undervisning meddelas i katekesen. Därför bör hvarje lärare i en luthersk söndagsskola vara hemmastadd i denna viktiga lärobok. Läraren borde bemöda sig att undervisa på ett sådant sätt, att lärjungen mer och mer lärde sig älska och uppskatta katekesen. På så sätt kan skolan blifva en hjälp för hemmet. Och genom skolans och hemmets harmonierande samarbete förberedas barnen för konfirmationsklassen.

Om denna goda, gammalmodiga vana uppehölles i alla våra hem och skolor, skulle konfirmationsundervisningen blifva af mera nöje och nytta både för pastorn själf och för hans lärjungar. Då blefve det pastorns uppgift att, såsom det borde vara, med läsbarnen kasta en öfverblick öfver innehållet och utröna, huru väl det förberedande arbetet utförts. Sedan kunde han ägna sin tid och energi åt den del af arbetet, som i själfva

verket tillkommer honom, nämligen att tydligt framställa och förklara katekesens innehåll samt visa, huru det passar in på hvarje människas hjärta och lif.

Det är ingalunda pastorns uppgift, och skulle aldrig väntas af honom, att vara blott en skolmästare, att tillse och öfvervaka, att svaren blifva inlärda. Hans uppgift är att utveckla och tillämpa sanningen, att klart framställa läran för sina lärjungar och visa, huru den i allt förhåller sig till det individuella lifvet.

Men ack, huru sällan man förstår och tillämpar detta. Många föräldrar, som kalla sig kristna och lutheraner, synas tycka, att de hafva intet med hela denna sak att göra. De tyckas vara af den uppfattningen, att om de sända sina barn en gång i veckan under några månaders tid till konfirmationsklassen, så hafva de fullgjort hela sin plikt. De göra icke ens så mycket som att hjälpa och uppmana barnen att lära de läxor, som pastorn gifvit dem. Och på så sätt blir denna del af pastorns arbete, som borde vara den mest angenäma af alla hans plikter, tröttsam för kroppen och plågsam för själen. Knappast i någon annan af alla sina ämbetssysslor känner sig en pastor så hjälplös, hopplös och missmodig som i den att vecka efter vecka undervisa en ungdomsskara, som haft dåliga lärare i hemmet.

Kristna föräldrar, om I önsken att edra söner och döttrar skola blifva trofasta och nyttiga medlemmar i

Kristi kyrka, sen då till, att I gören eder del i deras religiösa uppfostran. Påyrken och bruken eder myndighet som föräldrar, om så skulle behöfvas, att barnen lära katekesen och regelbundet närvara vid pastorns undervisning.

Vi tro att svårigheten i denna sak till stor del beror därpå, att katekisering blifvit någonting opopulärt i vår ombytliga tid. Man betraktar katekiseringen såsom ett drag af gammal stockkonservatism, om icke rent af såsom ett bevis på frånvaron af "andlig religion." De moderna väckelsernas nya metoder och tillvägagångssätt äro mera tilltalande för den ombytliga mängden. De tyckas utvisa en kortare väg och kortare tid för himmelens ernående. En gosse sade en gång till författaren: "Jag vill inte tillhöra er kyrka, ty då finge jag läsa katekes hela vintern, och nere i den andra kyrkan kan jag "komma igenom" på en enda kväll." Denne gosse uttalade ungefär så tydligt och klart som möjligt den allmänna uppfattningen i vår tid.

Gifvande efter för denna allmänna uppfattning hafva många kyrkor, som förut bestämdt och orubbligt stått fast vid katekiseringsmetoden, antingen helt och hållet förkastat densamma eller hålla ock på med att så småningom göra det. Och för att kläda sin andliga feghet och lättja i fromhetens dräkt säga de: Bibeln är

nog för oss." "Vi behöfva icke några af människor skrifna katekeser." "Det är i hvarje fall alldeles orätt att sätta en mänsklig bok vid sidan af eller öfver bibeln." "Vi och våra barn vilja hafva vår religion från Guds Ande och icke från en kyrkokatekes" etc. etc.

Veta månne dessa människor hvad de tala om, eller bruka de dessa fromma fraser blott för att tysta ett anklagande samvete? Veta de månne hvad en katekes är?

Låt oss öfvertänka saken ett ögonblick. Hvad är ändamålet och afsikten med Luthers lilla katekes? Är dess uppgift att vara en ersättning för bibeln? Är meningen därmed, att bibeln skall åsidosättas? Vi hafva knappt tålamod nog att framställa dylika frågor. Nej! Nej!

Hvarje litet barn, som kan läsa denna bok, vet bättre. Den enfaldigaste läsare kan icke undgå att se, att katekesens uppgift är att vara en *hjälp* till att förstå bibeln. Dess ändamål är tydligen att hos läsaren eller lärjungen väcka och utveckla en mera intelligent uppskattning af och kärlek till bibeln. Den innehåller intet annat än bibelsanningar. Dess plan är helt enkelt denna: att hopsamla och systematisera de viktigaste sanningarna och lärorna i den heliga skrift, att ordna och gruppera dem så, att äfven ett barn må kunna förstå, hvad

bibeln lär om skapelsen, om synden, om frälsningen och om de medel, hvarigenom den kan förvärfvas.

Vi äro äfven öfvertygade om — och vi tro att historien och erfarenheten bevisa detsamma — att de, som uppskatta och omsorgsfullt hafva studerat en sund, biblisk katekes, äfvenledes mest uppskatta, förstå, älska och lefva i öfverensstämmelse med bibeln.

Om innehållet, anordningen och det sanna värdet i Luthers lilla katekes skola vi tala i nästa kapitel.

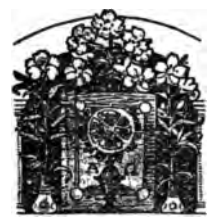

TIONDE KAPITLET.

Om innehållet, anordningen och det utomordentliga värdet af Luthers lilla katekes.

Vi hafva talat om Luthers lilla katekes såsom ett hjälpmedel, genom hvilket vi kunna gripa tag i och förstå de viktigaste sanningarna i den heliga skrift. Dessa hufvudsanningar äro hämtade ur skriften och äro så grupperade, ordnade och förklarade, att lärjungen lätt kan fatta och förstå dem. Att vissa af skriftens sanningar äro af större vikt än andra, kan väl knappast bestridas.

Det är förvisso viktigare för barnet att känna till och förstå de tio buden än hafva reda på alla detaljer i ceremoniallagen. För visso bättre att vara förtrogen med apostoliska tron än att veta allt om templets byggande. Bättre att kunna läsa och förstå Herrens bön än att hafva en tydlig uppfattning om den omständliga ritualen vid tempeltjänsten. Bättre att förstå meningen

af Kristi två sakrament än att kunna fullständigt skildra judarnas stora fester och högtider.

Om någon dessutom kan lära sig alla dessa andra ting, så mycket bättre. Katekesen skall i sanning blifva en hjälp i stället för ett hinder äfven i det hänseendet. Men om nu icke allt kan läras — åtminstone icke allt på en gång — må då det viktigaste läras först. Därför är det, vi hafva en katekes.

Betrakta dess innehåll. Den är delad i fem delar eller hufvudstycken. Hvarje del behandlar ett särskildt ämne. Första hufvudstycket omfattar tio Guds bud samt en kort, men fullständig förklaring af hvarje bud. Andra hufvudstycket omfattar de tre artiklarna af den apostoliska bekännelsen samt en skön och tydlig förklaring af hvar och en af dem. Tredje hufvudstycket utgöres af Herrens bön, dess inledning, de sju bönepunkterna och afslutningen med en klar och omfattande förklaring af hvarje punkt. Fjärde och femte hufvudstyckena behandla på samma sätt de två sakramenten, dopet och Herrens nattvard.

Sålunda hafva vi här i korthet de viktigaste lärdomarna i hela bibeln systematiskt ordnade och tydligt förklarade. Om innehållet och anordningen säger Luther själf: "Denna katekes är i sanning en bibel för lekmän (eller det allmänna folket), omfattande hela den lära, som hvarje kristen nödvändigtvis måste känna

för att varda frälst. Här hafva vi först och främst tio Guds bud, läran framför andra, genom hvilken Gud gör kändt för oss, hvad han vill att vi skola göra, och hvad som fattas hos oss.

För det andra: den apostoliska bekännelsen, historien framför andra eller den förnämsta historien, i hvilken berättas för oss om Guds verk från begynnelsen, huru vi och alla varelser äro skapade af Gud, huru alla äro återlösta genom Guds Son, samt huru vi behållas och helgas genom den Helige Ande, sammanhållas till ett Guds folk, undfå syndernas förlåtelse och evig salighet.

För det tredje: Herrens bön, bönernas bön, mönsterbönen, hvilken den store Mästaren lärt oss, i hvilken äro inneslutna alla timliga och andliga välsignelser, det starkaste värn i alla frestelser, den bästa hugsvalelse i döden.

För det fjärde: de heliga sakramenten, af alla ceremonier de heligaste och förnämsta, hvilka Gud själf instiftat och förordnat, och i hvilka han försäkrat oss om sin nåd."

Johan Arndt säger i en predikan öfver katekesen: "Katekesen är en kort inledning till den kristna religionen och omfattar i sig läran om Guds lag, den kristna tron, Herrens bön, dopets och nattvardens stiftelser, hvilka fem delar utgöra ett sammandrag och kär-

nan af hela skriften, hvarför den ock kallas den "lilla bibeln."

Dr Seiss säger i Ecclesia Lutherana: "Det är den mest fullständiga sammanfattning af bibelns innehåll, som någonsin framställts i samma antal ord. Den gaf till den återuppvaknande kyrkan en lärobok för att i skolan, i lärosalen och på predikstolen framställa sanningen, sådan den är i Jesus Kristus.

Den vördnadsvärde dr Krauth säger: "Katekesen är en tråd genom de gudomliga undrens labyrint. Människor blifva ofta förvirrade, men om de vilja hålla fast vid denna katekes, skall det leda dem till rätta utan svårigheter. Den kallas ofta den "lilla bibeln" och "lekmännens bibel", emedan den framställer den heliga bokens tydliga och enkla lärdomar med dess egna ord. Det är lätt att bära uppträdda pärlor, men lösa pärlor kunna lätt förloras. Katekesen är ett band af bibliska pärlor. Ordningen är historisk — lag, tro, bön, döpelsens sakrament och, krönande det hela, Herrens heliga nattvard, såsom Gud anordnat dem och fastställt dem i historien."

Och sålunda kunde vi fylla sida efter sida med uttalanden af beundran och pris från vår och andra kyrkors främste öfver innehållet och ordningen i denna lilla bok. Och vi kunna icke beskylla dessa författare för öfverdrift i sina yttranden. Ty ju mera vi granska och

studera denna lilla bok, desto mera blifva vi öfvertygade om att den är enastående i sitt slag och i sanning beundransvärd till sitt innehåll och sin plan.

Må enhvar för ett ögonblick betrakta sig själf och därefter blicka in i denna lilla bok.

Jag gör mitt inträde i denna värld, okunnig och dock full af aningar och spörsmål. Jag får min första sväfvande förnimmelse om mig själf och om min Gud. Helt naturligt frågar jag: "För hvad ändamål har Gud satt mig här? Hvad vill han att jag skall göra? Katekesen svarar: "Du skall göra hans vilja, lyda hans bud. Här äro dessa bud och deras innebörd." Och så börjar jag att betrakta dem, och ju mer jag betraktar dem, desto mer blifver jag öfvertygad om att jag aldrig har hållit och aldrig fullkomligt kan hålla lagen.

Åter frågar jag: Hvad skall jag göra? Katekesen svarar, att jag måste hafva tro. Jag måste tro. Men hvad är det jag måste tro? Svar: "Hufvudsumman af sanningen, kallad Apostoliska trosbekännelsen." Den upplyser mig om min Skapare — hans verk och hans försyn, samt hans outsägliga gåfva, en Frälsare. Den upplyser mig om denne Frälsare och hans återlösning, om Andens gåfva och återlösningens meddelande. Och den icke allenast upplyser mig om hvad jag skall tro; själfva upplysningen gifver mig kraft och hjälp att tro.

Men jag är ändå svag och mer eller mindre villrådig.

Hvarthän skall jag vända mig för att få mera nåd och kraft? Katekesen svarar därpå: "Gå till den store, treenige Guden; gå till honom i bön. Här är en mönsterbön. Den skall lära dig, huru man bör bedja."

Och så lär jag hvad det vill säga att bedja. Men åter frågar jag: "Huru vet jag, att Gud hör min bön? Är han på något sätt intresserad i mig personligen? Har han något annat medel utom sitt skrifna ord, som kan försäkra mig om hans kärlek och gifva mig såsom svar på mina böner mera styrka att tro honom och älska honom?"

Min katekes visar hän till mitt dop. Den undervisar mig om hvad som därmed menas, samt huru jag däruti har Guds egen försäkran om att han är min Fader och jag hans barn. Detta är sålunda en källa, till hvilken jag åter och åter får gå, när svaghet och villrådighet komma öfver mig.

Och vidare lär mig katekesen det som rör sig om Frälsarens sista kärleksgåfva till mig kort före hans död, den heliga nattvarden. Där erbjuder och meddelar han personligen och individuellt sig själf och all sin himmelska nåd.

Och sålunda kommer denna lilla katekes mig till hjälp i min förlägenhet, fattar mig vid handen och leder mig genom nådeundrens labyrint. Sålunda säger den mig, hvad jag är, hvad jag behöfver, samt hvar och huru jag

kan få hvad jag behöfver. Den för mig till frälsningens brunnar. Den frambringar därur lefvande vatten. Den för detsamma till mina torra läppar. Den samlar ordets dyrbara manna och föder mig, då jag är svag och trött.

Sådan är Luthers lilla katekes. Är det underligt då, att vi älska den? Är det underligt, att vi räkna studiet af densamma såsom en del af vägen till frälsning.

Vi hafva ännu något mer att säga med hänsyn till sättet att undervisa i katekesen och resultatet af sorgfällig undervisning däruti.

ELFTE KAPITLET.

Sättet att gå tillväga vid undervisningen i Luthers lilla katekes och ändamålet därmed.

Vi hafva framhållit vikten af katekesundervisning. Vi hafva sett att Luthers lilla katekes i sanning är en oskattbar bibelhandbok. Den framställer för oss i oförliknelig ordning Guds frälsningsplan. Den är så utförlig och dock så kortfattlig, så full af lära och dock så varm och innerlig. "Den enda katekes, som kan bedjas", säger dr Löhe. "Den kan fås för ett sexpencestycke", säger dr Jonas, "men sextusen världar kunde icke betala dess fulla värde".

Ej att undra öfver då, att ingen bok med undantag af bibeln har blifvit öfversatt till så många språk och blifvit spridd så vida omkring. Trettiosju år efter dess första publicering voro ett hundra tusen exemplar i omlopp. Det var den första bok, som öfversattes till

någon af de amerikanska indianernas dialekter, det var från dess blad den röde mannen erhöll sin första undervisning om den sanne Guden och hans eget förhållande till denne Gud. Och för närvarande meddelas katekesundervisningen i vårt land på tio olika språk.

Och dock huru ofta ringaktas och missbrukas icke katekesen t. o. m. af dem, som bära dess författares namn. I otaliga lutherska hem är denna bok föga använd, om icke helt och hållet åsidosatt eller lämnad utan afseende. Och t. o. m. af många så kallade lutherska pastorer blir den ringaktad. Nära fyra hundra års vittnesbörd räkna de för intet. De sätta sina egna meningar öfver vittnesbörden af de visaste såväl som de mest andliga och helgade vittnena i deras egen kyrka. De föredraga vår ytliga tids lösa, lättvindiga och så föga på djupet gående metoder. Somliga hafva t. o. m. stämt in i fanatikernas rop och kallat all katekisering i kyrkan för död formalism. Lyckligtvis blir deras antal hastigt mindre, och många, som för en tid fördes bort med de nya åtgärdernas flod, fråga nu efter och återvända till de goda och bepröfvade gamla vägarna.

Men katekesen har icke allenast blifvit åsidosatt, den har äfven blifvit mycket missbrukad. Och det icke allenast af dess fiender, hvilka hafva fällt hårda yttranden gentemot densamma, den har, såsom fallet är

med allt godt, blifvit missbrukad och är det fortfarande äfven af sina hängifna vänner. Och utan tvifvel är det detta vännernas missbruk, som till stor del är skulden till den ringaktning och smälek, hvilken den esomoftast ådragit sig. Sålunda betraktas den ofta i hemmet blott och bart som en tråkig läxbok. Läraren i hemmet har ofta icke något högre mål i sikte än att barnen skola lära sig innehållet utantill — lära sig att rabbla upp det såsom multiplikationstabellen eller reglerna i grammatiken.

Och än värre, katekesen har ofta blifvit använd såsom pinoredskap. Barnet har begått något felsteg, och i vredesmod upplyses det om att den som straff måste lära en eller två sidor i katekesen. Med sorgset mod inläres den bestämda läxan, med sorgset mod blir den uppläst, och så hatas katekesen långt mer än den begångna förseelsen. I söndagsskolan halkas ofta läxan hastigt öfver utan ett allvarligt ord till förklaring eller tillämpning. Läraren besinnar icke, att ändamålet är att förändra hjärtat och utöfva inflytande på lifvet.

Många pastorer begå samma sorgliga misstag i konfirmationsklassen. Och egendomligt nog begås detta misstag oftast af de pastorer, som förklara sig vara de varmaste vänner till och ifrigaste befrämjare af katekisering med hvarje lamm i hjorden. Sålunda finna vi ett icke ringa antal pastorer, hvilka katekisera

sina klasser enligt skolmästaremetoden. De gå igenom läxan på ett mekaniskt, formellt sätt. De stå fast vid textens bokstaf och äro nöjda, om deras lärjungar kunna läxorna väl utantill. För att sporra den slöe och late lärjungen gräla de och banna, ja, bruka t. o. m. käppen. Katekesen blir ett slags lärobok. Barnen erhålla därutaf ett visst förråd förståndskunskap. Där är så och så många svar, så och så många bibelspråk, som måste läras utantill. Och när allt detta väl är inlärdt och uppläst utantill, är läraren nöjd, lärjungen berömmes, inbillar sig att han inhämtat allt det goda denna bok har att bjuda på och är glad, att han är densamma kvitt.

Vi vilja emellertid icke för ett ögonblick ogilla utanläsningen af katekesen, ty den är af största vikt och kan icke för kraftigt anbefallas. Hvad vi protestera emot — och vi kunna därvidlag aldrig protestera för ifrigt — är den uppfattningen, att förståndskunskap är nog. Minnet skulle hopsamla alla de dyrbara pärlor af guddomlig sanning, som finnas i katekesen. Tanken måste fatta dessa sanningar, förstå deras betydelse och deras inbördes förhållande. Men om det får stanna därvid, är det icke ännu en kunskap, som gör vis till frälsning. I andliga ting är icke förståndets upplysning och undervisning det åsyftade målet, utan endast medel till dess ernående. Det åsyftade målet måste

alltid vara hjärtats förnyelse. Hjärtat måste nås genom förståndet. Att hafva kunskap *om* Kristus är icke evigt lif. Jag måste hafva kunskap om honom, innan jag kan känna honom. Men jag kan veta allt om honom, hafva en klar uppfattning om hans person och verk och stanna därvid utan att någonsin känna honom såsom hjärta endast kan känna hjärta, såsom *min* personlige Frälsare och kärleksfulle vän, *min* Herre och *min* Gud.

Vi frukta för att många präster i detta hänseende begå ett svårt misstag. De äro för lätt tillfredsställda med blott och bart en yttre kunskap om sanningen. De glömma, att äfven om det vore möjligt att *"veta alla hemligheter och all kunskap"* — med förståndet — utan att dock hafva kärleken, d. ä. djup, innerlig, glödande *kärlek* till Gud i Kristus, kommande från ett verkligen botfärdigt och troende hjärta, så vore det till intet nyttigt. Det verkliga ändamålet med all katekesundervisning i söndagsskolan, i hemmet och särskildt i konfirmationsklassen, skulle alltid vara ett botfärdigt, troende och älskande hjärta hos hvarje lärjunge.

I ett föregående kapitel hafva vi framhållit söndagsskollärarens plikt i detta hänseende. Pastorn skulle likaledes bruka all flit för att utröna, hos hvilka af hans lärjungar de krafter till andligt lif, som i dopet inplantats, hållits i verksamhet, och hos hvilka de äro

slumrande. Där det andliga lif, som i dopet gifvits, blifvit vårdadt och omhuldadt — där det har varit ett oafbrutet åtnjutande af döpelsenåden, mer eller mindre klart och medvetet, måhända — där har pastorn den dyrbara förmånen att få inplanta tydligare uppfattningar om sanning och nåd, att föra in i ett mera insiktsfullt och hjärtligt umgänge med Frälsaren, att fördjupa ångern och stärka tron genom Guds ords lifgifvande sanning. Där å andra sidan döpelsenådens krafter blifvit vanvårdade, där det nya lifvets frön ligga slumrande eller i dvala, eller där det aldrig försiggått någon nådesmeddellelse genom ord och sakrament — kort och godt, där det icke finnes någon yttring af det nya lifvet, där är pastorns uppgift en hel annan. Han måste försöka att få den förvärfvade kunskapen att verka på samvete och hjärta, väcka och åstadkomma en känsla af synd, uppriktig sorg däröfver och hat därtill, längtan efter befrielse, öfverlämnande åt Kristus samt flyende till honom såsom den enda hjälpen, det enda hoppet.

Sålunda är det den samvetsgranne pastorns stora och viktiga uppgift att hos hvarje obotfärdig lärjunge väcka och åstadkomma en verklig uppriktig ånger och en sann, lefvande och orubblig tro. Kort och godt, han måste arbeta för lärjungens omvändelse. Endast de,

som bevisligen äro i ett omvändt tillstånd, böra lämnas tillträde till konfirmationen.

Härmed mena vi icke såsom somliga göra, att hvar och en måste vara i stånd att säga när, hvar och huru hans omvändelse försiggick. Vi mena helt enkelt detta: hvar och en måste i sitt hjärta känna uppriktig ånger, d. ä. sorg öfver och hat till synden samt hafva sann tro, d. ä. ett förtröstansfullt omfattande af Kristus såsom den ende Frälsaren.

Vare sig detta lif ständigt och oafbrutet utvecklats efter dopet eller så småningom väckts genom ordet, är af föga betydelse. Den enda viktiga frågan är: Finnas det nya lifvets yttringar där — de må nu synas hur svaga och ofullkomliga som helst —, har personen i fråga nu vändt sig från synden till Frälsaren? Om detta är förhållandet, anse vi honom vara omvänd.

Och så mycket, tro vi, borde fordras af hvarje lärjunge, innan han konfirmeras. Och det är till stor del, emedan detta icke har erfordrats såsom det enda sanna och tillfredsställande resultatet af katekesundervisningen, som denna viktiga del af den kyrkliga verksamheten fallit uti sådan misskredit. Det är tvifvelsutan på grund af vårdslöshet i detta hänseende, som så många efter sin konfirmation återfalla till världen, köttet och satan. De behöllo icke sin krona, emedan de icke hade någon krona.

Där katekesen läres, förstås och tillämpas som sig bör, brukas förståndet såsom en dörr till hjärtat. Där upplysningen åstadkommit hjärteförändring, där finnas insiktsfulla troende. De veta, hvad det vill säga att vara en kristen. De hafva en allvarlig längtan efter innerligare umgänge med honom, som har älskat dem och tvagit dem från deras synder i sitt eget blod. Där finnes godt hopp om att dessa skola blifva trogna intill döden.

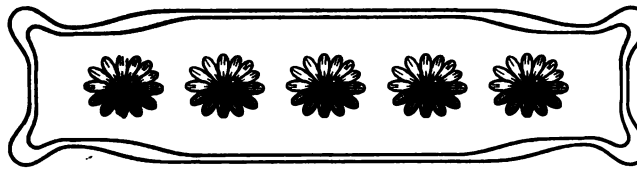

TOLFTE KAPITLET.

Konfirmationen.

Vid våra betraktelser af nådesordningen eller tillämpningen af den genom Kristus åt Adams barns syndfulla släkte förvärfvade frälsningen voro vi tydligtvis nödsakade att börja med det nyfödda barnet. De första kända verksamhetsyttringarna af nåden förspordе vi vid dopfunten. Vi följde barnet, då det mottog heliga intryck vid sin moders fötter, under dess fostran och vård i ett kristligt hem. Vi följde det under lektionerna och allvarsstunderna i kyrkans barnkammare, söndagsskolan, och därifrån till konfirmationsklassen. Vi hafva sett, att dessa äro de olika efter hvarandra följande stegen på frälsningens väg. Detta är Guds väg i helgedomen. Den börjar vid dopfunten, där barnet mottages såsom en medlem af Kristi kyrka, den går genom församlingen i hemmet och uppehåller genom den en lefvande förbindelse med församlingen i helge-

domen. Och så göras lärjungar i öfverensstämmelse med Kristi tydliga anvisning "*döpande* dem och *lärande* dem."

Alltjämt hafva vi dock medgifvit, att det torde finnas de, hvilka genomgått hela denna utvecklingsgång och likväl icke äro Jesu lärjungar. De motstå afsiktligt den gudomliga nådens verkningar och kasta bort pärlan. Denna klass lämna vi dock för närvarande åsido. Längre fram skola vi åter tala om dem.

Vi tala nu om dem, som gjorts till lärjungar, dem som icke motstått Guds Andes nådiga inflytande, verkande genom det sakramenterliga och skrifna ordet. Deras förstånd är upplyst, de veta någonting om synd och nåd, om meddelandet och undfåendet af nåd; de hafva ett klart begrepp om frälsningsplanen, sådan den uppenbaras i Guds ord. Men detta är icke allt.

Deras hjärtan hafva äfven dragits närmare och närmare till deras dyre Frälsare; de tro på och älska Herren Jesus Kristus, de äro *redo att svara hvar och en, som af dem begär skäl till det hopp, som är i dem.* I ifvern och värmen af sina unga hjärtans hängifvenhet kunna de upprepa dessa sköna ord ur katekesen: "Jag tror, att Jesus Kristus, sann Gud, född af Fadern i evighet, och tillika sann människa, född af jungfrun Maria, är *min* Herre, hvilken återlöst, förvärfvat och vunnit *mig,* förtappade och fördömda människa, ifrån

alla synder, ifrån döden och djäfvulens våld.... på det jag skall vara hans egen, blifva och lefva under honom i hans rike och tjäna honom i evig rättfärdighet, oskuld och salighet."

Och vidare kunna de med gladt mod säga: Jag tror, att jag icke af mitt eget förnuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komma till honom; utan den Helige Ande har kallat *mig* genom evangelium, upplyst *mig* med sina gåfvor, helgat och behållit *mig* i den rätta tron", etc.

Men denna deras hjärtans lyckliga tro har aldrig offentligen blifvit bekänd inför människor. Och dock fordrar Guds ord icke blott hjärtats tro, utan äfven munnens bekännelse. Rom. 10: 9, 10: *"Ty om du med din mun bekänner Jesus såsom Herre och tror i ditt hjärta, att Gud har uppväckt honom från de döda, så varder du frälst. Ty med hjärtat tror man till rättfärdighet, och med munnen bekänner man till frälsning."* Jesus säger äfven: *"Hvar och en som bekänner mig inför människorna, honom skall ock jag bekänna inför min Fader, som är i himmelen."* Matt. 10: 32.

Och skulle någon skämmas för denna offentliga bekännelse och neka att göra den, så säger Jesus tydligen till hvar och en sådan, att han också skall skämmas för honom på domens dag. Ingenstädes erkänner bibeln ett

hemligt lärjungaskap. Där finnas inga löften för den som icke bekänner.

Därför om vår lärjunge fortfarande vill följa Guds frälsningsväg, måste han nu taga äfven detta steg och offentligen bekänna Jesus såsom sin Herre och Frälsare och sig själf såsom hans lärjunge. Och för detta erbjuder sig intet lämpligare tillfälle, än då han åstundar att räknas bland församlingens kommunikanter och med dem deltaga i firandet af Herrens nattvard.

Äfven för detta har vår kyrka vidtagit en lämplig anordning. Det försiggår vid, eller, snarare, är en del af den anslående konfirmationsakten. Hvem har icke bevittnat denna gripande högtidlighet? Och hvad kan väl vara mera tilltalande och skönt än att se en skara unga män och kvinnor omringa Herrens altare, bekänna sin tro och böja knä inför sin Frälsare under församlingens böner och välsignelser? Detta är konfirmation. Lärjungen har af pastorn pröfvats med afseende på sin lämplighet för detta viktiga steg. Pastorn har funnit, att han äger ett klart begrepp om Guds ords lära sådan den framställts i katekesen, och att hans hjärtas erfarenhet vittnar om dess sanning och kraft. På grund häraf anses han lämplig och väl beredd att få tillträde till den heliga nattvarden. Han kommer nu till Herrens altare af egen drift — icke emedan han är gammal nog eller vet nog, eller emedan far, mor eller

pastorn vilja, att han skall komma. I församlingens och den allseende Gudens närvaro bekänner hans läppar hjärtats tro, den tro, till hvilken han såsom barn blef döpt. Frivilligt påtager han sig nu själf de försäkringar och löften, som föräldrar och faddrar afgåfvo för honom vid dopet. Han mottager en allvarlig förmaning från sin pastor att behålla det han har och vara trogen intill döden. Hela församlingen tillsammans med pastorn upplyfter sina hjärtan i allvarlig förbön till Gud om hans fortfarande välsignelse och beskydd för den unge bekännaren; och under det konfirmanderna knäböja vid altaret, lägger pastorn händerna på hvar och en af dem särskildt, därmed betecknande att församlingens förbön gäller just denna, och samtidigt uppsänder han för den unge en brinnande bön i af Guds Ande ingifna ord.

Detta är den enkla och anslående högtidlighet, som vi kalla konfirmation. Vi påstå ingalunda, att någon magisk kraft är därmed förknippad. Den är icke ett sakrament. Den lägger icke någonting till döpelsens sakrament, ty detta är fullständigt i sig själf. Något öfverförande af nåd äger icke rum genom pastorns handpåläggning; därmed antydes endast, att församlingens förböner gälla ej blott hela skaran af konfirmander, utan hvar och en af dem särskildt.

Lärjungens bekräftande, stärkande och stadfästande

i nåden försiggår först och främst endast genom Kristi egna nådemedel, ordet och sakramenten. Ordet har tillämpats på sinne och hjärta allt sedan den spädaste barndomen. Nu inpräglas det ytterligare genom repetitionen under pastorns ledning och genom hans förmaningar under särskildt allvarliga omständigheter. Det tidigare meddelandet af dopet och detta sakraments kraft återkallas nu i minnet, och tanken härpå inpräglas djupt. Och denna högtidliga tillämpning af ordets och sakramentets kraft styrker och befäster det andliga lifvet hos konfirmanden. Sålunda är det nådemedlen som befästa eller, rättare, den Helige Ande genom dessa medel. Medelbarligen kan väl äfven pastorn sägas befästa, emedan han såsom Kristi tjänare meddelar hans nådemedel.

I ännu en annan, ehuru ringare betydelse, är det konfirmanden som befäster. Han mottager de erbjudna nådemedlen, erkänner deras sanning och kraft, undfår därigenom andlig styrka och förmåga; omfattar Kristus med denna undfångna kraft, sluter sig närmare honom, förenas med honom såsom en gren i vinträdet och bekräftar och stadfäster sålunda förbundet och föreningen mellan sig och Frälsaren.

För konfirmationsakten hafva vi emellertid ett *"så säger Herren"* att uppvisa. Vi påstå icke, att den har sakramenterlig kraft eller är absolut nödvändig för

frälsning. Men vi påstå med bestämdhet, att där är icke någonting oevangeliskt eller obibliskt förknippadt med denna högtidliga akt. Tvärtom tro vi, att den är i full öfverensstämmelse med evangelii hela innebörd och ande. Äfven om vi icke finna bestämda spår däraf på apostlarnas tid, så finna vi dock konfirmationen med alla dess väsentliga grunddrag i den period af kyrkans historia, som följde omedelbart efter den apostoliska. Och i en eller annan form har den förekommit i kyrkan allt sedan dess.

Det är sant, konfirmationen har ofta blifvit och är fortfarande mycket missbrukad. Den har ofta blifvit belastad och intrasslad med villfarelse och vidskepelse, och därför har det icke fattats radikala renhetsifrare, hvilka icke allenast åsidosatt konfirmationen, utan äfven stämplat den såsom romersk och hednisk. De mera nyktra och konservativa kyrkorna hafva nöjt sig med att rena den från dess misstag och villfarelse. I dess luttrade form skatta de den högt, uppmana till dess bruk, använda den själfva och finna den åtföljd af Guds rika välsignelse.

Det är också betecknande att några af dem, som förut voro konfirmationens bittra motståndare, så småningom återvändt till bruket däraf. Vi finna t. ex. huru vissa presbyterianska kyrkor årligen konfirmera stora klasser.

Äfven vissa af metodisternas bokförlag publicera konfirmationsattester, af hvilket vi förstå, att i somliga af deras kyrkor denna ceremoni förekommer. Och vidare finna vi i vissa "pastorsdiarier", lämpade för alla samfund, spalter för antecknandet af konfirmandernas namn och antal.

Alla kyrkor måste väl hafva något slags ceremoni vid upptagandet af de unga bland kyrkans kommunikanter. Och där finnes i sanning icke någon mera passande, högtidligare och gripande än konfirmationen, sådan den nu skildrats och sådan den förekommer i den lutherska kyrkan.

TRETTONDE KAPITLET.

Herrens nattvard. — Inledande anmärkningar.

Den unge har nu blifvit konfirmerad. Pastorn har i församlingens namn tilldelat honom en medlems alla förmåner och offentligen gifvit honom rättighet att med församlingen fira Herrens heliga nattvard. Sålunda får den unge kristne nu för första gången komma i åtnjutande af detta heliga sakrament, att han därigenom må än vidare styrkas och befästas i den sanna tron.

Äfven denna heliga stiftelse utgör en del af Guds frälsningsväg. Den är ett af de nådemedel, som Kristus stiftat och förordnat. Herrens nattvard "har instiftats till särskild hugsvalelse och styrka för dem, som ödmjukt bekänna sina synder och som hungra och törsta efter rättfärdigheten."

Det är sant, att en stor mängd människor anse icke detta sakrament såsom ett nådemedel. För dem är det endast en urgammal sed eller ceremoni, med hvilken icke alls någon särskild betydelse eller välsignelse är

förknippad. På sin höjd är det en symbol, ett tecken, eller en framställning af någonting, som är alldeles främmande för och på intet sätt förenadt därmed. Om den medför någon välsignelse alls, så består denna i de fromma tankar, de religiösa känslor och heliga minnen, som kommunikanten söker förknippa med dess firande och hvilka i någon mån fördjupas genom detta. På sin höjd är det ett minne af en frånvarande Frälsare och på något sätt en framställning af hans lidande och död.

Vore nu detta allt vi kunde finna i Herrens nattvard, så skulle vi icke anse den såsom en del af vägen till frälsning. Men vår kyrka finner mycket mera däri. För henne är nattvarden i sanning en nödvändig och oskiljaktig del af denna väg. Och då denna uppfattning tillika utgör en af de få punkter, hvarutinnan den lutherska kyrkan väsentligen skiljer sig från många andra, torde det ej vara olämpligt att ägna densamma något större utrymme i vår framställning.

Mycket har skrifvits i detta viktiga ämne. Måhända hafva vi icke något nytt att tillägga, men det är nyttigt att ofta erinra sig och åter betrakta de gamla så lätt förglömda sanningarna. Men innan vi taga i betraktande arten af detta sakrament, skola vi framställa några inledande anmärkningar, hvilka skola vara oss behjälpliga att afvärja falska åsikter och att komma till korrekta slutsatser.

Först är af vikt att erinra sig denna stiftelses *ursprung*. Hvem var dess upphofsman? Hvad är arten och karaktären af dess första början? Våra åsikter om stiftelser i allmänhet äro vanligtvis mer eller mindre påverkade af kännedomen om deras uppkomst. Hvarifrån har då kyrkan erhållit denna plägsed, som hon så samvetsgrant iakttagit och som hon sökt gifva så högtidlig form? Leder den sitt ursprung från människors visdom? Eller var det någon nitisk mystiker eller eremit, som uppfann den, emedan han törhända antog, att det skulle vara godt och nyttigt att hafva en dylik förordning i kyrkan? Eller grundades den af något tidigt kyrkomöte, emedan de gamla, allvarliga fäderna i sin visdom ansågo det nödvändigt för kyrkan att hafva något sådant? Korteligen, leder den sin härkomst ifrån människor? Om så är, då kunna vi handla därmed såsom med hvarje annan mänsklig stiftelse. Det står oss fritt att resonera och spekulera däröfver. Vi kunna därpå tillämpa den mänskliga vetenskapens och lärdomens regler. Vi kunna granska den, mäta den, pröfva den med filosofi, logik och tankens lagar. Hvar och en har då rätt att hafva sin egen uppfattning af den. Hvar och en kan pröfva den med sunda förnuftet och draga sina egna slutsatser.

Men nu veta vi, att detta icke är en mänsklig institution. Kyrkan har mottagit den från Guds Sons

496500

hand. Den är stiftad af honom, som kunde säga: *"Mig är gifven all makt i himmelen och på jorden"* och i hvilken *"bor gudomens hela fullhet lekamligen"*, af honom som t. o. m. före sin födelse i människogestalt kallades *"Stark Gud, Evig Fader, Fridsfurste."* När det blir fråga om en af hans stiftelser, få vi icke vänta att kunna utgrunda eller pröfva den med vårt stackars kortsynta och af synden förmörkade förstånd, med filosofi, vetenskap eller "sundt förnuft". *"Ty mina tankar äro icke edra tankar och edra vägar äro icke mina vägar, säger Herren, utan såsom himmelen är högre än jorden, så äro ock mina vägar högre än edra vägar och mina tankar än edra tankar."* Därför när det rör sig om något, som kommer från hans hand, är det icke längre af jorden, jordiskt, och är icke heller jordiska lagar och mänskliga regler underkastadt. Hans handlingar, hans gärningar, hans ord höra till trons område och icke till förnuftets. Förnuftet måste alltid tagas till fånga och böja sig inför hans öfverjordiskhet. Eller skola vi förnuftsmässigt söka förklara hans mänskliga födelse, hans tillväxt, hans natur, hans gärningar? Skola vi på samma sätt förklara mättandet af de fem tusen med några kornbröd och ett par fiskar? Nej, det skedde genom hans händer, och dessa händers makt kunna vi icke fatta. Vi kunna icke förstå, huru den där lidande kvinnan kunde undfå hälsa, kraft och lif

genom att röra vid hans klädafåll, blott och bart en tygbit, eller huru spott och jord ur hans hand kunde öppna den blindföddes ögon.

Därför, närhelst vi betrakta nattvardens sakrament, låtom oss komma ihåg dess gudomliga ursprung. Det är *Herrens* nattvard. Tanken härpå skall skydda oss för villfarelse och hjälpa oss till sanningen.

För det andra märka vi *tiden* för nattvardens instiftande. Det var *"i den natt, då han vardt förrådd"*. Den förskräckliga natten, då den gudomliga vredens moln voro sammandragna öfver honom och redo att urladda sig öfver honom, då all världens synd var lagd på honom, buren af honom, såsom vore den hans egen, och straffet därför lidet, såsom om han själf begått hvarenda synd. Och då, när rättvisans slag voro färdiga att falla, samlade vår Frälsare sin lilla skara af utvalda omkring sig för sista gången före korsfästelsen — *"så som han älskat de sina, älskade han dem intill änden"*. Han talade till dem sina afskedsord, bad sin öfversteprästerliga förbön, instiftade och meddelade dem detta heliga sakrament. Hela omgifningen bidrog till att omhvärfva det med en gloria af himmelskt mysterium. Allt var beräknadt att gifva den lilla skaran intrycket af att hvad han nu instiftade och gjorde bindande för kyrkan till sin återkomst, var någonting mera än ett tomt tecken eller ceremoni. Och sålunda ger oss

redan tiden, omständigheterna och hela omgifningen vid instiftelsen på förhand anledning att tro, att det däri måste finnas eller därmed vara förknippad någon himmelsk nådegåfva, som icke annorstädes står att erhålla.

För det tredje märka vi det betydelsefulla *uttryck*, med hvilket Jesus betecknar denna stiftelse. När han meddelade kalken, sade han: "Denna kalk är det *nya testamentet* i mitt blod." Han kallar det ett testamente. Ett testamente är en persons sista *vilja*.

Jesus var redo att gifva sig ut i döden. Innan han skildes hädan, gjorde han sitt testamente. Han efterlämnar åt kyrkan ett arf. Och den testamenterade gåfvan består i detta sakrament. Innan vi gå att betrakta instiftelseorden, vilja vi emellertid betona följande: ett testamente är en handling, där man minst af allt önskar uttrycka sig tvetydigt eller bildligt. Hvar och en, som uppsätter eller skrifver ett testamente, bemödar sig om att använda så klara och tydliga ord som möjligt. Man iakttager alla försiktighetsmått, att där icke måtte blifva några tvifvelaktiga eller svårfattliga uttryck. Uppsättarens önskan är att göra det så tydligt, att endast *en* mening kan hämtas därifrån.

Och icke har någon rättighet att däri se någon annan betydelse än ordets klara, tydliga, bokstafliga mening. Godtyckliga, figurliga eller långsökta uttydningar förekomma aldrig med afseende på testamenten. Och myc-

ket mindre äger någon rätt att *förändra* orden genom att sätta in andra ord i stället för dem, som uppsättaren af testamentet användt. Kristi instiftelseord äro orden i hans sista vilja och testamente.

I nästa kapitel skola vi betrakta detta sakraments ***väsen.***

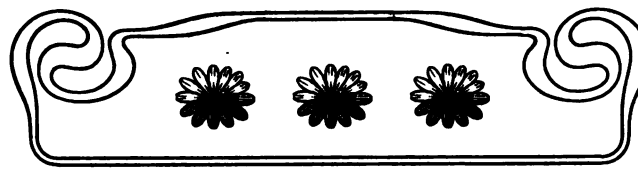

FJORTONDE KAPITLET.

Herrens nattvard. — Fortsättning.

I föregående kapitel hafva vi framställt några inledande anmärkningar till hjälp att undgå falska slutsatser samt ledande till en korrekt uppfattning af det förhandenvarande ämnet. Det är af stor vikt, att vi städse ihågkomma dessa, när vi betrakta läran om Herrens nattvard. Låt oss därför alltid hafva klart för oss: detta sakraments *upphof* och *stiftare*, *tiden* för och *omständigheterna* vid dess instiftelse samt dess *testamentliga* karaktär.

Vi äro nu färdiga att vidare undersöka arten och betydelsen af denna heliga instiftelse. Och för att bäst kunna göra detta vilja vi vända oss direkt till lagen och vittnesbördet. Vi vilja först och främst veta, hvad Guds ord har att säga därom. Men innan vi gå vidare för att beakta och granska de bibelspråk, som syfta på denna sak, låt oss åter erinra om hvad vi sade i ett af

kapitlen om döpelsens sakrament med afseende på skriftens tolkning. Vi framhöllo där, att vår kyrka har vissa tydliga, säkra tolkningsprinciper, hvilka bibelforskaren alltid bör följa, nämligen:

1. Ett bibelspråk skall alltid tagas i dess tydliga, naturliga och bokstafliga mening, så framt där icke finnes något i själfva texten eller i sammanhanget, som tydligen angifver dess uppgift att uttrycka en bildlig mening.

2. Ett bibelspråk får aldrig ryckas ur sitt sammanhang, utan måste betraktas tillsammans med det som föregår och det som efterföljer.

3. Skriften måste genom skriften tolkas, de dunkla ställena böra jämföras med de mera tydliga, som röra samma ämne.

4. Vi kunna aldrig vara fullt öfvertygade om att en lära är biblisk, förrän vi hafva granskat och jämfört allt, hvad den heliga skrift har att säga om ämnet i fråga.

Enligt dessa grundsatser vilja vi nu granska, hvad ordet lär med afseende på arten af altarets sakrament. Vi märka först de beskrifningar af instiftelsen, som gifvas oss af de tre evangelisterna Matteus, Markus och Lukas. I Matt. 26: 26—28 läsa vi: *"Och medan de åto, tog Jesus brödet, välsignade och bröt det och gaf lärjungarna och sade: Tagen, äten! Detta är min*

lekamen. Och han tog kalken, tackade och gaf dem och sade: Dricken häraf alla! Ty detta är mitt blod, det nya förbundets, hvilket varder utgjutet för många till syndernas förlåtelse." Härmed öfverensstämmer väsentligen beskrifningarna i Mark. 19: 22—24 och i Luk. 22: 19, 20. En obetydlig olikhet förekommer i orden, men innehållet är detsamma.

Vi märka endast denna skillnad: Lukas tillägger: *"Detta gören till min åminnelse."* Med afseende på denna punkt vilja vi i förbigående anmärka, att Lukas' evangelium skrefs sist af de tre. Matteus' och Markus' evangelier hade skrifvits, lästs och brukats i församlingarna många år innan Lukas'. Och dock innehålla dessa två icke orden *"Detta gören till min åminnelse."* Nu göra vi allaredan här den frågan: Bestode allt i detta sakrament blott och bart i att hafva Jesus i *åminnelse,* eller vore detta ens hufvudsaken, hvarför utelämnades då dessa ord af de två, som skrefvo de två första evangelierna och visste, att inga andra funnos? Men vi fortsätta.

Nära trettio år efter det altarets sakrament instiftats, skref den store hedningarnas apostel ett bref till församlingen i Korint. Denna församling utgjordes af en blandad hop — judar och hedningar, fria och slafvar. Många af dem hade hvarken klar eller rätt uppfattning af vissa punkter af kristendomens lära och utöfning.

I sina faderliga och ömma bref till medlemmarna af denna församling gifver Paulus dem bland annat undervisning med afseende på detta sakrament; och på det icke några af dem måtte tro, att han meddelade dem blott sin egen visdom, sina egna tankar, är han särskildt angelägen om att frånsäga sig allt sådant: *"Ty jag har från Herren undfått, hvad jag också har meddelat eder, att Herren Jesus i den natt då han vardt förrådd, tog ett bröd"* etc.; och så återgifver han i hufvudsak samma instiftelseord, som evangelisterna anfört (1 Kor. 11: 23, 24, 25).

Efter att sålunda hafva meddelat dem instiftelseorden, fortsätter Paulus med att undervisa dem om värdig och ovärdig nattvardsgång. Vi kunna icke undgå att märka, huru han i hela denna undervisning tager den verkliga närvaron af Kristi lekamen och blod för afgjord. Märk uttryckssättet. Vers 27: *"Hvilken som ovärdigt äter detta bröd eller dricker Herrens kalk, han varder saker på Herrens lekamen och blod."* Vers 29: *"Ty den som ovärdigt äter och dricker, han äter och dricker sig själf en dom, emedan han icke dömer rätt om Herrens lekamen."* Blickande tillbaka på tionde kapitlets sextonde vers finna vi apostelns framställning af nattvardsläran i korthet sålunda: *"Välsignelsens kalk, som vi välsigna, är han icke en delaktighet af*

Kristi blod? Det bröd, som vi bryta, är det icke en delaktighet af Kristi kropp?"

Vi hafva nu anfört alla bibelspråk, som direkt hänsyfta på detta ämne. Andra kraftiga kärnspråk förekomma, hvilka ofta anföras för att försvara läran om Kristi verkliga närvaro, och hvilka vi utan tvifvel hafva rätt att använda för att bekräfta de ofvan citerade. Vi hänvisa till Joh. 6: 53—56: *"Sannerligen, sannerligen säger jag eder: Utan att I äten Människosonens kött och dricken hans blod, hafven I icke lif i eder. Den som äter mitt kött och dricker mitt blod, han har evigt lif.... Ty mitt kött är sann mat, och mitt blod är sann dryck. Den som äter mitt kött och dricker mitt blod, han förblifver i mig och jag i honom."*

Då det emellertid är omtvistadt, huruvida dessa ord hänsyfta på Herrens nattvard eller icke, äro vi villiga att ej i detta sammanhang taga dem i betraktande. Vi äro nöjda med att taga de bibelspråk, som ofvan anförts och hvilka hvar och en erkänner såsom syftande direkt på altarets sakrament. Vi skulle önska, att läsaren omsorgsfullt ville granska dem. Märk särskildt språket och de använda orden. I de fyra berättelser, som handla om denna stiftelse, tre af evangelisterna och en af aposteln Paulus, se vi samma klara, tydliga ord rörande brödet och vinet — ord i Guds Sons, vår Frälsares, sista vilja och testamente. *"Detta*

är min lekamen." "Detta är mitt blod, det nya testamentets", eller *"Det nya testamentet i mitt blod."* Märk Pauli uttryckssätt: *"Saker på Herrens lekamen och blod." "Icke dömer rätt om Herrens lekamen."* Kalken kallas Kristi *"blods delaktighet"* och brödet Kristi *"lekamens delaktighet."* Ordet delaktighet betyder i förening med, i sammanhang med. Uttryckets klara betydelse är denna: brödet är en förening med Kristi kropp, vinet med hans blod.

Vi äro nu färdiga att samla alla dessa uttryck tillsamman, jämföra dem med hvarandra och fråga: Hvad lära de? Hvad är bibelns lära om den heliga nattvarden? Är det transubstantiation, d. v. s. förvandling? Är det konsubstantiation, d. v. s. väsensenhet? Äro brödet och vinet blott sinnebilder eller minnestecken af Kristi frånvarande lekamen och blod? Eller lära dessa bibelspråk, "att Kristi lekamen och blod sannerligen äro tillstädes och utdelas i Herrens nattvard åt alla dem som där äta och dricka"? (Augsburgiska bekännelsen, tionde art.)

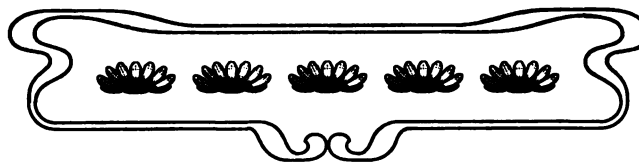

FEMTONDE KAPITLET.

Herrens nattvard. — Afslutning.

Vi hafva nu citerat, bemärkt, sammanställt och jämfört de bibelspråk, som tala om altarets sakrament. Vi vilja nu framställa och granska denna fråga: "Hvad lära oss dessa bibelspråk, betraktade i sammanhang och jämförda med hvarandra?" Eller, m. a. o., hvad är bibelns lära om Herrens nattvard?

Innehåller bibeln en transubstantiationslära, såsom romersk-katolska kyrkan lär och bekänner? Gifver vår undersökning därom vid handen, att den heliga skrift verkligen lär transubstantiation, då äro vi redo att tro och bekänna denna lära, utan afseende på hvem som eljest må tro eller icke tro densamma. Hvad vi vilja veta, tro, lära och bekänna, är *bibelns lära.*

Hvad menas då med transubstantiation? Ordet betyder väsensförändring. Den romerska kyrkan lär nämligen, att, efter prästens helgande däraf, brödet i natt-

varden förvandlas till Kristi materiella kropp och vinet till hans blod. Och så genomgripande är denna förändring af väsen och materia, att efter helgandet är det icke alls längre bröd och vin. Det som varit bröd har förvandlats till Kristi kött, och det som varit vin har förvandlats till hans blod. Är detta Guds ords lära? Säger oss ordet någonstädes, att brödet och vinet sålunda undergått en förändring? Benämnes brödet kött vare sig före eller efter helgandet? Låt oss se! "Jesus tog *brödet.*" "Jag skall icke mer äta *af vinträdets frukt.*" "Det *brödet,* som vi bryta." "Ty så ofta som I äten detta *bröd* och dricken denna kalk." På detta sätt uttrycker sig det inspirerade ordet. Nu fråga vi, hvarför den Helige Ande kallar dessa jordiska håfvor *bröd* och *vin* både före, under och efter helgandet, om han önskar att uppriktiga och opartiska läsare i ordet skola finna transubstantiationsläran. Hvarför säger han icke då heller "så ofta som I äten detta kött och dricken detta blod"? Synbarligen emedan brödet är och fortfar att vara vanligt naturligt bröd; och sammalunda är ock förhållandet med vinet. Dessa ämnen undergå icke någon förändring vare sig till natur, beskaffenhet eller väsen. Transubstantiationen är icke Guds ords lära, och icke heller lärdes den under kyrkans första tid, utan är en af den romerska kyrkans många mänskliga påfund och villoläror.

Måhända framhålla då dessa bibelspråk den s. k. konsubstantiationsläran? Det finnes människor, som orda en hel del om konsubstantiationen, men veta ändå icke, hvad därmed egentligen menas. Hvad betyder det då? Det är en sammanblandning eller sammansmältning af två olika element eller ämnen, så att de tillsammans bilda ett tredje. Ett vanligt och ofta brukadt exempel är sammansmältningen och blandningen af koppar och sink, hvilka i förening bilda mässing. Tillämpadt på altarets sakrament skulle konsubstantiationsläran innehålla, att Kristi kött och blod fysiskt och materiellt blandas och förenas med brödet och vinet, så att det, hvilket kommunikanten mottager, hvarken är riktigt bröd eller riktigt kött, utan en grof blandning af bådadera.

Återigen fråga vi: är detta den heliga skrifts lära? Samma bevis, som öfvertyga oss om att Guds ord icke lär transubstantiation, öfvertyga oss äfven om att det icke lär konsubstantiation. Den enkla omständigheten, att de jordiska elementen kallas *bröd* och *vinträdets frukt* både före, under och efter helgandet, förvissar oss om att de förblifva vanligt, naturligt bröd och vin utan någon fysisk förändring eller blandning. Konsubstantiationen är ej Guds ords lära. Icke heller är det och har aldrig varit den lutherska kyrkans lära. Ofta har den blifvit kallad och kallas fortfarande den

lutherska läran om Herrens nattvard, men ingenstädes finnes den i vår kyrkas bekännelser och har aldrig framhållits af en enda erkänd luthersk teolog. Alla hafva de förkastat den och förkasta den fortfarande. Frågan är sålunda ännu obesvarad: "Hvad är Guds ords lära om nattvarden?"

Många äro de, som äro färdiga att afgifva ett lättvindigt svar på denna fråga. De säga, att nattvarden är endast en kyrkoceremoni, ett af de gamla allvarliga religionsbruken, hvarigenom kyrkans medlemmar åtskildes från de utomstående. Någon särskild betydelse eller nåd är därmed ingalunda förknippad. I grund och botten är det ingenting däri utom bröd och vin. Kristus är icke mera närvarande i detta sakrament än han i allmänhet är öfverallt. Brödet betecknar eller är en symbol, en bild af Kristi kropp, vinet af hans blod. Kommunikanten erhåller ingenting annat än bröd och vin, och medan han undfår dessa håfvor, erinrar han sig Kristi lidande och död. Hvad särskild nytta han skall få af detta sakrament, måste han själf först nedlägga däri genom fromma tankar, goda känslor, djupa rörelser, ömma minnen och en tro, som svingar sig uppåt och håller umgänge med Kristus i himmelen.

Detta är den gängse, populära uppfattningen af detta ämne, sådan den hålles och läres i nästan alla protestantiska kyrkor i våra dagar med undantag af den

lutherska. Såsom en naturlig följd af denna ytliga uppfattning behandlas hela saken mycket lättvindigt. Föga om någon allvarlig, pröfvande förberedelse förekommer. På många platser uraktlåtes t. o. m. ett uttryckligt helgande af medlen. Nattvardsbordet öppnas för hvem som helst. Inga föreskrifter, ingen försiktighet, ingen pröfning med afseende på kunskap i saligheten är därmed förknippad. Till och med odöpta personer och sådana, som aldrig offentligen bekänt sin tro, lämnas ofta tillträde till nattvardsbordet. — Men vi afvika från vårt ämne.

Vi återvända till frågan: "Är den just framhållna åsikten i öfverensstämmelse med eller grundad på Guds ord?" Låt oss se! Om där på altaret icke finnes något annat än bröd och vin, hvarför säger då Kristus: "Detta är *min lekamen....mitt blod*"? Hvarför säger han icke: "Detta är bröd....detta är vin"? Om Kristus ville, att vi skulle anse brödet och vinet blott och bart såsom sinnebilder af hans lekamen och blod, hvarför antyder han då icke något sådant? Förstod han ej att bruka språket? Brukade han dunkla och missledande ord i sin sista vilja och testamente? Hvarför framhåller Paulus, i sammanhang med talet om värdig och ovärdig nattvardsgång, Kristi närvaro såsom en självklar sak? Var han inspirerad att missförstå Kristus och vilseleda enfaldiga läsare? Om allt i detta sakra-

ment består blott och bart uti att hafva Kristus i åminnelse, hvarför insatte då icke — såsom vi redan anmärkt — författarna till de två första evangelierna orden: *"Gören detta till min åminnelse"?* Eller hvarför sade icke Kristus tydligt: "Tagen, äten detta bröd, en sinnebild af min lekamen, till åminnelse af mig"? Ifrågavarande lära är synbarligen icke grundad på skriftens ord. Den finner intet stöd i bibeln. Och icke heller försöka dess bekännare att försvara den med de bibelspråk, som tydligen hänsyfta på detta sakrament. Om de försöka framvisa något bevis ur skriften, anföra de sådana ställen, som icke alls hafva med ämnet att göra. Men hufvudsakligen hämta de sina bevis från förnuftet och filosofien.

En lära, som förändrar instiftelseorden, vrider och förvänder dem från deras naturliga betydelse, kränker alla sunda tolkningsregler, stöder sig på samma tolkningsmetoder, som brukas för att vederlägga Kristi gudom, kroppens uppståndelse och de eviga straffen, en sådan lära är sannerligen icke Kristi lära.

Vi hafva sålunda icke funnit den heliga skrifts lära i någon af de ofvan framställda åsikterna. Kunna vi månne finna densamma? Låt oss se! Vi veta från vår granskning af de bibelspråk, som röra denna sak, att där finnas jordiska element eller medel i detta sakrament. De äro bröd och vin. Och de förblifva

detta utan någon fysisk förändring eller sammanblandning. Vi finna äfven från dessa bibelspråk, att himmelska element verkligen äro för handen i nattvarden. Dessa element äro Kristi lekamen och blod. Icke af hans lekamen sådan den var i sitt förnedringstillstånd, då den var utsatt för svaghet, hunger, törst, lidande och död. Utan af hans förklarade, andliga, uppståndna lekamen, i dess härlighetstillstånd, oskiljaktligen förenad med Gud och därigenom allestädes närvarande. Och i förbigående vilja vi anmärka, att denna lekamen och gudom var närvarande, ehuru beslöjad, redan då gudamänniskan vandrade på denna jord. Petrus, Jakob och Johannes blefvo den varse på förklaringsberget. Det är om denna lekamen och detta blod, som Petrus säger i 1 Petr. 1: 18, 19, att det *"icke är förgängliga ting"*, och om hvilka aposteln säger i Ebr. 9: 12: *"genom sitt eget blod har han en gång för alla ingått i helgedomen"* (d. v. s. i himmelen), och om hvilka Jesus talade, när han sade: *"Tagen, äten, detta är min lekamen....detta är mitt blod."*

Att denna lekamen och detta blod äro närvarande i nattvarden, bestyrkes i skriften. Det språk, som framhåller den *dubbla* närvaron, närvaron af såväl jordiska som himmelska element och i ett par ord hopsummerar hela bibelns lära i denna punkt, är 1 Kor. 10: 16. Där bestyrker Paulus, att brödet är en delaktighet af Kristi

kropp, icke af hans Ande eller hans inflytande. Om brödet är gemenskap, delaktighet af eller förening med hans kropp, då måste bröd och kropp båda vara närvarande. Det behöfs två ting för att kunna vara en gemenskap. Det skulle vara dåraktigt att tala om bröd såsom delaktighet af någonting, som på intet sätt stode i gemenskap därmed.

Såsom vi redan framhållit, är detta bibelspråks tydliga lära den, att brödet är en förening med, en delaktighet af Kristi lekamen, och sammalunda förhåller det sig med vinet och Kristi blod. Och detta så, att hvar och en som åtnjuter endera delen måste äfven på något sätt åtnjuta den andra. Därför blifver brödet ett medel, en "bärare", en befordrare, som för till kommunikanten Kristi lekamen, och vinet likaledes ett medel för meddelandet af Kristi blod. Och detta sker utan någon slags grof materiell förvandling eller sammanblandning. Brödet och vinet äro jordiska kärl, som öfverföra de himmelska skatterna, Kristi lekamen och blod, liksom bokstäfverna och orden i den heliga skrift öfverföra till läsaren eller höraren den Helige Ande. Detta är bibelns klara, tydliga lära om Herrens heliga nattvard. Och däri ligger intet groft, köttsligt eller frånstötande.

Och just detta är äfven den evangelisk-lutherska kyrkans lära. Den tionde artikeln i Augsburgiska bekän-

nelsen säger: "Om Herrens nattvard läres, att Kristi lekamen och blod sannerligen äro tillstädes och utdelas i Herrens nattvard åt alla dem, som där äta och dricka." Och Luthers katekes säger: "Altarets sakrament är vår Herre Jesu Kristi sanna lekamen och blod under bröd och vin oss kristna till att äta och dricka, af Kristus själf stiftadt och inrättadt."

Vi finna sålunda, att äfven i detta hänseende är vår kära gamla kyrka orubbligt grundad på Kristi och hans apostlars lära. Och fastän hon i detta hänseende må skilja sig från alla andra, kan hon dock icke gifva efter en enda bokstaf eller punkt, utan att visa sig falsk mot Herren och hans sanning. Det är icke partisinne. Det är icke fördomar, som komma henne att så ihärdigt hålla fast vid denna lära. Hon vet, liksom den store reformatorn visste det, att själfva grundvalarna äro i fara, att om hon gifver efter i denna punkt och förändrar skriften, så att den passar det mänskliga förnuftet, så blir hon snart nödsakad att gifva efter i andra punkter, och så småningom skall den klippa, på hvilken kyrkan är byggd, blifva undanröjd och helvetets portar blifva öfvermäktiga.

Och vidare, om där skulle finnas en möjlighet att hon misstagit sig — hvilket hon dock icke är medveten om — så ville hon hellre riskera denna möjlighet genom att taga sin Mästare på orden än genom att för-

ändra hans ord. I barnslig tillit och förtröstan vill hon hellre tro för mycket än för litet. Hellre ville hon lita för länge på sin käre Herre än icke länge nog. Och därför, här står hon, hon kan icke annat. Gud hjälpe henne! Amen.

Det finnes måhända ännu de som säga: "Detta är ett hårdt tal, hvem kan höra det? Att äta och dricka Kristi lekamen och blod — blotta tanken därpå är anstötlig för oss."

Ja, det var äfven anstötligt för den hädangångne Henry Ward Beecher, att hans frälsning skulle bero på det verkliga utgjutandet af Jesu verkliga blod. Denna uppfattning var motbjudande för den store Brooklynteologen. Men den är icke anstötlig för oss. Tvärtom, denna lära utgör för oss själfva hjärtat i hela evangelium och är därför dyrbarare än själfva lifvet.

Och icke heller är det anstötligt för oss att modern, hvars rena, ömma kärlek till sitt barn är en sinnebild af Guds kärlek till oss fattiga syndare, under det hon sluter den lilla till sitt bröst, smeker bort dess bedröfvelse, sjunger bort dess snyftningar, samtidigt föder och när det svaga lifvet med sitt eget fysiska lif, bokstafligen gifvande det sitt eget kött och blod. Detta är icke anstötligt för oss.

Och hvarför skulle det vara anstötligt för oss, att vår käre, älskande Frälsare kommer oss så nära, leder oss

till sin gästabudssal, där hans banér öfver oss är kärlek, där han talar till oss ord, som äro fläktar af hans gudomliga hjärtas trängtande kärlek, och på samma gång föder oss med sin egen andliga och förhärligade lekamen och blod och sålunda gör oss delaktiga af den gudomliga naturen.

I stället för att taga anstöt låtom oss knäböja, dyrka, tillbedja och sjunga:

"Dig, Jesus, vare evigt pris
för all din nåd och gåfva!
Af dig jag i en jordisk spis
undfår en himmelsk håfva.
Välkommen var, du ädle gäst,
som dig med mig så nära fäst!
Dess är jag glad och sjunger.

O Jesus, du mig bjudit in
att af din nattvard spisa.
Nu är jag din och du är min:
det skall i nöd mig lisa.
Nu har jag nog i all min brist,
nu är min själ välsignad visst.
Dess ske dig lof, o Jesus!

Låt mig få blifva städs i dig
och dig för evigt tjäna.
Förblif ock evigt du i mig
och värdes sist förläna,
när jag är stadd i dödens nöd,
att, styrkt af detta nådens bröd,
jag glad till dig må fara."

(Sv. ps. 161).

SEXTONDE KAPITLET.

Den förberedande gudstjänsten, vanligen kallad skriftermålet.

Under våra betraktelser öfver den heliga nattvardens innebörd och betydelse hafva vi kommit till den slutsatsen, att det är ett mycket viktigt och heligt sakrament. Altarets sakrament är i själfva verket den heligaste af kyrkans på jorden alla förordningar. Ingenting öfverträffar det — ingenting så himmelskt på denna sidan himmelen som denna gästabudsmåltid. Ingenstädes kommer den troende himmelen så nära, som när han står eller knäböjer såsom en nattvardsgäst vid altaret, det allraheligaste i Kristi kyrka.

Hvilken allvarlig handling! Att träda fram till nattvardsbordet, att deltaga i dess himmelska mysterier och komma i åtnjutande af Guds Sons förhärligade lekamen och blod! Förvisso kan ingen, som förstår detta sakraments innebörd, våga att tanklöst, i förhas-

tande eller på stundens ingifvelse deltaga däri. Förvisso måste där vara förberedelse och öfvertänkande. Detta har vår kyrka insett redan från början. Den har haft och har fortfarande en särskild gudstjänst för dem, som ämna begå Herrens heliga nattvard. Denna förberedande gudstjänst föregår nattvardsgudstjänsten. Och vi kunna tryggt säga, att ingen kyrka har en så pröfvande och lämplig förberedande gudstjänst som den lutherska kyrkan. Där denna gudstjänst förrättas som sig bör, med uppriktigt och allvarligt deltagande däri af både pastor och menighet, utgör den ett ingalunda betydelselöst steg på frälsningens väg.

Äfven i detta hänseende är vår kyrka fullkomligt biblisk. Det gamla Israel hade tider af särskild förberedelse, som föregingo särskilda uppenbarelser från Gud. Så förekom en tid af särskild förberedelse före lagens utgifvande; likaledes före mottagandet af vaktlarna och mannat från himmelen. De hade beredelsedagar före och i sammanhang med de stora årliga högtiderna, såväl som i sammanhang med andra stora nationella och religiösa tilldragelser. Vår Herre själf höll en mycket allvarlig förberedelse med sina lärjungar, innan han instiftade sin nattvard. Han icke allenast talade tröstande ord till dem, han utpekade också tydligen för dem deras synder, t. ex. deras högmod, deras afundsjuka, deras tvister, deras kommande plikt-

förgätenhet, Petri affall och Judas' förräderi. I öfverensstämmelse med allt detta uppmanar Paulus: *"Pröfve en människa sig själf och äte så af brödet och dricke af kalken"*.

Och det är för att hjälpa och bistå nattvardsgästen i denna självpröfning, som vi hafva vår förberedande gudstjänst, vårt skriftermål. Dess stora uppgift är att sätta nattvardsgästen i stånd att förstå sin egen syndfullhet, hos honom skärpa ångern och längtan efter förlåtelse och äfvenledes vara honom behjälplig i att tillägna sig och rätt glädja sig öfver Kristi fulla och fria förlåtelse. Därför sjunga vi våra botpsalmer, bedja om nåd att lära känna oss själfva, vår syndfullhet och fullheten af Kristi nåd samt lyssna till pastorns rannsakande vädjan, hvilken ofta väcker bekymmer och förskräckelse i samvetet.

Därefter deltager hela församlingen i en samfälld, offentlig syndabekännelse — en bekännelse af synden, af sorgen däröfver, af allvarlig längtan efter förlåtelse, af tron på Kristus såsom den gudomlige Frälsaren, af ett allvarligt uppsåt att för framtiden hata och undvika synden.

Efter syndabekännelsen uttalar pastorn följande aflösningsord: "Är denna eder syndabekännelse uppriktig, och begären I alltså med botfärdiga hjärtan edra synders förlåtelse för Jesu Kristi skull, så är ock, i kraft

af Guds ord och löfte, fast och visst, att Gud af nåd förlåter eder alla synder; och denna edra synders förlåtelse tillsäger jag eder på vår Herres, Jesu Kristi, befallning, i Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen."

Därpå följer en bön, i hvilken vi af hjärtat tacka Gud, att han i den trösterika aflösningen tillsagt oss våra synders förlåtelse, och bedja honom, att han genom den Helige Ande ville så bereda oss, att vi i sann botfärdighet och tro måtte undfå Jesu Kristi lekamens och blods sakrament. Detta är den afslutande delen på den förberedande gudstjänsten; skriftermålet består sålunda af syndabekännelse och aflösning.

Vi tillfrågades en gång af en präst i ett annat samfund, hvarför lutheranerna kvarhöllo och öfvade romersk-katolsk bekännelse och förlåtelse genom prästen. Vi lämnade honom då vår kyrkas formulär för syndabekännelse och aflösning, bådo honom granska detsamma och sedan visa oss, hvarutinnan det vore påfviskt eller obibliskt. Efter att noga hafva granskat det lämnade han det tillbaka sägande: "Jag kan icke påstå just att det är obibliskt. I själfva verket kan jag lätt finna, huru ni kan finna stöd därför i skriften".

Och det kunna vi. I Matt. 16: 19 säger Jesus till Petrus: *"Och jag skall gifva dig himmelrikets nycklar, och allt hvad du binder på jorden, det skall vara bundet*

i himmelen, och allt hvad du löser på jorden, det skall vara löst i himmelen". I Matt. 18: 18 gifver Frälsaren med samma ord samma makt till alla lärjungarna såsom representanter för den kristna församlingen. I Joh. 20: 21—23 säger han åter till lärjungarna: *"Såsom Fadern har sändt mig, så sänder ock jag eder.... Hvilka I förlåten synderna, dem äro de förlåtna, och hvilka I behållen dem, dem äro de behållna".*

Hvad innebära månne dessa Kristi ord? De måste hafva någon betydelse, någon uppgift. Förvisso meddelar Herren genom dem någon slags myndighet och makt åt kyrkan, som är hans brud. Lämnar han månne därigenom himmelrikets nycklar i hennes hand och bemyndigar henne att förvalta dess skatter? Brukar kyrkan genom sitt prästerskap dessa nycklar, frambär hon himmelska skatter, fördelar och tillbakahåller hon dessa bland människors barn? Till kyrkans tjänare säger Kristus i Luk. 10: 16: *"Den som hör eder, han hör mig, och den som föraktar eder, han föraktar mig, och den som föraktar mig, han föraktar den, som har sändt mig".* En af dessa tjänare, som förvisso förstod sitt arbete och dess privilegier, säger, talande å alla sanna Kristi tjänares vägnar, i 2 Kor. 5: 20: *"I Kristi ställe äro vi därför sändebud, liksom förmanade Gud genom oss. Vi bedja i Kristi ställe: Låten försona eder med Gud".* Och om vi vilja se, huru detta sände-

bud utöfvade sin höga värdighet i ett enskildt fall, kunna vi läsa därom i 2 Kor. 2: 10: *"Men hvilken I förlåten något, honom förlåter ock jag, ty äfven den förlåtelse jag har gifvit, om jag gifvit någon, den har jag gifvit för eder skull i Kristi åsyn"*.

Om vi nu sammanställa dessa bibelspråk, måste vi medgifva, att de i sin tydliga bokstafliga mening gifva vid handen, att Kristus, kyrkans hufvud, i *någon mening* gifvit sin kyrka makt att förlåta och behålla synder, och att denna makt utöfvas i kyrkan genom dess prästerskap.

I hvad mening har då en Herrens tjänare makt att förlåta synder? Förvisso icke på grund af någon kraft härflytande från honom själf. I denna mening kan endast Gud förlåta synder, emedan all synd är begången gentemot honom. Men Gud kan *anförtro* denna makt åt en annan och tillåta honom att bruka den *i hans namn*. Och detta är all den makt någon mänsklig varelse kan hafva i detta hänseende. Det vore i sanning hädelse för hvilken människa som helst att påstå, att hon i sig själf hade makt att förlåta synder. Om hon har någon makt alls, måste det vara *Kristi* makt. Hon kan endast använda den såsom ett ombud, ett sändebud eller en förvaltare. Och detta är just hvad Guds ord framhåller. Prästen är ett Kristi sändebud. Han förmanar och talar i Kristi ställe, såsom om Gud talade

genom honom. Paulus förlät den botfärdige i Korint, icke i sitt eget namn, utan *"i Kristi åsyn"*.

Då uppror rådde i en del af vårt land, sände regeringen ombud till dem, som uppsagt sin tro och lydnad; dessa ombud voro befullmäktigade att meddela förlåtelse och återinsätta som medborgare alla dem, som underkastade sig regeringens villkor för förlåtelse. Dessa ombud hade i sig själfva ingen makt, men de voro bemyndigade att meddela regeringens förlåtelse, och för dem, som mottogo denna från dem, var den lika giltig som om hvar och en hade fått ett särskildt förlåtelseedikt från regeringen. På samma sätt erbjuder och meddelar pastorn såsom Kristi ombud Kristi förlåtelse till den botfärdige och troende syndaren. Han erbjuder denna förlåtelse endast på de villkor Kristus fastställt. Medlet, hvarigenom han meddelar den, är Guds ord. Detta ord, *predikande bättring och syndernas förlåtelse,* är lika verksamt, när det uttalas af en Herrens tjänare, som när det kom från Kristi egen mun eller från hans inspirerade apostlars. Närhelst prästen förkunnar Guds ord, gör han ingenting annat än förkunnar Kristi förlåtelse. Det är Guds ord, som fortfarande förlåter och behåller, som binder och löser.

Pastorn kan endast *förkunna* detta ord, men ordet själft verkar helt och hållet förlåtelse för honom, som rätteligen mottager det. Och icke allenast prästen kan

frambära och tillämpa detta ord, denna himmelrikets nyckel, denna Guds kraft till frälsning, utan hvilken Kristi lärjunge som helst kan så göra. Dr Krauth säger så skönt: "Hela det pastorala arbetet är blott en utvidgning af den lutherska idéen om syndabekännelse och aflösning". Och dr Walther säger: "Hela evangelium är ingenting annat än ett förkunnande af syndernas förlåtelse eller ett förkunnande för alla människor af det ord, som Gud bekräftar i himmelen". Dr Seiss säger på ett annat ställe: "Hvarje gång en på Kristus troende sitter ned bredvid en botfärdig och bekymrad människa och till en sådan frambär Kristi dyrbara löften och försäkringar om förlåtelse, förverkligar han den lutherska eller bibliska idéen om aflösningen".

Och äfven den ofvan omnämnde pastorn ur ett annat samfund erkände för författaren, att när han träffade en af sina församlingsmedlemmar, som var modfälld för sina synders skull, och om hvilken han var öfvertygad, att hon verkligen var botfärdig, tvekade han icke att tillsäga henne: "Dina synder äro dig förlåtna för Kristi skull".

Vi hade tänkt att än vidare säga någonting med afseende på Israels *offentliga* bekännelse vid Mizpah, 1 Sam. 7: 6, och om de folkskaror, som gingo ut till Johannes döparen, Luk. 3: 6, likaledes om Davids och Natans *enskilda* bekännelse och aflösning, 2 Sam. 12:

13. Men hvar och en kan granska dessa fall för sig själf. Nog har blifvit sagdt för att öfvertyga oss om att vår kyrka äfven i detta hänseende är väl grundad på Guds eviga ord, och att hon handlade visligt, då hon, efter att hafva förkastat den hädiska romersk-katolska bikten, likväl behöll en evangelisk bekännelse och aflösning.

När vi därför ur Guds ord höra förkunnelsen om syndernas förlåtelse, låtom oss tro den "såsom vore det en röst från himmelen".

Därför säger Augsburgiska bekännelsen, art. 25, att "på grund af aflösningens mycket stora välgärning som ock för andra välsignelsers skull, hvilka samveten däraf hafva, bibehålles syndabekännelsen hos oss".

Sådan evangelisk bekännelse och aflösning grundlägger och betryggar det sanna förhållande, som skulle existera mellan en evangelisk pastor och medlemmarna af hans hjord. I stället för att vara blott och bart en predikant, en plattformtalare, blir han en sann andlig vägledare, en själasörjare, helbrägdagörande själar. Han uppmuntrar sina medlemmar att delgifva honom sina svagheter, de synder som anfäkta dem, deras tvifvel och andliga svårigheter, på det att han måtte kunna undervisa, leda, hugsvala och styrka dem med det allt omfattande och kraftiga Gudsordet.

Och sålunda, hvarhelst han finner sann ånger och tro,

huru svag denna än må vara, utför han det gudomliga uppdraget: "Trösten, trösten mitt folk! Talen ljufligen till Jerusalem och förkunnen för det, att dess strid är fullbordad, att dess skuld är försonad och att det fått dubbelt igen af Herrens hand för alla sina synder."

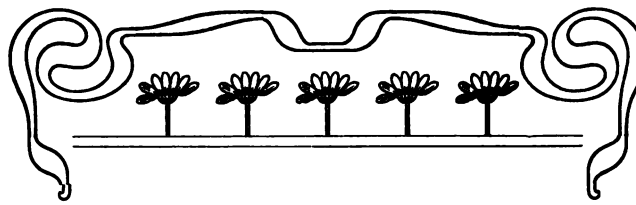

SJUTTONDE KAPITLET.

Ordet såsom ett nådemedel.

I föregående kapitel lärde vi, att Guds ord är himmelrikets nyckel, hvilken nyckel Kristus gifvit till sin kyrka, och att detta ord, förkunnadt af pastorn, verkligen öfverför och meddelar åt den botfärdige och troende syndernas förlåtelse. Fullföljande denna tanke vilja vi nu visa, att Guds ord är den kraft, det verksamma medel, genom hvilket den Helige Ande verkar på människornas tankar och hjärtan.

Den allmänna uppfattningen af den heliga skrift synes vara, att den är blott och bart en lärobok och handbok— att dess enda uppgift är att förtälja oss om synd och frälsning; att den liksom ett vägmärke utpekar vägen till frälsning och visar nödvändigheten af ånger, tro och helighet. Likaledes att den framhåller nödvändigheten af den Helige Ande för att åstadkomma hjärteförändring, men att detta också är allt, hvari

den kan vara den fallna människan till hjälp. En fattig syndare vänder sig till detta ord. Han läser det eller hör det predikas. Han blir öfvertygad om att han är en syndare, men någon befrielse från synden erfar han icke. Han får kännedom om återlösningen i Kristus, men dess förmåner tillämpas icke på honom. Han inser, att han måste ångra sig och tro, men förmår det ej af eget förnuft eller kraft. Vidare erfar han, att han behöfver den Helige Ande för att kunna ångra sig och tro, men i öfverensstämmelse med den gängse meningen är Anden icke till finnandes i detta ord, är ej heller verksam i detsamma, utan alldeles oberoende därutaf. Bruket af det gudomliga ordet är på sin höjd ett *tillfälle,* som Anden torde begagna sig af för sin oberoende verksamhet. Den stackars syndaren kan gå från sin bibel och från mången predikan och säga: "Jag vet, att jag behöfver religion — jag behöfver Guds Ande och jag hoppas, att Anden någon gång måtte komma till mig och välsigna mig med förlåtelse och frid, men jag kan icke säga, när eller huru detta skall ske". I öfverensstämmelse med denna populära uppfattning kan den Helige Ande liknas vid en kringflygande dufva, som slår sig ned af en slump än på den ene och än på den andre.

Detta är icke den lutherska kyrkans uppfattning af den heliga skrifts lära om sig själf och af den kraft hon

gör anspråk på att äga. Vi tro att Guds ord är mera än blott och bart en lärobok. Det icke allenast förtäljer om synd och frälsning, det *befriar* från synden och *meddelar* frälsningen. Det icke allenast utvisar lifvets väg, utan leder, ja, än mer, vi kunna säga det bär oss till och på denna väg. Det icke allenast undervisar om nödvändigheten af den Helige Ande, utan *meddelar* denna Ande åt själ och hjärta. Det är förvisso en dyrbar sanning, att detta ord icke allenast säger mig, hvad jag måste göra för att blifva frälst, utan äfven *sätter mig i stånd att göra det.* Det är i sanning det förnämsta af nådemedlen. Det är den Helige Andes bärare och befordringsmedel. Genom detsamma verkar han ånger och tro, pånyttföder, omvänder och helgar.

Detta är den lutherska kyrkans lära om Guds ords bruk och verkande kraft. Sålunda lyder förklaringen i Luthers lilla katekes öfver tredje trosartikeln: "Jag tror, att jag icke af mitt eget förnuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komma till honom, utan den Helige Ande har kallat mig *genom evangelium,* upplyst mig med sina gåfvor", etc. Likaledes Augsburgiska bekännelsens femte artikel: "Ty genom ordet och sakramenten såsom genom instrument och medel gifves den Helige Ande, som verkar tron, hvarest och när det behagar Gud, *uti dem, som höra evange-*

lium", etc. Är månne detta Guds ords egen lära? Låtom oss se! I Joh. 6: 63 säger Jesus: *"De ord jag har talat till eder äro ande och äro lif"*. I Rom. 1: 16 säger Paulus om evangelium: *"Det är en Guds kraft till frälsning för hvar och en som tror"*. Ebr. 4: 12: *"Ty Guds ord är lefvande och kraftigt och skarpare än något tveeggadt svärd"*. 1 Petr. 1: 23: *"Födda på nytt, icke af förgängligt, utan af oförgängligt säde, genom Guds lefvande ord, som förblifver evinnerligen"*. Jak. 1: 21: *"Mottagen med saktmodighet det inplantade ordet, som kan frälsa edra själar"*. Sålunda är det klart, att ordet för sig gör anspråk på värde, lif, kraft och verkan.

Men gör det äfven anspråk på att vara det Andens medel och instrument, genom hvilket han verkar? I 2 Kor. 3: 8 kallas det *"Andens ämbete"*. I Ef. 6: 17 kallar Paulus det *"Andens svärd"*.

Samma sanning lära vi från den omständigheten, att samma verkningar utan åtskillnad tillskrifvas Anden och ordet, tydligt bevisande, att hvarest den ena är, där är ock det andra, och att den ena verkar genom det andra.

Sålunda tillskrifves den gudomliga *kallelsen* på ett ställe Anden, på ett annat ställe ordet. Upp. 22: 17: *"Och Anden....säger kom!"* I liknelserna säga Kristi

tjänare, förkunnande ordet: *"Kommen, ty allting är nu redo".*

Likaledes tillskrifves *upplysningen,* eller undervisningen, bådadera. I Joh. 14: 26 säger Jesus om Anden: *"Han skall lära eder allting";* i Joh. 14: 13: *"Han skall leda eder till hela sanningen.* Han kallas *"vishetens ande" — en "ljusets ande".* Å andra sidan kallas ordet ett *"vishetens ord";* och i Ps. 119: 130 heter det: *"När dina ord upplåtas, gifva de ljus".* I 2 Tim. 3: 15 säges, att de heliga skrifterna *"kunna göra vis till frälsning";* 2 Petr. 1: 19: *"Det profetiska ordet — såsom ett ljus, som skiner i ett mörkt rum".*

Nya födelsen tillskrifves äfvenledes bådadera. Joh. 3: 5: *"Född af vatten och Ande";* vers 6: *"Det som är födt af Anden är ande";* vers 8: *"Så är hvar och en, som är född af Anden".* 1 Joh. 5: 4: *"Ty allt det som är födt af Gud* (d. v. s. af Guds Ande) *det öfvervinner världen".* Men om det gudomliga ordet heter det i 1 Petr. 1: 23: *"Födda på nytt....genom lefvande Guds ord".* Jak. 1: 18: *"Efter sin vilja har han födt oss genom sanningens ord".*

Sammalunda tillskrifves *helgelsen* bådadera. Joh. 17: 17: *"Helga dem i din sanning; ditt ord är sanning",* men i 1 Kor. 6: 11: *"I hafven blifvit helgade...genom vår Guds Ande".*

Och sålunda kunde vi fortsätta att visa, att hvad som

på ena stället tillskrifves Anden, tillskrifves på ett annat ställe ordet, hvilket afgjordt bevisar, att de två alltid följas åt. Där den ena är, där är ock det andra. Anden verkar genom ordet, vare sig det skrifna, det predikade, det sakramenterliga eller ordet i samtal eller betraktelse. De vanliga verkningarna af den Helige Ande försiggå genom detta ord. De som blifvit födda på nytt och helgade genom den Helige Ande äro de, som hafva blifvit påverkade af detta pånyttfödande och helgande ord.

Detta välsignade Guds ord, *lefvande, kraftigt och mäktigt att frälsa själar*, på grund af den lifgifvande Ande, som därmed är förbunden, bör icke allenast läsas, utan äfven predikas och höras. Detta är Guds egen anordning. Ända från Enoks, Noas, patriarkernas och profeternas dagar ända ned till Jesus och apostlarna och från dem till nådetidens slut har Gud haft och skall hafva sina förkunnare af rätt och rättfärdighet.

Vår Herre predikade sitt eget evangelium, andens och lifvets ord. Han gaf sina lärjungar i uppdrag att predika samma evangelium. *"Och de gingo ut och predikade allestädes"*. Kyrkan kallade och utsände andra, hvars lifsuppgift det var att *"predika ordet, träda fram i tid och otid, bestraffa, tillrättavisa, förmana"*. Och denna gudomliga förordning skall bestå och fortfara. Rom. 10: 13—15: *"Hvar och en som åkallar Herrens*

namn skall varda frälst. Huru skola de då åkalla den, på hvilken de icke tro? Och huru skola de tro den som de icke hafva hört? Och huru skola de höra, utan att någon predikar? Och huru skola de predika, om de icke varda sände?" 1 Kor. 1: 21: *"Det täcktes Gud genom dåraktig predikan frälsa dem som tro".* Rom. 10: 17: *"Så är tron af predikan och predikan genom Guds ord".* Därför må ingen enligt Rom. 10: 6—8 säga: *"Hvem skall fara upp till himmelen"* (d. v. s. för att hämta Kristus ned), *"eller hvem skall fara ned i afgrunden"* (d. v. s. för att hämta Kristus upp från de döda), ty *"ordet är dig nära....detta är ordet om tron, hvilket vi predika".* Detta är då synbarligen Guds ordning vid meddelandet af gudomlig nåd.

Och dock, trots alla dessa tydliga förklaringar, göra människor allehanda anstalter och försöka alla möjliga metoder för att bringa Kristus nära, emedan de icke förstå, att då de hafva ordet, hafva de Anden, och då de hafva Anden, hafva de Kristus. I Luk. 11: 27 läsa vi om en kvinna, som nedkallade en välsignelse öfver Jesu moder, emedan hon var den benådade, som födt honom. Men Jesus svarade: "Ja, saliga äro de, som höra Guds ord och gömma det". Detta emedan ordet bär Anden till åhöraren och därigenom omvänder syndaren och helgar den fromme. Vi läsa äfven i Apostlagärningarna, huru Anden den ena gången efter den

andra gafs genom och i sammanhang med förkunnandet af ordet. Apostlarna litade icke på någonting annat än ordet och sakramenten.

Den lutherska läran, att Guds ord är det stora kraftiga nådemedlet, att det är medlet och instrumentet för den Helige Andes verkan, att Anden därigenom pånyttföder själen, meddelar förlåtelse, helgar höraren eller läsaren mer och mer — allt detta är sålunda den rena sanningen i Kristus. Och därför, hvarhelst den lutherska kyrkan är sann gentemot sitt namn och sin tro, förkunnar hon allt Guds råd och litar därpå i all sin verksamhet för Guds rike. En sant luthersk predikan lägger därför aldrig an på att vara sensationell, afhandlar ej världslig visdom, filosofi, poesi eller politik. Den är en predikan af ordet och ordet allena, och aldrig blir det slut på förkunnandet af bättring inför Gud och tro på vår Herre Jesus Kristus.

Hur härlig och samstämmande är icke den Guds frälsningsplan, som sålunda framställes. Huru ljuflig för den efter frälsning längtande syndaren. I stället för att vänta, hoppas och drömma om att något underbart skall hända och föra honom till Guds rike, behöfver han endast gå till det gudomliga ordet och låta detta ord utföra sitt verk i hans hjärta.

Och vore världen än så stor
och full af mörkrets härar,

dock när ibland oss Herren bor,
platt intet oss förfärar.
Världens furste är ju dömd,
och hans kraft är tömd.
Han på ett hufvudhår
oss skada ej förmår:
ett ord kan honom fälla.

Guds ord och löfte skall bestå;
vi det i hjärtat bäre.
För himmel, ej för jord, vi gå
till strids och glada äre;
äro alltid väl till mods,
fast vi våga gods
och ära, lif och allt.
Ske blott som Gud befallt!
Guds rike vi behålla!

Sv. ps. 124: 3, 4.

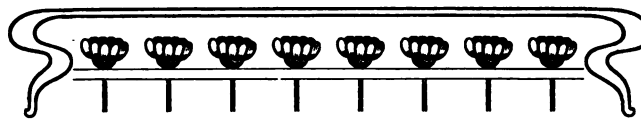

ADERTONDE KAPITLET.

Omvändelsen — dess beskaffenhet och nödvändighet.

Nära förbunden med läran om det gudomliga ordets makt och kraftiga verkan, hvilken vi afhandlade i föregående kapitel, är läran om omvändelsen. Därför vilja vi nu tala om omvändelsen. Det är ett viktigt ämne. Det förtjänar ett framstående rum vid begrundandet af vägen till frälsning. Det är också ett synnerligen personligt ämne. Hvar och en, som önskar vara stadd på frälsningsvägen, är personligen intresserad däri. Ty hvarje människas eviga välfärd står i nära sammanhang med frågan, huruvida hon är omvänd eller icke. Att vara i ett oomvändt tillstånd är liktydigt med att vara i ett synnerligen farligt tillstånd. Evighetens ve eller väl är beroende på själens slutliga afgörande i hänseende till detta stora ämne. Därför är det af den allra största vikt, att en och hvar undersöker och förstår detsamma.

Och dock, så egendomligt det än må synas, finnes det få ämnen, om hvilka man mer sväfvar i okunnighet än detta. Och ännu egendomligare är, att de som predika och mest tala därom, de som allra ifrigast framhålla dess nödvändighet, ofta hafva allra minst kännedom därom. Fråga dem om omvändelsens mening, beskaffenhet och grundvillkor. Fråga dem, hvem som är i behof däraf, huru omvändelse åstadkommes, och hvilka bevisen äro för dess tillvaro — och i bästa fall gifva de mycket orediga och obibliska svar. Vi vilja därför granska frågan i ljuset af Guds ord, och må den Helige Ande, sanningens Ande, göra det möjligt för oss att förstå och sätta tro till ordets gudomliga lärdomar!

Hvad menas då med omvändelse? Ordets enkla betydelse är ju *att vända om.* Det grekiska ord, som i nya testamentet öfversatts med "omvända" eller "omvändelse", hänsyftar ock på en vändandets handling. Ganska ofta öfversättes det i öfverensstämmelse därmed. Samma grekiska ord, som på somliga ställen öfversättes "omvända", öfversättes sålunda på andra ställen *"vända"*, t. ex. i Mark. 5: 30: "Jesus...*vände* sig om i folkhopen". Apg. 16: 18: "Men Paulus....*vände* sig om och sade". Matt. 12: 44: "Jag vill *vända* tillbaka till mitt hus". Apg. 26: 18: "Att de må *omvända* sig från mörker till ljus". Sammalunda är förhållandet på många andra ställen. Det är därför klart, att ordets

mening är ett vändande eller omvändande — ett återvändande till eller förändrande af en viss riktning — såsom en resande, då han finner sig vara stadd på orätt väg, vänder om, återvänder, ändrar riktning, kommer tillbaka.

Om vi nu tillämpa detta ord på det moraliska och religiösa, så betyder det ett vändande från synden till rättfärdigheten, från satans makt till Gud. Öfverträdaren, som vandrat på olydnadens och gudsfiendskapens stråt, hän mot den eviga döden, vänder om och in på rättfärdighetens väg, hän mot det eviga lifvet. Detta är en förändring af *riktning,* men det är äfven något mera. Det är en förändring af *tillstånd* — från syndastånd till nådestånd. Och det är ännu något mera. Det är en *naturförändring* — från en syndare till en from människa. Slutligen är det äfven en förändring af *förhållande* — från en kringirrande fredlös, en främling, till ett barn, en arfvinge. Sålunda försiggår både en yttre och en inre vändning, en fullständig förändring.

Att detta är skriftens mening med omvändelse, framträder mycket tydligt i Apg. 26: 18. Herren skall just sända Paulus till hedningarna för att omvända dem. Han beskrifver omvändelseverket sålunda: *"Att öppna deras ögon, att de må omvända sig från mörker till ljus och från satans makt till Gud, att de genom tron på*

mig må få syndernas förlåtelse och arfslott ibland dem, som äro helgade".

Såsom redan är anmärkt, det ord som här öfversättes "omvända" är detsamma som annorstädes öfversättes "vända", vända om", eller "vända tillbaka".

Om vi nu litet närmare granska beskaffenheten af eller förloppet vid denna förändring, som kallas "omvändelse", så skola vi däri finna tvenne väsentliga element. Det ena är ånger eller hjärtats förkrosselse, det andra är tro. Dessa två tillsammantagna utgöra omvändelsen. I förbigående vilja vi i korthet anmärka, att den heliga skrift ibland brukar ordet "bättring" såsom omfattande både ånger och tro och sålunda görande det liktydigt med omvändelse.

Ånger eller hjärtats förkrosselse, den första delen af omvändelsen, består i sorg öfver synden. Det är en klar och tydlig känsla af syndens art och skuld; af dess afskyvärdhet och dess fördömlighet. Uppriktig ånger är i sanning en smärtsam erfarenhet. Ett ångestfullt hjärta kallas därför *"ett ödmjukt och förkrossadt hjärta"*. Det tager bort från syndaren hans självberömmelse och falska frid. Det gör honom fridlös, missmodig och bekymrad. I stället för att älska och hafva lust i synden kommer det honom att hata synden och vända sig därifrån med afsky. Det bringar syndaren djupt ned i stoftet. Han utropar: *"Jag föraktar*

mig själf", "jag känner leda vid mig själf", "Gud, miskunda dig öfver mig syndare".

Detta är den ånger, hvars nödvändighet profeterna framhålla, den ånger, af hvilken botpsalmerna äro genomandade och som predikades af Johannes döparen, af Kristus och alla hans apostlar. Det är icke nödvändigt att citera bibelspråk för att bevisa detta. Hvarje läsare af den heliga skrift vet, att ordet är fullt af uppmaningar till sådan sorg och ånger öfver synden.

Men ångern måste icke stanna vid att hata och sörja öfver synden och längta efter befrielse. Den ångerfulle syndaren måste beslutsamt vända sig från synden till Jesus Kristus, Frälsaren. Han måste tro, att Jesus tog på sig straffet för hans synder och genom sin död betalte därför, att han uppfyllde en bruten lag, tillfredsställde en kränkt lagstiftare och sålunda blef en ställföreträdare och återlösare, som borttog alla hans synder. Detta måste den ångerfulle tro. Sålunda måste han kasta sig helt på Kristus, lita på honom med barnslig förtröstan, förvissad om att, på grund af hvad han har gjort, ingen fördömelse finnes. Och har han denna tro, då är han rättfärdiggjord, och *"sedan han blifvit rättfärdiggjord af tron, har han frid med Gud".*

Ur sann ånger uppspirar alltid tro, och sann tro förutsätter alltid ånger. Där den ena är, där är ock den andra; och där båda äro, där är omvändelse.

Ånger är sålunda icke någonting, som föregår omvändelsen, och tron någonting, som följer efter, och omvändelse något obestämdt, inskjutet emellan båda, såsom somliga tyckas föreställa sig; utan ånger och tro äro de väsentliga beståndsdelarna af omvändelsen.

Därefter skulle vi vilja fråga: "Hvem är i behof af en dylik förändring?" Vi svara därpå: först och främst alla de, som icke i kärleken lyda Gud, d. v. s. alla de, som icke vändt sig bort ifrån och satt sig upp emot synden och satan och gifvit sig åt Gud och heligt lefverne. Å andra sidan behöfves ingen omvändelse af alla dem, som verkligen hata synden, sörja däröfver, kämpa däremot, förtrösta på och hänga fast vid Kristus såsom deras personlige Frälsare, och detta utan hänsyn till om de kunna säga när, hvar och huru de blefvo omvända eller icke. Alla, som genom egen erfarenhet kommit till visshet om att de nu i sina hjärtan äga ånger och tro, äro uti ett omvändelsens tillstånd, och om de allvarligen bedja Gud, skola de få förvissning om att deras synder äro förlåtna, och att de genom Kristus blifvit benådade. Denna förvissning kan dock ibland fördunklas genom tvifvel eller under svåra frestelsestormar, men så länge där är verkligt hat till synden och en allvarlig önskan att hvila i Kristus allena, så länge står människan ännu i nådastånd.

Till den klass, som är i ett omvändt tillstånd, hör

församlingens döpta barn, som hållit sitt döpelseförbund. De gåfvos åt Herren i det heliga dopet, frön till ett nytt lif inplantades hos dem genom denna gudomliga förordning, de uppfostrades och undervisades af kristna föräldrar eller förmyndare och hafva tillhört Kristus sedan sin barndom. Från sina tidigaste år hafva de afskytt synden, ångrat densamma, förtröstat på Kristus och älskat honom. De äro "omvända *från mörker till ljus och från satans makt till Gud*". De behöfva blott det dagliga dödandet af synden, det dagliga flyendet till Kristus, hvilket alla kristna behöfva på grund af de köttets synder och skröpligheter, som fortfarande vidlåda dem. Sådana voro Josef och Samuel, Daniel, Jeremias, Johannes döparen, Timoteus och andra, om hvilka vi läsa i den heliga skrift. De voro förbundets barn och därför Guds barn. Och om denna klass hafva vi talat i de föregående kapitlen. Vi behöfva icke här vidlyftigt orda därom. De behöfva ingen omvändelse, ty de äro i ett omvändt tillstånd. Och dock finnes det många välmenande människor, som hafva mera ifver än kunskap, hvilka på det våldsammaste skulle uppmana äfven sådana att omvända sig, ty annars kunna de icke blifva frälsta. Och sålunda förvirra de dem, oroa dem, försvaga deras tro på Kristus, utsläcka Anden och kanhända drifva dem till otro och förtviflan. Från alla sådana lärare bedja vi: "Herren bevare oss!"

NITTONDE KAPITLET.

Omvändelsen — några egendomligheter och erfarenheter.

Vi hafva talat om omvändelsens innebörd, betraktat dess natur och bemärkt dess nödvändiga moment. Likaledes hafva vi sett, hurusom vissa människor icke äro i behof af omvändelse, emedan de redan äro i ett omvändt tillstånd, men att alla, som icke befinna sig i ett dylikt tillstånd af nåd, äro i behof däraf, utan hänsyn till hvad som har eller icke har hos dem förut ägt rum.

Vi vilja nu göra oss underrättade om, hvilka de inflytanden och medel äro, genom hvilka denna förändring åstadkommes. Ty det är en förändring, hvilken människan säkerligen icke kan åstadkomma genom egna bemödanden. Om denna förändring kan det med rätta sägas, att den försiggår *"icke med makt och icke med kraft, utan med min ande, säger Herren Sebaot"*. För att denna förändring skall komma till stånd i hjärtat,

behöfva alla bedja såsom den helige sångaren, Ps. 85: 5: *"Vänd dig åter till oss, du vår frälsnings Gud"*; eller såsom Efraim i Jer. 31: 18: *"Omvänd mig, så varder jag omvänd! ty du, Herre, är min Gud"*; eller såsom Juda i Klagov. 5: 21: *"Låt oss få återvända till dig, Herre, och må vi få komma hem igen!"* Det är Gud, den Helige Ande, som måste verka denna förändring i själen. Detta gör han medelst sitt eget lifgifvande ord. Det är detta ords uppgift, såsom varande den Helige Andes medel att åvägabringa kunskap om synden, att väcka sorg och hjärtats förkrosselse samt komma syndaren att hata och afsky sin synd. Sedermera hänvisas syndaren af samma ord till honom, som kommit för att frälsa från synden. Detta för honom till korset, sätter honom i stånd till att tro, att alla hans synder blefvo där betalda, och att han därför icke är fördömd. Med andra ord, Guds ord väcker och fördjupar ständigt den sanna ångern. Äfvenledes verkar det och förökar ständigt den sanna tron. Eller, med ett ord, det *omvänder* syndaren. Om denna Guds ords underbara kraft och verkan hafva vi redan utförligt talat, hvarför vi icke åter här behöfva vidlyftigt orda därom. Må den oomvände syndaren därför vända sig till ordet. Må han vakta sig för att ställa något hinder i vägen för dess inflytande, och det skall själft utföra sitt välsignelserika arbete.

Vi vilja nu betrakta och fästa särskild uppmärksamhet vid de olika egendomligheter och erfarenheter, som ofta stå i sammanhang med denna förändring.

Det finnes dock somliga människor, hvilka icke vilja medgifva, att några olikheter förekomma. De mäta alla efter samma måttstock, en måttstock, som ofta är ganska abnorm. Somliga människors enda måttstock är deras egen förvända mening. I sin fariseiska egenrättfärdighet äro de färdiga att påstå, att hvar och en, hvars erfarenhet ej i alla hänseenden öfverensstämmer med deras egen, icke är omvänd. Författaren har ofta under sin pastorala verksamhet påträffat stackars nedslagna själar, famlande i mörker, gråtande öfver sig själfva, lefvande ett glädjelöst lif, därför att de blifvit lärda, att emedan de icke haft just samma erfarenheter som vissa andra, så voro de icke omvända och hade hvarken del eller lott med i Guds rike. Han har äfven råkat mer än en, som just på grund af dylika fantasier och villfarelser nästan drifvits till vantro och förtviflan. Hvilken lättnad är det icke för sådana stackars bedragna själar, om det icke gått för långt med dem, att blifva ledda ut ur sina dåraktiga inbillningar in i Guds sannings välsignade ljus.

Vi märka först och främst, att icke alla omvändelser förmärkas lika tydligt. Somliga äro märkbarare än andra. Där äro större eller mindre grader af föränd-

ring. Graden af styrka, djupet af erfarenhet kan bero på många ting. Det kan i viss mån bero på personens temperament. En person har ett trögt temperament; hans förstånd är slött, hans känslor äro icke djupa, sällan blir han upprörd. Hans sinnelag är kallt, beräknande, han öfverväger allting, är alltid försiktig. Han känner sig försiktigt för, innan han tager ett steg. När Guds ord träffar en sådan människa, åstadkommer det i allmänhet icke genast en omstörtning hos henne. Hon hör det, bär det hem, öfverväger det, begrundar det och vill höra mera. Efter hand upplyses hennes förstånd, påverkas allt mer hennes hjärta, förändras hennes vilja. Ordet *växer såsom fröet* hos en sådan människa eller verkar såsom *surdegen i mjölet.* Sällan förekommer mycken rörelse, och yttringarna förmärkas knappast.

En annan person har måhända ett lifligt temperament; handlar efter ögonblickets ingifvelser, är lätt upprörd och färdig att göra förhastade slutsatser. När Guds ord träffar honom och icke stöter på motstånd, griper det med all sannolikhet fast tag i honom. Måhända oroar det honom så och förtager så hans frid, att han på en gång ser djupet af sin skuld. Och när så Kristus, hans försoning och kärlek till syndare framställes för honom, tager han skyndsamt fasta på det hopp, som erbjudes i ordet, och tryggar sig vid Kristus. Till en sådan kommer Guds ord *"såsom en hammare, den där*

berg sönderslår." Båda dessa människor hafva emellertid blifvit ledda af samme Ande, genom samma ord. Båda hafva de ångrat sig och kommit till tron, ehuru hvar och en på sitt eget sätt.

Omvändelsens styrka kan äfven bero på personens föregående lif.

En har vandrat långt bort från sin Faders hus. Han har under ett lif i grofva synder förstört allt hvad han ägde. Han har sjunkit djupt i synd och last. När Guds ord träffar en sådan och visar honom hans eländiga tillstånd, när han *besinnar* sig, blir sannolikt ångern djup och smärtsam, och när han blifvit förmögen att tro, blir hans tro tvifvelsutan fröjdefull, ty han inser, från hvilket djup han dragits upp. Guds ord har verkat på honom *såsom en eld,* lågande djupt inne i samvetet, förtärande allt slagg.

En annan har måhända aldrig vandrat långt bort från Gud, utan alltjämt stått mer eller mindre under hans nåds inflytande. Han blef döpt såsom barn, uppfostrades i en kristlig omgifning och har iakttagit åtminstone de yttre religionsbruken, ehuru han måhända ej förut helt och hållet gifvit sig åt Kristus. När en sådan lämnar sig själf åt Gud, blir hans ånger måhända icke så märkbar, ej heller hans tro så i ögonen fallande, men på grund däraf är hans omvändelse icke desto mindre

verklig. Guds ord *öppnade* omsider hans hjärta, liksom det öppnade purpurkrämerskan Lydias hjärta.

Vi märka för det andra, att olikheter förekomma med afseende på den tid omvändelsen kräfver. Hos somliga tager den längre tid än hos andra. Denna omständighet framgår för öfrigt af de redan anförda olikheterna. På en person gör kanhända ordet till en början endast ett ytligt intryck. Det verkar kanhända blott en svag missbelåtenhet med honom själf. Men med mera ljus och kunskap blir ångern djupare. Längtan väckes efter någonting bättre. Hjärtat trånar och ropar efter befrielse. Och då blir där först en skygg, bäfvande blick på Kristus. Men så småningom växer tron, till dess hjärtat får mod nog att kasta sig på Frälsaren och förtröstansfullt hvila där. Det dröjer måhända veckor, månader, ja, år, innan den botfärdige kommer ut i det klara solljuset af visshet och frid. I alla dylika fall är det *"först brodd, sedan ax, sedan fullbildadt hvete i axet."*

Å andra sidan erkänna vi villigt, att plötsliga omvändelser äfven förekomma. Guds ord kommer *såsom en hammare* eller *såsom en eld* (Jer. 23: 29). Det krossar och bränner, till dess syndaren är bragt djupt ned i stoftet. Hjärtat förkrossas, blir botfärdigt och redo att emottaga den Korsfäste, så snart han låter sig te. Till denna klass höra i allmänhet de ofvannämnda

med lifligt temperament och de som sjunkit djupt i synden. Af exempel i Guds ord på de två sistnämnda klasserna och på plötslig omvändelse vilja vi nämna Sakkeus, Saulus af Tarsus, fångvaktaren i Filippi och de tre tusen på pingstdagen; Kristi lärjungar i allmänhet kunna vi däremot anse såsom exempel på fall af långsam och gradvis fortgående omvändelse. 1 Kor. 12: 6: *"Och kraftverkningarna äro mångahanda, men det är samme Gud, som verkar allt i alla."*

Af allt detta framgår, att icke en och hvar kan bestämdt säga tiden när och platsen hvar han blef omvänd. Det är sant, att somliga kunna det. Sakkeus, fångvaktaren, Saulus och de tre tusen kunde tvifvelsutan alltid erinra sig och berätta om tiden, platsen och omständigheterna vid deras inträde i Guds rike. Men kunde månne Jesu lärjungar berätta det? Läsa vi icke om huru långsamt det gick med deras upplysning, huru deras villfarelser så småningom måste undanröjas och sanningen inplantas. De blefvo i själfva verket icke stadfästa i tron förrän efter uppståndelsen.

Och så är det med många, ja, kanhända med de flesta och bästa af den kristna kyrkans medlemmar i dag. De kunna icke säga, när de blefvo omvända.

Och icke heller är det nödvändigt. På domens dag skall det icke frågas: "Hvar, när och huru blef du omvänd?" Frågan blir i stället då: "Var du omvänd,

var du vänd från mörkret till ljuset, från satans makt till Gud?" Och detta utan hänsyn till om du tillhört den klass, som obrottsligt hållit sitt döpelseförbund, eller om du efter att en tid hafva irrat kring som främling så småningom genom mycket tvifvel och mycken villrådighet kommit till ånger och tro, eller om du plötsligt blifvit förd till frälsning.

Kan då hvarje människa säga, huruvida hon för närvarande är i ett omvändt tillstånd eller ej. Vi svara därpå utan tvekan: "Ja, det kan hon visst!" Hon behöfver blott blicka in i sitt hjärta och se, *huru hennes synder beröra henne.* Sörjer hon öfver sina synder? Hatar hon dem? Längtar hon allvarligen och bemödar sig om att blifva dem kvitt? Vänder hon sig dagligen till Jesus för att undfå förlåtelse och styrka? Om hon jakande kan besvara dessa frågor, så har hon grundvillkoren och bevisen för omvändelse och nytt lif. Äfven om tron är svag, blir den erkänd. Äfven om förvissningen understundom är otydlig, trons blick fördunklad, ja, tron själf nästan omedveten, frälsar den likväl; ty det är icke förvissningen, utan tron, som rättfärdiggör.

Men om å andra sidan synderna icke bekymra människan; om hon betraktar dem som småsaker; om de icke dagligen drifva henne till korset, så saknas förvisso hos henne grundvillkoren och bevisen för det nya lifvet. En

sådan människa är i ett oomvändt tillstånd. Och må hon icke bedraga sig själf med den falska uppfattningen, att någonting, som hon kallade en förändring, har ägt rum hos henne någon gång i det förflutna. Hon kan veta, huruvida hon *nu* har tro.

Det är dålig teologi, det är alldeles obibliskt för en kristen att gå genom världen, sorgset sjungande:

"Det är en sak, jag icke vet,
och ofta mig bekymrar det:
om jag har Herren Jesus kär,
och om hans egendom jag är."

Den hvars tro, gående ut från ett hjärta, som sörjer öfver och hatar synden, omfattar Kristus, kan — äfven om det sker med bäfvan — säga: *"Jag vet, på hvem jag tror", "Jag vet, att min Förlossare lefver."*

TJUGONDE KAPITLET.

Omvändelsen — människans medverkan.

Hvad del och ansvar har då människans vilja i omvändelsen?

Det är viktigt att vi betrakta och förstå äfven denna fråga, innan vi afsluta våra betraktelser öfver omvändelsen. Ty äfven i detta stycke möta vi sorgliga och farliga åsikter och tillämpningar. Den mänskliga naturen går till ytterligheter. Och äfven i detta hänseende märkes en benägenhet att gå för långt antingen åt ena eller andra hållet. Det finnes å ena sidan de, hvilka verkligen faktiskt anse denna hjärte- och natur-förändring för ett *mänskligt* verk. De bokstafligen förneka den Helige Andes eller nådemedlens förmedling. Å andra sidan finnas de, hvilkas åsikter och lära frånkänna människan allt ansvar i denna sak och göra henne till blott och bart en maskin, som *oemotståndligt* röres och kontrolleras ofvanifrån.

Men är månne vare sig den ena eller den andra af dessa åsikter korrekt och biblisk? Om icke, hvad är då bibelns lära i detta stycke? Hvad har den mänskliga viljan — d. v. s. tankens förmåga att välja och bestämma — att göra med omvändelsen? Hvilken del, om någon, af omvändelseverket kan tillskrifvas människans vilja? Är den en faktor med i denna process? Om så är, i hvilket hänseende och till hvilket omfång? Hvar börjar eller slutar dess verksamhet? Huru långt är den mänskliga viljan ansvarig för fullbordandet eller o-fullbordandet af denna förändring? Dessa frågor skola vi bemöda oss att kort och tydligt besvara.

Vi måste naturligtvis återvända till människan, sådan hon är före sin omvändelse, d. v. s. i hennes naturliga, syndfulla, opånyttfödda tillstånd. I detta syndiga tillstånd är viljan liksom alla andra delar af hennes varelse underkastad syndafallets fördärf och förförelse. Den naturliga människans *"förstånd är förmörkadt", "är bortkommet från det lif, som är i dem för deras hjärtas förhärdelses skull"*. Hon *"fattar icke det som tillhör Guds Ande....hon kan icke begripa det"*. Hon är *"i mörker", "död i öfverträdelser och synder"*.

Sålunda är *hela människan* i mörker, blindhet, okunnighet och satans våld samt fientlig emot Gud. Hon är i ett tillstånd af andlig död. Viljan är likaledes angripen af detta fullkomliga syndafördärf. Men om

nu den naturliga människan, hvarken kan *se, fatta* eller *begripa* det Guds Ande tillhörer, huru mycket mindre kan hon icke då *vilja göra* det.

Före sin omvändelse är människan absolut oförmögen *"att vilja eller göra"* någonting för sin pånyttfödelse. Luthers kraftiga ord, anförda i Konkordieformeln, äro strängt bibliska: "Uti andliga och gudomliga ting, som höra till själens salighet, är människan liksom den saltstod, till hvilken patriarken Lots hustru blef förvandlad, ja, hon är lik en stock och sten samt en stod, som ej har lif, och som saknar bruket af ögon, mun, sinnen och hjärta." (Matt. 3: 9). Men samme Gud, som af stenar kunde uppväcka andliga barn åt Abraham, kan äfven förändra människans stenhårda hjärta och tända lif i dem, som voro döde i öfverträdelser och synder.

Men det första steget måste alltid tagas af Gud mot syndaren och icke af syndaren mot Gud. Gud i sin stora barmhärtighet kommer först till oss. Detta gör han genom sina egna nådemedel.

I lifvets morgonstund möter han oss i det heliga dopet, upptager oss i sina kärleksfulla armar, lägger sin hand välsignande på våra hufvuden, ingjuter i oss ett nytt lif och upptager oss till sina barn. Och om syndaren sedermera faller ur döpelsenåden, beträder syndens väg och bryter sitt förbund, är Gud dock trofast och nalkas honom åter genom sin Helige Ande i ordet,

kämpar med honom och söker åter föra eller omvända honom *från mörker till ljus och från satans makt till Gud.*

Vi böra här påpeka skillnaden mellan dem, som under någon tid stått under gudomligt inflytande, i kraft af det sakramenterliga ordet i dopet eller det skrifna eller predikade ordet, och dem, som aldrig blifvit det ringaste berörda därutaf. När Guds Ande kommer till den förstnämnde, finner den ännu någonting att vädja till. Där finnes större eller mindre *mottaglighet* för Guds nåd, och där finnes fortfarande mer eller mindre lif i det en gång nedlagda fröet. När han kommer till den sistnämnde, finner han ingenting att arbeta på. Grundvalarna måste först nedläggas. Mottaglighet måste åstadkommas, ett nytt lif måste ingjutas. Med andra ord, den Helige Ande måste i omvändelsen af den sistnämnda göra detsamma som han redan gjort med den förstnämnde. Det ena är omvändelsen af en förut pånyttfödd, men nu fallen människa. Det andra är pånyttfödelsen och omvändelsen af en hitintills i synden död människa.

Men i hvarje fall kommer Gud först till syndaren; vare sig det sker i det sakramenterliga, skrifna eller predikade ordet. Det är alltid genom detta ord, såsom vi redan visat, som Guds Ande verkar på det syndiga

hjärtat, upptändande ånger och uppväckande tro på Jesus Kristus.

Hvilken del har då viljan i detta stora arbete? Är den alldeles passiv, blott och bart bearbetad, såsom stenen af bildhuggaren? Till en början är viljan tvifvelsutan alldeles passiv. De första rörelserna, de första önskningarna, de första allvarliga tankarna åstadkommas utan gensägelse af Anden genom ordet. Dessa äro tecknen till nådens framgång, nådens härolder. De äro förberedande steg. Därför benämna teologerna dessa första närmanden af gudomligt inflytande för *förekommande nåd,* d. v. s. det gudomliga nådesinflytande, som föregår alla andra rörelser under själens återvändande till Gud.

Denna förekommande nåd träffar syndaren utan hans åtgöranden och är så tillvida oundviklig. Den är helt och hållet den Helige Andes verk på syndaren. Den mänskliga viljan har icke alls någonting att göra med omvändelsens första början. Därom betyga våra bekännelser: "Gud måste först komma till oss." "Människans vilja saknar alldeles kraft att verka rättfärdighet af Gud eller andlig rättfärdighet utan Guds Ande." Och därom talar profeten, när han säger i Sak. IV: 6: *"Icke med makt och icke med kraft, utan med min ande, säger Herren Sebaot."* Likaledes i 1 Kor. XII: 3:

"Ingen kan säga Jesus är Herre, utan genom den Helige Ande."

Men i och med detsamma den förekommande nåden börjat göra sig gällande, börjar äfven viljan taga del. Den måste nu intaga en bestämd ståndpunkt och besvara frågan: "Skall jag underordna mig dessa heliga inflytanden eller icke." Antingen det ena eller det andra. Antingen gifva efter för de himmelska intrycken eller sätta sig till motstånd. För motstånd i detta hänseende erfordras en bestämd viljeakt. Och denna viljeakt kan människan åstadkomma genom egen kraft. Å andra sidan kan hon med tillhjälp af den nåd, som redan är verksam i hennes hjärta, vägra att frambringa denna viljeakt och sålunda uppgifva allt motstånd.

Om människan, på detta sätt påverkad ofvanifrån, nu med fullt uppsåt brukar sin viljekraft och *motstår* den förekommande nådens inflytande, så utsläcker hon Guds Helige Ande, hvarmed hon är beseglad intill förlossningens dag. Hon har förhärdat sitt hjärta. Hennes sista tillstånd är värre än det första. Hon förblifver oomvänd, och ansvaret därför hvilar uteslutande på henne själf.

Om hon å andra sidan, äfven *med* den förekommande nådens tillhjälp, tillåter den att utföra sitt verk, fortskrider verket. Hennes vilja förnyas. Den erfar ett nytt lifs pulserande. Den erfar besittningen af nya

krafter. En ingjutning från Guds vilja i hennes vilja äger rum, och den förekommande nåden har förändrats till verkande nåd. Ordet får fritt verka och varder förhärligadt. Människan *"arbetar med fruktan och bäfvan på sin frälsning"*, under det att det hela tiden är *"Gud, som verkar i henne både vilja och gärning för sitt välbehags skull."*

En sådan människa är en ny varelse i Kristus Jesus. Verkande nåd öfvergår till samverkande nåd. Hon börjar verka tillsammans med Gud, och allt efter som hon växer i nåd och kunskap, blifver hennes vilja mer och mer fri, emedan den blir mer och mer i öfverensstämmelse med Guds vilja.

Vi fråga återigen, hvad har den mänskliga viljan att göra med denna stora förändring? Vi svara: två ting.

För det första, en människa kan vilja gå till kyrkan, där nådemedlen äro, eller ock kan hon vilja stanna borta därifrån. Om hon med fullt uppsåt vill aflägsna sig från den plats, där deras inflytande utöfvas, förblir hon oomvänd, och *ansvaret därför hvilar på henne själf*. Om å andra sidan hon vill gå dit, där Gud talar till människan på sitt vanliga sätt, gör hon så mycket för att bereda Gud tillfälle att omvända henne.

För det andra, när nådemedlen tillföra förnyande kraft och hon kommit att erfara deras verkan — ehuru

det måhända till en början endast sker i form af en känsla af oro, missnöjdhet med sig själf och obestämd längtan efter någonting bättre — kan hon, såsom vi hafva sett, tillstädja verket att fortgå. På så sätt kan hon negativt sägas vara behjälplig vid sin omvändelse. Å andra sidan kan hon göra sig kvitt de goda intrycken, slita sig lös från de heliga inflytandena, motstå Anden och förblifva oomvänd. Tydligen *hvilar allt ansvar på henne själf*, om hon förgås. Gud åstundade att omvända henne. Men hon *"föraktade Guds råd angående henne själf."* Luk. 7: 30.

Och sålunda undanröjer vår lutherska lära om *nåd genom nådemedlen* alla svårigheter och undviker alla motsägelser. Den gifver Gud all äran och kastar hela ansvaret på människan. Då vi sålunda segla under den bibliska lärans flagg, styra vi å ena sidan undan från kalvinismens Scylla och undvika å den andra arminianismens Charybdis.

Guds nåd tillräkna vi lika mycket som kalvinisterna hela æren för vår frälsning. Och likväl göra vi frälsningen lika fri som den djärfvaste arminian kan göra. Allt som är sant i de båda uppfattningarna behålla vi. Och hvad som är falskt däruti förakta vi. Vi vägra att göra människan till en maskin, som *oemotståndligt* är förd in i Guds rike och tvingad att mottaga den nåden. Å andra sidan bestrida vi på det ifrigaste, att

människan *själf* är förmögen att "få religion", att "komma igenom", att "omfatta välsignelsen" eller att "frälsa sig själf". Vid sådan självupphöjelse fästa vi ej uppmärksamhet — nej, icke för ett ögonblick.

Med Luther bekänna vi: "Jag tror, att jag icke af mitt eget förnuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komma till honom, utan den Helige Ande har kallat mig genom evangelium, upplyst mig med sina gåfvor, helgat och behållit mig i den rätta tron; såsom han kallar, församlar, upplyser, helgar hela kristenheten på jorden och i Jesus Kristus behåller och bevarar henne i den rätta tron, i hvilken kristenhet han dagligen och rikligen förlåter mig och alla trogna alla synder, och skall på den yttersta dagen uppväcka mig och alla döda, samt gifva mig och alla trogna i Kristus ett evigt lif. Det är visserligen sant.

TJUGOFÖRSTA KAPITLET.

Rättfärdiggörelsen.

I vår heliga kristna troslära intager läran om rättfärdiggörelsen af tron allena främsta rummet. Luther kallade den: "den lära, med hvilken kyrkan står eller faller", d. v. s. i samma mån som kyrkan fasthåller och tillägnar sig denna lära, förblifver hon ren och stark, och i samma mån hon afviker därifrån, blir hon vrång och faller. Denna lära var kärnan i sextonde århundradets reformation. Det var erfarenheten af dess nödvändighet och kraft, som gjorde Luther till hvad han blef och utrustade honom till reformator. Den intager därför helt naturligt en framstående plats i alla våra bekännelser såväl som i hela vår kyrkas historia.

I hela den föregående framställningen af vägen till frälsning har läran om rättfärdiggörelsen af tron alltjämt varit underförstådd. Där finnes i sanning ingen

punkt i salighetsläran, som icke är mer eller mindre förbunden därmed eller beroende därutaf.

För någon tid sedan läste vi ett påstående af en viss biskop i en stor protestantisk kyrka, framhållande att "icke rättfärdiggörelsen, utan Kristi gudom är den grundlära, på hvilken kyrkans bestånd eller fall beror." Vid första påseendet förefaller detta riktigt. Men när vi börja öfvertänka saken, kunna vi icke undgå att se, att den rätta läran om Kristi person icke allenast är underförstådd i, utan äfven utgör en del af innehållet i läran om rättfärdiggörelsen genom tron. En person kan hafva rätt uppfattning om Kristi gudom utan att riktigt känna vägen till frälsning. Men en person kan icke hafva rätt uppfattning om rättfärdiggörelsen utan att äfven hafva det både med afseende på Kristi person samt hans verk och frälsningsvägen genom honom.

Så mycket har skrifvits och talats i vår kyrka öfver detta ämne, att det icke är nödvändigt att här inlåta sig på en utförlig diskussion däraf. Vi skola därför försöka att i korthet fästa uppmärksamheten vid några af dess viktigaste och mest praktiska grunddrag.

Först i korthet något om dess innebörd och väsen. Rättfärdiggörelsen är en handling af Gud, genom hvilken han anser och förklarar en människa i hans ögon rättfärdig. Det är icke en förändring i människans natur, men det är en förändring i hennes *ställning*

inför Gud. Före rättfärdiggörelsen är människan inför Gud skuldbelastad och fördömd. Genom rättfärdiggörelsen blir hon inför Gud fri från skuld och fördömelse; hon blir frikänd, lösgifven, ansedd och behandlad, som om hon aldrig varit skyldig eller fördömd. I Guds åsyn är den rättfärdiggjorda människan, såsom om hon aldrig begått en enda synd, fullkomligt oskyldig. Sålunda är det klart, att rättfärdiggörelsen behandlar och har afseende på syndarens *förhållande* till Gud. Den har ingenting att göra med hans naturförändring. Det är af allra största vikt att vi städse beakta detta. Det är genom att passa in rättfärdiggörelsen på förändringen i syndarens natur, som så många blifva förvirrade och falla uti svåra villfarelser.

Det egentliga ursprunget eller den verkande orsaken till rättfärdiggörelsen är Guds kärlek. Om icke Gud hade *så älskat världen,* skulle icke heller något planläggande eller rådslag för människans rättfärdiggörelse ägt rum från hans sida. Förvisso behöfdes det en gudomlig vishet för att kunna uppgöra en plan, genom hvilken Gud *kunde vara rättvis och dock gifva den ogudaktige rätt.* All världens visdom kunde aldrig hafva besvarat den frågan: "Huru skall en människa varda rättfärdig inför Gud?" Människan var i Guds ögon upprorisk gentemot hans gudomliga myndighet, en öfverträdare af den gudomliga lagen, skuldbelastad,

fördömd och alldeles urståndsatt att rättfärdiggöra sig själf eller svara för en enda af sina tusende öfverträdelser. Gud hade bestämt, att synd och skuld måste förorsaka lidande och straff. Denna bestämmelse var gjord, innan någon synd var begången, och den är framhållen tusentals gånger efteråt. Därför måste det antingen vara lydnad för en evig lag eller *evigt* straff för öfverträdelse. Hur kunde nu en brygga slås öfver detta stora svalg, så att människan kunde blifva frälst?

Det fanns endast en väg. *"Så älskade Gud världen, att han utgaf sin enfödde Son."* Denne Son, *"Guds härlighets återsken och hans väsendes afbild", i hvilken bodde all gudomens fullhet lekamligen"*, kom till vår värld. Han kom för att taga syndarens plats — för att vara hans ställföreträdare. Ehuru Herre och lagifvare ställde han sig själf under lagen. Han fullgjorde hvarje bokstaf och prick däraf. Han begick icke en enda synd, och svek vardt icke funnet i hans mun. Sålunda utverkade han en fullständig och fullkomlig rättfärdighet. Denna rättfärdighet behöfde han icke för sig själf, ty han hade en rättfärdighet, som var högre än lagens rättfärdighet. Han utverkade den icke för sig själf, utan för människan, på det att han skulle kunna öfverlåta till och tillräkna öfverträdaren densamma. Sålunda kunde människan, ehuru hon själf ingen lydnad

hade, få en annans lydnad sig tillräknad, såsom om det vore hennes egen.

Men detta var icke nog. Människan hade syndat, syndade fortfarande alltjämt, hela hennes natur var syndig. Såsom vi redan anmärkt, hade Gud bestämt, att synden skulle straffas. Sonen, som kom för att blifva en ställföreträdare, sade: "Sätt mig i syndarens ställe; låt mig vara den skyldige; låt straffet falla på mig. Och så blef den, *"som icke visste af synd, för oss gjord till synd* (eller till ett syndoffer)". Han *"vardt en förbannelse", bar våra synder"* och *"allas vår öfverträdelse"*. Han, Gudamänniskan, blef ansedd som den skyldige och behandlad som den skyldige; han äfven led som den skyldige.

Han led både som Gud och människa. Ty det gudomliga och mänskliga var oskiljaktigt förenadt i en person. Gudomen själf kan icke lida och dö. Men på detta oförklarliga sätt förenad med mänskligheten kunde den deltaga, och gjorde det verkligen, i lidandet och döden. Och hvem kan uträkna, hvad Immanuel kan lida? Hvad måste det icke hafva varit, då lidandet tryckte honom ned till jorden, när det kom honom att klagande anropa sin Fader och slutligen kostade honom lifvet. Våra gamla teologer brukade säga, att hvad i Kristi lidanden fattades med afseende på *omfattning* eller långvariget, ersattes af deras *intensitet*. Sålunda

ägde en fullkomlig försoning rum. Hela straffet hade blifvit utståndet. En fullkomlig rättfärdighet hade frambragts, och Fadern hade bekräftat densamma genom sin älskade Sons uppståndelse och himmelsfärd. Här ägde sålunda ett verkligt ställföreträdande rum, och detta är grunden för vår rättfärdiggörelse.

Med afseende på denna sak har man frågat: om nu Kristus förvärfvade en fullkomlig rättfärdighet, och icke behöfde denna för sig själf, utan tillämpade den på syndaren, hvarför var då icke detta tillräckligt? Hvarför var äfven hans död nödvändig? Och å andra sidan, om hans död är en fullkomlig försoning för alla synder, hvarför behöfver då syndaren jämte en full och fri förlåtelse, åstadkommen genom Kristi död, äfven tillräknandet af Kristi lifs rättfärdighet? Eller med ett ord, hvarför äro Kristi både lif och död nödvändiga för syndares rättfärdiggörelse?

Vi svara därpå: genom sin död eller lidande lydnad utverkade han en *negativ* rättfärdighet, syndernas förlåtelse. Genom sitt lif, eller sin görande lydnad, utverkade han en *positiv* rättfärdighet. Den förra befriar oss från straffet. Den senare gifver oss vår plats i Guds rike.

Ett exempel för att belysa saken. Två personer hafva brutit mot landets lagar, äro skyldiga, dömda och lida fängelsestraff. Till den ene kommer budskap om

förlåtelse från konungen. Fängelsedörrarna öppnas, och han går ut som en fri man. Lagen kan icke åter gripa honom och döma honom för de brott, för hvilka han fått förlåtelse. Men under det han vandrar sin väg fram bland sina medmänniskor, inser han, att ehuru han är befriad från straff och *negativt* rättfärdig, har han dock icke något anseende, ingen positiv rättfärdighet, så framt han icke själf kan förtjäna den.

Till den andre brottslingen kommer ock från konungen budskap om förlåtelse. Och förutom förlåtelsen eller befrielsen från straffet får han försäkran om att hans konung har adopterat honom såsom sin son, vill upptaga honom i sin familj, förläna honom sitt namn och alla sitt hus' förmåner.

Denne sistnämnde har nu en dubbel rättfärdighet: negativt, förlåtelse och befrielse från straff; positivt, ett namn, anseende, heder och alla det kungliga husets förmåner.

Och på detta sätt är det Guds Son för oss har frambragt en tvåfaldig rättfärdighet: negativt, genom sitt lidande och död, syndernas förlåtelse och befrielse från straff; positivt, genom sitt lif och sin lydnad, en fullkomlig rättfärdighet, ett namn och en plats i sitt rike, med alla dess förmåner och alla dess välsignelser.

I åvägabringandet af denna dubbla rättfärdighet förskaffade Kristus först den positiva och sedan den nega-

tiva. I meddelandet af densamma gifver han först den negativa och sedan den positiva.

Budskapet om hugsvalelse är därför tvåfaldigt. Es. 40: 1, 2: *"Trösten, trösten mitt folk, säger eder Gud. Talen ljufligt med Jerusalem* (d. ä talen till hjärtat) *och prediken för det, att dess tid är fullbordad; ty dess missgärning är förlåten; ty det hafver fått dubbelt af* Herrens hand för alla sina synder."

Denna rättfärdiggörelse har blifvit förvärfvad och betald för. Men den har ännu icke blifvit tillämpad. Syndaren har ännu icke tillägnat sig den och gjort den till sin egen. Hur kan detta ske? Vi svara: *genom tron.* Tron är det öga, som skådar upp till Kristus. Det ser hans fullkomliga försoning, hans fläckfria rättfärdighet. Och samtidigt är det den hand, som sträcker sig ut och omfattar Kristus, håller fast i honom såsom den enda hjälpen och det enda hoppet. Denna tro, kommande från ett ångerfullt hjärta, som inser sin egen ovärdighet och stora skuld, afsägande sig alla anspråk på förtjänst eller egenrättfärdighet, kastar sig på den gudomlige Frälsaren, litar obetingadt på honom och tryggar sig vid honom. Denna tro rättfärdiggör. Icke emedan det är en handling, som förtjänar eller förvärfvar rättfärdiggörelse. Nej, på intet sätt! Kristus har förvärfvat den. Tron allena lägger beslag på

och tillägnar sig det, som redan är förvärfvadt och betaldt för.

Det kan förvisso icke ligga någon förtjänst i vår tro, ty tron själf är *"en gåfva af Gud"*, såsom den heliga skrift framhåller. Den som har tron är rättfärdiggjord, frikänd, förlåten. Tillägnandet eller tillämpningen sker, när vi med hela vårt hjärta tro på Guds Son.

Sådan är i korthet den lutherska läran om "rättfärdiggörelsen genom tron". Vi hafva ej ansett det nödvändigt att för bevis anföra citat ur Augsburgiska bekännelsen eller Konkordieformeln. Och icke heller är det nödvändigt eller önskvärdt, att vi förlänga detta kapitel med citat från erkända teologer. Hvar och en, som önskar vidare eller utförligare bevis, kan finna dem i öfverflöd i alla våra bekännelser och hos alla vår kyrkas erkända teologer. Vi hafva icke heller upptagit utrymmet med bibelspråk. Att citera allt hvad bibeln har att säga i detta ämne skulle vara detsamma som att afskrifva en stor del af dess innehåll. I synnerhet skulle det nödvändiggöra ett afskrifvande af en stor del af Pauli bref, af hvilka åtskilliga hufvudsakligen afhandla detta ämne. Hvarje andäktig läsare af Pauli epistlar skall finna, att denna stora lära träder fram i hvarje kapitel, och detta till den grad, att en romersk biskop, som genom Luther drefs till att studera nya

testamentet, lade ihop boken och utbrast: *"Paulus har också blifvit lutheran".*

Till slut önska vi betona en omständighet. Läran om rättfärdiggörelsen skattas af den troende så högt, icke så mycket på grund af det stora och oförlikneliga rådslut den lägger i dagen, utan på grund af den frid och hugsvalelse den skänker åt hans hjärta. Den, som i sanning omfattar denna lära, erfar dess makt och kraft. Den är framför allt dyrbar för honom såsom varande något, som han personligen erfarit. Denna erfarenhet är icke läran själf, utan resultatet af dess emottagande. Han har insett välsignelsen af att hafva sina synder förlåtna, sina öfverträdelser öfverskylda. Sedan han blifvit *rättfärdiggjord genom tron, har han frid med Gud genom vår Herre Jesus Kristus.*

Denna välsignade erfarenhet var roten och källan till Luthers mod och styrka. Utan denna hjärteerfarenhet är allt teoretiserande öfver läran utan nytta. En sådan biblisk erfarenhet utbildar aldrig en farisé. Den urspårar aldrig till självupphöjelse. I stället upphöjer den ständigt Kristus och gifver honom all äran. Det egna jaget ödmjukas ständigt af denna erfarenhet, läggés djupt ned vid korsets fot och stannar där. Icke så att sinnet blir sorgset eller nedslaget. Ty ehuru det ständigt sörjer öfver det egna jagets ofullkomligheter och synder, fröjdar det sig på samma gång öfver den

fulla och fullkomliga frälsningen i Kristus. Ehuru det aldrig i detta lifvet upphör att fälla ångerns tårar, upphör det heller aldrig att sjunga befrielsens glada sång. Så danas kristne af samma typ som Paulus, Luther, Gerhardt och Francke. Välsignad är den, som förstår och erfar rättfärdiggörelsen genom tron. Dubbelt sorgligt är dens tillstånd, som väl har läran, men ej dess erfarenhet, frid och glädje.

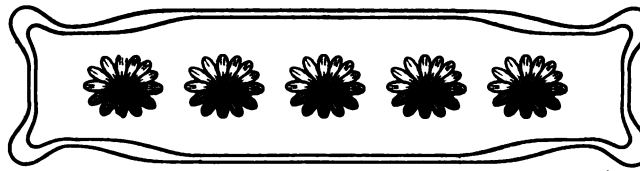

TJUGOANDRA KAPITLET.

Helgelsen.

I föregående kapitel visade vi, att läran om rättfärdiggörelsen handlar om syndarens förändring af förhållande eller förändring af ställning.

Vi funno äfven att tron är rättfärdiggörelsens verktyg eller tillämpande medel. På ett annat ställe visade vi, att sann tro förutsätter ånger, och att denna återigen förutsätter medvetande och kunskap om synden. Vi visade äfven att ånger och tro äro två nödvändiga moment i omvändelsen; att där dessa äro för handen, äger en hjärteförändring rum, och sker en början till ett nytt lif. Detta lif är emellertid endast i sitt frö. Det är endast *början* till nya åsikter, nya böjelser, nya handlingar, nytt *lif*.

Detta lif har, som sagdt, karaktären af en grodd eller ett frö. Men nu hör det till allt lifs natur att utveckla sig, tillväxa och göra framsteg. Och det är denna det

nya lifvets utveckling eller tillväxt, som vi nu önska afhandla. Den kallas *helgelse,* eller själens omdaning till den helige Gudens afbild.

Helgelsen står i nära sammanhang med rättfärdiggörelsen och är dock tydligt skild från densamma. I rättfärdiggörelsen *tillräknar* Gud åt syndaren Kristi rättfärdighet. I helgelsen *meddelar* Gud det nya lifvets rättfärdighet. Rättfärdiggörelsen är hvad Gud gör *för* syndaren; helgelsen är hvad hans Ande gör *uti* honom. Rättfärdiggörelsen, som helt och hållet är en handling af Gud, är *ögonblicklig* och fullständig; helgelsen, som är ett verk, i hvilket människan tager del, är *framåtskridande.* Rättfärdiggörelsen tager bort syndens *skuld;* helgelsen tager så småningom bort dess *kraft.* Helgelsen börjar med rättfärdiggörelse. Så snart syndaren tror, är han rättfärdiggjord; men lika så snart som han tror, har han ock början till ett nytt lif.

Med afseende på tiden sammanfalla sålunda rättfärdiggörelsen och helgelsen, men med afseende på innebörd äro de åtskilda. Och det är af allra största vikt att vi ihågkomma och förstå denna åtskillnad. Ty det är genom förväxling af rättfärdiggörelse och helgelse, och tvärtom, som alla dessa skriande, själsdödande misstag om det s. k. "högre lifvet", "syndfria fullkomligheten" etc., framkomma och vinna tilltro. Det är genom att citera bibelspråk, som hänsyfta på rättfärdig-

görelsen, och tillämpa dem på helgelsen, som denna villfarelse stärkes. Huru ofta hafva vi icke hört det dyrbara ordet i 1 Joh. 1: 7: *"Jesu Kristi, hans Sons, blod renar från all synd"*, anföras såsom bevis för fullkomlig helgelse. Men om vi hafva det ringaste begrepp om den heliga skrift, inse vi att detta bibelspråk talar om *förlåtelse* af synden genom Kristi blods kraft och icke om syndens betvingande hos den troende eller om utrotandet af dess rötter och inflytande.

Men måhända afvika vi från vårt ämne. Låt oss klart förstå, hvad vi mena med helgelse. I ordet ligger ju betydelsen helig, helgad, åt heliga syften hängifven. Det grekiska ord, som i våra svenska biblar öfversatts med 'helga', har också betydelsen 'afskilja från allmänna och åsidosätta för heliga ändamål.' Samma ord, som öfversättes 'helga', öfversättes på flera ställen 'afskilja' eller 'göra helig'. Ordet *helig* betyder en helgad eller en som helgas. Och så finna vi, att de troende kallas helgade eller heliga. Ja, vi finna att apostlarna kalla alla medlemmarna af sina församlingar heliga. De tala sålunda om *"de heliga som äro i Jerusalem"*, *"de heliga som äro i hela Akaja"*, *"till alla i Rom varande....de kallade heliga"*, *"såsom i de heligas alla församlingar"*. Och så på många andra ställen.

I öfverensstämmelse med det apostoliska språkbruket bekänna vi i den apostoliska trosbekännelsen: "Jag tror på en helig, allmännelig kyrka, (hvilken är) de heligas

samfund". Men om nu med de heliga menas helgade eller afskilda personer, fordrar då icke bibeln och den apostoliska bekännelsen en fullkomlig syndfrihet? Nej ingalunda. De kristna måste förvisso ständigt sträfva efter att blifva mer och mer frigjorda från synden. De äro *"kallade (att vara) heliga"* och blifva ständigt helgade eller heliggjorda. Men deras helighet är endast *relativ.*

De hafva förvisso "gått ut ur världen" för att vara skilda därifrån. De äro *"ett egendomsfolk"*. De hata synden, ångra densamma, undfly den, kämpa däremot och öfvervinna den mer och mer. De *"döda kroppens gärningar", "späka sig", "korsfästa köttet med dess lustar och begärelser", "frambära sina kroppar till ett offer, som är lefvande, heligt och Gud behagligt"*. De hafva vid Kristi altare förbundit sig till att "afsäga sig djäfvulen, hans verk och gärningar, världens fåfänglighet och köttets syndiga lustar samt att lefva i enlighet med Kristi lära och föreskrift".

Och i så måtto äro de afskilda från världen, heliggjorda och helgade åt Kristus. Icke så, att deras helgelse är fullkomlig. Om detta vore förhållandet, skulle aposteln icke hafva skrifvit bref till de heliga. Ty fullkomliga varelser behöfva inga biblar, inga kyrkor, inga nådemedel. Änglarna behöfva icke dessa ting. Det finnes i sanning icke en enda syndfri varelse omtalad i

bibeln med undantag af honom, *"som icke gjorde någon synd, och i hvars mun intet svek vardt funnet"*.

Om det funnits en enda biblisk karaktär, som — vore något sådant möjligt — hade uppnått en syndfri fullkomlighet, så skulle det förvisso hafva varit den störste af alla apostlarna, nämligen Paulus. Han arbetade mer än de alla; han led mer än de alla; han trängde djupare ned i försoningens hemlighet än de alla. Han icke allenast blef tillåten att skåda in i himmelen, såsom den älskade Johannes, utan han *"vardt uppryckt ända till tredje himmelen och hörde outsägliga ord, hvilka ingen människa får utsäga"* på denna syndfulla jord. O, huru helgades icke han genom lidandet! Hvilka syner och uppenbarelser fick icke han bevittna! Hvilken erfarenhet af nåden blef icke hans! Och dock förklarade sig aldrig denna helgade personlighet vara fläckfri och fullkomlig. Utan tvärtom, Paulus upphörde aldrig att sörja öfver och begråta sitt eget hjärtas syndfullhet och ofullkomlighet, utan kallade sig den störste af syndare. Han talar i sanning om förkofran. Hör hvad han säger i Fil. 3: 12—14: *"Icke att jag redan har vunnit det eller redan är fullkomnad, men jag far därefter, att jag må fatta det, emedan jag ock har blifvit fattad af Kristus Jesus. Mina bröder, jag anser mig icke själf hafva fattat det, men ett säger jag: Jag förgäter det som är tillryggalagdt och sträcker mig mot*

det som är framför och jagar mot målet efter den segerlön, som förehålles af Guds kallelse ofvanefter i Kristus Jesus".

De heliga på jorden äro sålunda icke syndfria. Visserligen talar bibeln om dem, som äro födda af Gud, såsom icke syndande, men därmed kan endast menas, att de icke *uppsåtligt* synda. De lefva icke afsiktligt i syndavanorna. Deras synder äro svaghetssynder och icke uppsåtliga synder. De ångra dem, sörja öfver dem och kämpa emot dem. De bedja ständigt: *"Förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro".* Men deras hjärtas renhet och helgelse är endast relativ.

Helgelsen är gradvis fortgående och framåtskridande. Vi hafva sett att Paulus uttryckte sig så. Han ständigt *"for efter", "sträckte sig mot", "jagade mot"* målet. Han uppmanar korintierna i 2 Kor. 7: 1 "att *fullborda helgelsen i Guds räddhåga"* och åter i 2 Kor. 3: 18 att *"varda förvandlade till samma bild, från härlighet till härlighet".* Han säger dem i 2 Kor. 4: 16, att *"den invärtes människan förnyas dag efter dag".* Han uppmanar de heliga eller troende åter och åter igen *"att växa till", att "tilltaga", att alltmera "förkofras".*

Tillväxt är lagen i naturens rike. Och samma Gud verkar i nådens rike och förvisso på ganska mycket likartadt sätt. Därför jämför vår Frälsare ofta Guds rike eller nådens med utvecklingen af ett frö, hvilket är

"först grodd, sedan ax och sedan fullbildadt hvete i axet". Mark. 4: 26—29. I öfverensstämmelse med allt detta kallar Paulus dem, som helt nyligen blifvit troende, för *"barn i Kristus"*. Och han säger dem, att de måste *"födas med mjölk"* såsom barn, etc. Därför är det helt naturligt, att vi finna så många uppmaningar att tillväxa i nåd och kunskap.

Huru direkt motsatt till allt detta är icke den obibliska åsikten, icke blott om fullkomlig helgelse, utan äfven om ögonblicklig helgelse. I vår snabba tid löpa förvisso många långt förbi profeter, apostlar, martyrer, reformatorer och de mest utmärkta och fromma män från alla tider. Då vi läsa dessa troshjältars lif och skrifter, finna vi, att ju mera kristuslika och helgade de blefvo, desto mera beklagade de sitt långsamma framåtskridande och syndens vidlådande.

Under det vi sålunda i skriften icke hafva någon försäkran, att vi kunna vänta syndfrihet här nere, under det vi *dagligen måste dö, "späka vårt kött"* och *"kämpa trons goda kamp"* mellan den gamle Adam, som vill lefva kvar i oss, och den nya människan i Kristus Jesus, kunna vi dock göra mycket för att befrämja vår helgelse och göra den mer och mer fullkomlig. Vi kunna använda de krafter, hvilka Gud har gifvit oss att bruka i kampen mot synden. Vi kunna föröka dessa krafter eller, rättare, tillåta den gudomliga nåden att föröka

dem genom ett flitigt bruk af nådemedlen. I kapitlet om Guds ord såsom ett nådemedel visade vi, att den Helige Ande helgar genom ordet. I kapitlen om döpelsen och döpelseförbundet visade vi huru detta heliga sakrament är ett nådemedel, hvars kraft icke inskränker sig till stunden för dess meddelande, utan att det är ämnadt att vara en ständig nådeskälla, ur hvilken vi kunna dricka och vederkvicka oss, så länge vi lefva. I kapitlen om Herrens nattvard lärde vi, att den äfven blifvit instiftad för att uppehålla och styrka vårt andliga lif.

Vi hafva sålunda alla medel, som äro nödvändiga för vår helgelse. Bruka vi dem månne under bön? Skulle vi månne icke kunna hafva kommit mycket längre på helgedsens väg, än vi äro? Bruka vi sanningen såsom vi böra, att vi må blifva *"helgade i sanningen"*? Åstunda vi *"den andliga, oförfalskade mjölken, att vi genom henne må tillväxa"*? Bor *"Guds ord rikligen ibland oss"*? Veta vi icke, eller hafva vi glömt det, att *"vi så många, som hafva blifvit döpta till Kristus, hafva blifvit döpta till hans död"*? Säga vi såsom aposteln Paulus: *"må hädanefter ingen göra mig bekymmer; ty jag bär på min kropp vår Herre Jesu Kristi märken"*? Och när vi träda fram till vår Herres nattvardsbord, besinna vi då, att *"hans kött är den sanna maten och hans blod är den sanna drycken"*? Och vandra vi sedan många

dagar i styrkan af denna himmelska näring? Kunde vi månne icke genom att allvarligare, innerligare och flitigare bruka alla dessa nådemedel lefva närmare Kristus, stödja oss mera förtröstansfullt på honom och *"förmå allt genom den som styrker oss"*? Fil. 4: 13.

Jo, tvifvelsutan måste vi alla bekänna, att det är vårt eget fel, att vi icke äro mera helgade, än vi äro, och att om vi genom den kraft, som undfås genom ett rätt bruk af nådemedlen, mera ville akta på oss själfva, bedja mera, tänka mera på gudomliga ting och sålunda dväljas i en andlig atmosfär, så skulle vi också blifva mera andliga. *"Ty detta är Guds vilja, eder helgelse". "Utan helgelse skall ingen se Herren."*

TJUGOTREDJE KAPITLET.

Väckelser.

Vi kunde hafva slutat våra betraktelser om vägen till frälsning med helgelsen, utan att hafva fäst någon uppmärksamhet vid väckelser eller andliga rörelser. Men vi erinra oss, att i mångas tanke utgöra väckelserna den allra nödvändigaste delen af frälsningsvägen, och detta till den grad, att man på vissa ställen anser, att endast få, om ens några, själar kunna hafva hopp om att blifva förda in på lifvets väg på annat sätt än genom så kallade "religiösa väckelser". Enligt denna vidt utbredda åsikt beror samlandet af själar, kyrkans uppbyggande, hennes verksamhet, kraft och lif på väckelsesystemet.

På grund häraf hafva vi beslutat att afsluta våra betraktelser med en granskning af detta system. Men innan vi komma in på själfva ämnet, önska vi hafva det tydligen förstådt, att vi ämna afhandla *systemet* och icke dess *anhängare* eller *utöfvare*. Tvifvelsutan finnes det många präktiga, kristna människor, som gynna en

religion, uppbyggd genom och beroende af dylika rörelser, och det torde finnas många okristliga människor, som ogilla densamma. Men därmed hafva vi intet att göra. Vi afhandla icke *personer,* utan *läror* och *system.* Den moderna väckelsens förespråkare göra anspråk på rättigheten att hysa, försvara och utbreda sina åsikter. Vi fordra blott samma rättighet. Om icke vi gilla eller begagna oss af deras tillvägagångssätt, har vårt folk icke allenast rätt att fråga om orsaken därtill, utan det är äfven vår skyldighet att meddela dem skälen för vår åsikt.

Vid betraktandet af detta ämne vilja vi som vanligt tala med all frimodighet och tydlighet. Vi vilja närma oss och betrakta detta ämne, liksom hvarje ämne, från den goda, fasta ståndpunkt, som framhålles i inledningsorden till Konkordieformeln: "Vi tro, bekänna och lära, att den enda regel och rättesnöre, efter hvilket alla läror och alla lärare böra anses och dömas, är intet annat än de profetiska och apostoliska skrifterna såväl uti det gamla som det nya testamentet." Vi vilja pröfva det med det osvikliga Guds ord. Af det äro vi villiga att dömas. Med det måste våra åsikter och läror stå eller falla.

Hvad menas då med en väckelse? Ordet väcka betyder ju att göra slut på sömnen. Det förutsätter, att människan en gång varit vaken, men så för någon tid

fallit i sömn. Sålunda: människan var vaken, slumrade in och blef åter gjord vaken, blef väckt.

Strängt taget kunna vi sålunda endast använda detta ord, då vi tala om ett tillstånd, som en gång var vaket och sedermera blef sofvande. Och med hänsyn till det andliga lifvet kan sålunda endast den människa, som en gång hade det nya lifvet, men för en tid förlorade det och sedermera återfann detsamma, sägas vara väckt. Och på samma sätt kan endast den kyrka eller det samhälle, som en gång var andligen vaket, men blifvit liknöjdt och slumrat in, sägas vara väckt. Och å andra sidan är det ett oriktigt uttryckssätt att använda ordet väckelse på en hednamissionärs arbete, då han för första gången predikar det lifgifvande ordet och därigenom samlar de omvända och upprättar församlingar. I det fallet är det fråga om födandet af ett andligt lif och icke om återuppväckandet till detsamma.

Alla de gammaltestamentliga reformationerna och återupprättandena af den sanna tillbedjan och gudstjänsten efter tider af affall och aftynande voro väckelser i ordets egentliga bemärkelse. För dessa väckelser arbetade och bådo patriarker och profeter.

Å andra sidan voro apostlarnas arbete och framgångar i nya testamentet icke i egentlig mening väckelser. De predikade evangelium i stället för lag. De predikade en återlösare, som hade kommit, i stället för

en som skulle komma. Det var till stor del en ny tro, ett nytt lif, en ny lifvets väg, som de lärde, och i så måtto en ny kyrka, som de upprättade. Dess förebilder, skuggbilder och rötter hade alla funnits i det gamla förbundet och kyrkan. Men så olika voro uppfyllelserna från löftena, att det med skäl kallades ett *nytt* förbund. Och därför var apostlarnas arbete med att stadfästa detta nya förbund bland folken till en stor del rent missionsarbete. Det var icke så mycket återupprättandet af en gammal tro och ett gammalt lif som fastmer upprättandet af en ny tro och ett nytt lif. Vi finna deras motsvarighet mycket mer i missionsarbetet än i det vanliga församlingsarbetet. Det är genom att förbise denna åtskillnad, som många vilseledande läror och sedvänjor hafva insmugit sig i kyrkan, såsom t. ex. med afseende på barndopet, omvändelsen och de moderna väckelserna.

Med afseende på de s. k. väckelserna vidhålla vi först och främst, att det borde vara kyrkans mål och sträfvan att förekomma deras nödvändighet.

Det medgifves allmänt, att väckelser behöfvas, och att de motsvara sitt ändamål endast efter en tid af andligt affall och allmänt förvärldsligande. En kyrka, som är lefvande och verksam, behöfver ingen väckelse. Men en sofvande och liknöjd kyrka är i behof däraf. Därför är det bättre, långt bättre, att på hvarje rätt

sätt bemöda sig att hålla kyrkan verksam och vid lif än att låta den blifva kall, likgiltig och världslig med tanke på och hopp om ett härligt uppvaknande. Det är bättre att förekomma det onda än att bota det. Vi skulle hellre betala vår husläkare för att förhindra en sjukdom och behålla oss friska, än vi skulle anställa den skickligaste specialist för att bota en hel sjuk familj, och detta i all synnerhet om det vore möjligt, att i somliga fall botandet icke blefve fullständigt och i andra åter behandlingen skulle vålla sjukdomens förvärrande.

I kapitlen om döpelseförbundet och omvändelsen visade vi, att det är möjligt att hålla detta förbund och sålunda alltid tillväxa i nåden och vår Herre Jesu Kristi kunskap. Under det vi med smärta medgåfvo, att antalet af sådana icke är så stort som man kunde vänta och önska, funno vi dock, att det kunde vara bra mycket större, om föräldrar och lärare vore medvetna om sitt ansvar och sin plikt gent emot de döpta barnen. Vi äro i sanning öfvertygade om att på det sättet skulle det blifva en regel i stället för ett undantag, att barnen till kristna föräldrar alltifrån döpelsen växte upp såsom Kristi lamm, älskade honom af hela sitt hjärta och aldrig vandrade bort på syndens väg. Vi äro äfven fullt och fast öfvertygade om att de, som på detta sätt tidigt blifvit afskilda åt Herren, uppfostrade, under-

visade och ledda i tro och kärlek, blifva de sundaste, bästa och mest pålitliga medlemmarna och arbetarna i kyrkan.

Och icke heller kunna vi för ett ögonblick betvifla, att detta är hans goda och nådiga vilja, som vill att de små barnen skola döpas till honom. Det förefaller i sanning stridande mot allt hvad vi lärt känna om vår Gud och Frälsare, att det skulle vara hans vilja, att våra kära barn, som blifvit *aflade och födda i synd,* och som därför *af naturen* eller genom födelsen äro *vredens barn,* skulle kvarblifva i detta tillstånd af synd och förbannelse, till dess de äro gamla nog att blifva omvända vid ett väckelsemöte. Och dock måste det antingen vara så, eller ett förnekande af bibelns lära om arfsynden, om vi antaga den moderna väckelsens läror och utöfningar. Vi äro icke beredda för någondera af dessa ståndpunkter.

Därför är det vårt stora mål och vår sträfvan att återkalla kyrkan till de gamla vägarna. Därför äro vi angelägna om att se kyrkan fast betryggad på de gamla grundvalarna af läran om arfsynd, om döpelse till syndernas förlåtelse, om uppfostran i döpelseförbundet genom ett beständigt, omsorgsfullt, ståndaktigt undervisande i Guds ord, i hemmet, i söndagsskolan, i konfirmationsklassen och från predikstolen. I samma mån som detta sker, i samma mån skola vi förebygga nöd-

vändigheten af omvändelser och följaktligen äfven af väckelser.

Hvem vill väl säga, att en församling, bestående af sådana som äro *"helgade ifrån moderlifvet", "gifna åt Herren"* sedan födelsen, som *"känt de heliga skrifterna"* ifrån barndomen, skulle icke vara en sund, lefvande kyrka? En sådan kyrka behöfver icke någon väckelse.

Vore det möjligt att hafva en sådan kyrka? Är det möjligt för *någon* medlem att uppväxa såsom och förblifva ett Guds barn? Om det är möjligt för en, hvarför icke då för en hel församling? Äro nådemedlen otillräckliga? Nej, nej! Hela olyckan ligger i vårdslösandet och missbruket af dessa medel. Om de brukades på rätt sätt, skulle det andliga lifvet te sig annorlunda, än hvad det nu gör. Det är ingalunda en oundviklig nödvändighet, att en eller flera eller alla medlemmarna i en kyrka tidtals måste kallna, förlora sin första kärlek och affalla från sin Gud. Det är icke Guds vilja, utan deras eget fel, att så är förhållandet.

Under det att församlingen i Efesus förlorade sin första kärlek, församlingen i Pergamus tillät falsk lära att smyga sig in och blifva en förargelseklippa, församlingen i Tyatira hade fördrag med kvinnan Jesabel, som förförde Kristi tjänare, församlingen i Sardes icke

hade sina gärningar fullkomliga inför Gud, och församlingen i Laodicea hade blifvit ljum, så hade församlingen i Smyrna med all sin bedröfvelse och sin fattigdom och försmädelse likväl förblifvit rik och trogen i Guds ögon, och församlingen i Filadelfia hade hållit Guds tålamods ord, och dess fiender skulle veta, att Gud älskade henne. Under det att de fem förstnämnda blefvo näpsta, blefvo däremot de två senare lofordade. De förra kunde hafva förblifvit lika trogna som de senare. Det var deras eget fel och egna synder som gjorde, att de behöfde en väckelse. De senare hade icke behof af någon. Hvilka voro månne lyckligast lottade?

Vi tro, att där det finnes en duglig, trogen och allvarlig pastor och ett läraktigt, uppriktigt, allvarligt, enigt och verksamt folk, där skola många växa upp i döpelseförbundet; och bland dem, som mer eller mindre vandra bort, skall det blifva ständiga omvändelser genom troget utöfvande af kyrkans vanliga gudstjänster och förordningar. Sådana pastorat voro, enligt vår tanke, Richard Baxters i Kidderminster, Ludvig Harms i Hermansburg, Oberlins i Steinhal och vår innerligt saknade väns, dr Greenwalds i Easton och Lancaster. Ingen af dessa församlingar behöfde väckelser, sedan deras pastorer någorlunda satt sig in i deras säregna förhållanden. Och så har förhållandet tvifvels-

utan varit med tusentals stilla, trogna församlingar, af hvilka somliga äro kända inför människor, men andra endast inför Gud. Välsignade äro de församlingar, i hvilka nådeverket ständigt och kraftigt pågår i enlighet med Guds frälsningsråd.

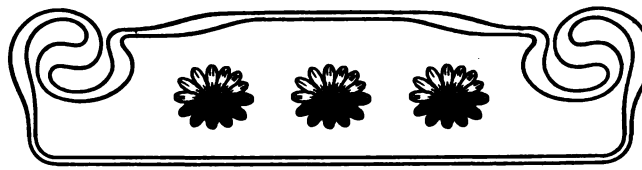

TJUGOFJÄRDE KAPITLET.

Moderna väckelser.

Vi hafva framhållit, att det borde vara kyrkans stora uppgift och sträfvan att förekomma behofvet af tillfälliga religiösa rörelser. Vi framhöllo äfven genom exempel från den heliga skrift och från kyrkohistorien, att det icke är omöjligt att nå detta mål. Om föräldrar blott förstode och gjorde sin plikt i hemmet, lärare i söndagsskolan, pastorer i konfirmationsklassen och predikstolen, så skulle barnen allmänt växa upp i sitt döpelseförbund, och en församling bestående af sådana medlemmar skulle för sin tillväxt och sitt lif icke vara beroende af periodiska religiösa väckelser.

Men — ack, detta *men!* — föräldrar, lärare och pastorer komma alltför ofta till korta med sina plikter. Likgiltighet, världslighet och gudlöshet regera i alltför många församlingar, hem och familjer. Nöjeslystna-

dens, förvärfsbegärets och girighetens ande har fått makt med många skenbarligen kristna föräldrars hjärtan och lif. Tiden räcker icke till för Guds ord eller allvarlig bön med och för barnen. Religionsundervisningen eller det kristliga föredömet blir det ofta litet eller intet med. De små inandas en fördärfbringande, giftig, materialistisk luft. Frön till gudomligt lif, som i dopet blifvit inplantade, ligga antingen slumrande, eller blifva de skadade vid första yttringen af lif. Barnen växa upp med den uppfattningen, att lifvets stora uppgift är att förvärfva så mycket som möjligt och draga den största möjliga fördel af världen och de ting, som i världen äro.

I söndagsskolan äro lärarna ofta slarfviga och ytliga. Själfva lefva de icke i innerligt umgänge med Frälsaren, och huru skola de då kunna föra barnen närmare till honom? De bedja knappast för sig själfva, mycket mindre för sina lärjungar, och huru kunna de då bibringa dem bönens anda?

Och äfven många pastorer äro icke så allvarliga och sitt kall hängifna, som de borde vara. De äro icke brinnande af ifver för själars frälsning. De fullgöra sina ämbetsåligganden på ett kallt, formellt sätt, och resultatet däraf blir, att arbetet blir fruktlöst. Förhållandena borde icke vara så, men olyckligtvis äro de det. Som en följd däraf växa barnen upp, omedvetna om

sitt förbund med Gud eller falla snart därur och komma i ett oomvändt tillstånd. Församlingens kommunikanter förlora sin första kärlek och blifva ljumma. En väckelse är behöflig.

Om vi då medgifva, att på grund af människans ofullkomligheter och fel *vederkvickelsens tider* behöfvas, hvarför då icke hafva dem på samma sätt, som blifvit så brukligt i våra dagar? Hvarför icke antaga det moderna systemet, hafva förbundsmöten, evangelister, högtrycksmetoder, upphetsande eggelser, "gråtarebänkar" och alla andra moderna hjälpmedel för åstadkommandet af en väckelse?

Vi vilja i korthet framhålla våra invändningar gent emot detta system. *För det första:* Vi gilla ej det moderna väckelsesystemet, emedan det grundar sig på en alldeles oriktig uppfattning om den Helige Andes kommande och verk. Den åsikten tyckes göra sig gällande, att den Helige Ande icke är nog kraftigt närvarande vid de reguljära och vanliga gudstjänsterna i kyrkan, utan att han kom till kyrkan såsom en besökande gäst på pingstdagen, sedan for bort igen och återvände, när någon annan tilldragelse af särskildt intresse ägde rum. Och sedan for han åter bort, men har återkommit och arbetat med kraft vid hvarje väckelsemöte, hvarefter han försvunnit för att vara borta, till dess nästa väckelse inträffade.

Vi påstå, att detta är alldeles stridande mot Guds ord.

När Jesus stod i begrepp att lämna sina lärjungar, fattades de af djup sorg. Han samlade dem kring sig i den där stora salen i Jerusalem och tröstade dem med de ömma kärleksfulla ord, som finnas återgifna i Johannes fjortonde, femtonde och sextonde kapitel. I dessa kapitel utlofvar han och talar mycket om en Hugsvalare, som han skulle sända. Hela hans tal går ut på att visa, huru denne Hugsvalare skulle ersätta hans egen synliga närvaro. Han skulle icke längre själf i synlig måtto vara hos sina lärjungar. Hugsvalaren skulle sändas för att taga hans plats och sålunda på sätt och vis godtgöra förlusten. Jesus hade varit deras hugsvalare och glädje. De skulle icke längre hafva honom i synlig måtto ibland sig för att vandra med honom, tala med honom, höra de lifgifvande ord, som föllo från hans läppar. Tillkännagifvandet däraf kom dem att känna sig, som om de blifvit öfvergifna och lämnade åt sitt öde. Men Jesus säger i Joh. 14: 16: *"Jag skall bedja Fadern, och han skall gifva eder en annan Hugsvalare, att han skall förblifva hos eder evinnerligen, sanningens Ande"*, och i vers 18: *"Jag skall icke lämna eder faderlösa."* Joh. 16: 6, 7: *"Men nu går jag till den, som har sändt mig... Men emedan jag har sagt eder detta, har bedröfvelsen uppfyllt edert hjärta. Dock säger jag eder sanningen: Det är nyt-*

tigt för eder, att jag bortgår, ty om jag icke bortgår, kommer icke Hugsvalaren till eder; men när jag har gått bort, skall jag sända honom till eder."

Från dessa och andra ord i samma kapitel äro två ting vissa: för det första, att Hugsvalaren kom såsom *Kristi ställföreträdare,* för det andra, att han kom för att *förblifva.* Under det Jesus skulle vara frånvarande, åtminstone i yttre måtto, skulle den gudomlige Hugsvalaren, den Helige Ande, taga hans plats. Hans närvaro skulle ersätta Kristi närvaro. Men om han hade kommit för att vara närvarande endast en kort tid eller tillfälligtvis eller efter långa mellanrum af frånvaro, skulle det i sanning vara en dålig ersättning för den smärtsamma förlusten. Det intryck, som af Jesu ord borde hämtas, var synbarligen det, att den Helige Ande skulle komma för att förblifva. Och detta framgår än tydligare af Jesu klara ord, som ofvan anförts: "Jag skall icke lämna eder *faderlösa*", "Han skall *förblifva* hos eder *evinnerligen.*" Sålunda kom den Helige Ande såsom en ställföreträdare; han kom äfven för att evinnerligen förblifva.

Väckelsesystemet grundar sig emellertid på den åsikten, att han kommer och går. Han besöker kyrkan och lämnar den åter. Endast vid så kallade väckelse-tider har kyrkan en hugsvalare. Under hela den öfriga tiden är hon lämnad i ett öfvergifvet eller "faderlöst" till-

stånd. Och sålunda grundar sig väckelsesystemet helt och hållet på ett missförstånd eller misstag med afseende på den Helige Andes kommande och förblifvande.

Likaledes misstager det sig alldeles med afseende på Andens *verkningar.* Den åsikten tyckes vilja göra sig gällande, att den Helige Ande verkar utan medel, direkt, godtyckligt och på en slump. Ordet och sakramenten äro icke tillbörligen erkända såsom de gudomligt förordnade medel, genom hvilka han når människornas hjärtan. Att denna åsikt är obiblisk, hafva vi på ett annat ställe visat. Att den Helige Ande brukar nådemedlen såsom redskap eller verktyg, genom hvilka han kommer och verkar på människornas hjärtan och meddelar dem förnyande och helgande nåd, är en sanning, som genomgår hela nya testamentet. Vi behöfva icke åter vidlyftigt orda i dessa stycken, utan hänvisa våra läsare till hvad som ofvan anförts i detta hänseende.

Vår *andra* invändning emot det moderna väckelsesystemet härrör sig från den första. På grund af misstagen med afseende på den Helige Andes kommande och verkningar underskattas de gudomligt instiftade nådemedlen. Föga om ens någon förnyande nåd väntar man sig finna i den kristna döpelsens sakrament. Få om ens några omvändelser har man att vänta från det vanliga och reguljära predikandet af Guds ord.

Föga om ens någon andlig näring väntar man att finna i altarets sakrament. Hvem som besökt dylika möten, har icke hört åsikten om nådemeddelelse genom dopet förlöjligas? Hvem har icke hört s. k. väckelsepredikanter med förakt afvisa tanken på "förvärfvandet af religion" — hvarmed måste menas undfående af gudomlig nåd, (om något menas därmed alls n. b.) — genom att meddela barnen katekesundervisning i Guds ords läror? Åsidosättas icke ofta dessa gudomliga medel helt och hållet af de mest entusiastiska väckelsepredikanter? Hvem vet icke, att ofta vid dessa väckelsemöten utelämnas helt och hållet ordets läsande och förkunnande? Och så underskattas Guds egna medel, de medel, som Kristus och hans apostlar brukade. Och under det de brukas vid de vanliga gudstjänsterna, då ingen väckelse pågår, väntar man dock icke mycket af dem.

Vår *tredje* invändning härrör sig i sin ordning från den andra. Emedan de kyrkliga instiftelserna underskattas, äro de till stor del fruktlösa. Emedan människor icke hafva mycket tro på deras kraft, undfå de icke heller mycken nytta utaf dem. Få omvändelser väntas eller gifvas till känna under de tio eller elfva månaderna af regelbundna eller vanliga gudstjänster, under det att många, om icke alla, väntas och tillkännagifvas under några få veckor af särskildt energiskt arbete.

Till och med helgelsearbetet är till stor del inskränkt till dessa få veckor. Det är under denna korta tid, som de heliga vänta att blifva vederkvickta, upplifvade, styrkta och renade mer än under hela den öfriga delen af året.

Det är tvifvelsutan en orsak till och en följd af denna underskattning och allmänna ofruktbarhet af kyrkans förordningar, som vi finna så mycken ostadighet och vanvördnad i många så kallade väckelsekyrkor. Emedan den Helige Ande icke anses vara verksamt närvarande, icke vara i ordet och sakramenten, icke meddela sin frälsande och helgande nåd genom dem, därför blir det icke heller någonting allvarligt, vördnadsbjudande eller upplyftande i dessas brukande. Därför gå de yngre, äfven om de äro medlemmar, och ibland äfven de äldre till dessa kyrkor såsom till förlustelseställen för att hafva roligt, skratta, hviska, se sig omkring, göra anteckningar, få sällskap och annat mera.

En omsorgsfull betraktare kan icke undgå att märka, att i kyrkor, som tro på nådemedlens kraft och predika i enlighet med denna uppfattning, finnes en atmosfär af djupare allvar och mera uppriktig andakt än i sådana väckelsekyrkor. Ofvannämnda invändning mot väckelsesystemet tro vi skall förklara skillnaden.

För det fjärde. Vi gilla ej det så kallade väckelsesystemet på den grund, att såsom en naturlig följd

af ofvanstående det alstrar ett beroende af någonting utomordentligt och öfvernaturligt i och för vinnandet af syndare för Guds rike. Såsom vi redan sett, vänta dessa kyrkor nästan alla sina omvändelser från "väckelsemöten". En naturlig följd däraf blir, att de oomvända afskudda sig och bortkasta alla allvarliga tankar och intryck under förebärande, att de skola fästa uppmärksamhet vid dylika ting, när nästa "väckelse" inträffar. Vi hafva verkligen mer än en gång hört personer säga: "O ja, jag vet nog, att jag icke är, hvad jag borde vara, men kanske kan jag bli omvänd vid nästa väckelsemöte." Och på det sättet åsidosättas den Helige Andes nådiga inflytelser, då de komma genom ordet, vare sig från predikstolen, söndagsskollärarен eller en kristen vän, eller till och med när det ordet bäres fram vid en begrafning eller sjukbädd — åsidosättas alldeles under hopp om en förändring vid nästa väckelsemöte. Och vi äro förvisso öfvertygade om att dylika åsikter, fostrade af ett falskt system, hafva hållit oräkneliga själar borta från Guds rike.

För det *femte* invända vi, att dessa så kallade väckelser äro beroende af metoder, som icke äro gillade eller tillåtna i Guds ord. Såsom vi hafva sett, ringaktas vanligen de medel Gud själf har anvisat. Och i stället upphöjas och förhärligas mänskliga medel och metoder. "Gråtarebänken" (the mourner's bench) an-

ses af många annars förståndiga människor såsom en sannskyldig nådastol, där nåden antages öfverflöda, såsom om Guds Ande ingenstädes ådagalade sin frälsande och helgande kraft såsom där. Men detta är en rent mänsklig inrättning, för hvilken intet bemyndigande finnes i Guds ord. I detta stycke är det icke nödvändigt att utförligare orda.

TJUGOFEMTE KAPITLET.

Moderna väckelser, fortsättning.

Vi fortsätta våra invändningar gent emot det moderna väckelsesystemet.

Vår *sjätte* invändning är den afgjorda likgiltighet med afseende på läran, som vanligtvis går hand i hand med dessa metoder och tillvägagångssätt. Att *"kämpa för den tro, som en gång för alla blifvit öfverlämnad åt de heliga"*, tyckes vara någonting, som alldeles förbises vid ett modernt väckelsemöte. Där är det icke fråga om att *"gifva akt på läran"* eller att *"hålla sig till förebilder af hälsosamma ord"* eller att *"blifva rotade och uppbyggda i Kristus och stadfästade i tron"*. Där förekommer ingen uppmaning att *"icke mera vara barn, som kastas och kringdrifvas af hvarje lärdomsväder"*, ingen varning för falska lärare och falska läror. I stället för att sålunda följa Kristus och hans apostlar uti påyrkandet af sanningen, tron och läran; i stället

för att sålunda varna för villfarelse och falsk lära och visa, att den *"fräter omkring sig såsom kräftan"* och till och med sätter själens frälsning i fara, tadlar vanligtvis det moderna väckelsesystemet all sådan trohet mot sanningen och förfäktandet af tro och ren lära såsom skenhelighet, ofördragsamhet, kärlekslöshet, om icke rent af brist på all "religionserfarenhet". Ja, på många ställen framhålles med all ifver den åsikten, att ju mera en person försvarar ren lära, ordet och sakramenten såsom nådemedel, desto mindre nåd har han, och ju mera han ringaktar läran, ju mindre bestämd hans öfvertygelse är, ju mindre värde han sätter på trosbekännelser och trosläror, desto mera religiös är han. Den allmänna uppfattningen är: det betyder ingenting, hvad en människa tror eller hvilken kyrka hon tillhör, eller på det hela taget om hon tillhör någon eller icke, blott hon är omvänd, blott hon menar väl, blott hjärtat är rätt. Men det är ju icke nödvändigt att åter här visa, hurusom all sådan likgiltighet för läran är absolut stridande mot Kristi och hans apostlars lära.

Vår *sjunde* invändning står i nära sammanhang med den föregående. Hvarest så mycken likgiltighet förekommer för sanningen i Jesus Kristus, att den ofta urartar till öppet förakt, där kunna vi icke vänta någon omsorg om meddelandet af hans frälsningssanningar

till människors barn. Sålunda finna vi, att väckelsesystemet har ingen plats för undervisning. De som man ämnar samla, omvända och föra till Kristus undervisas icke först. De få icke lära sig, hvad synd och nåd är, få ingen kunskap om hur nåden meddelas och tillämpas. De lämnas i okunnighet om de viktiga lärorna om synd och frälsning. De hafva den mest ofullkomliga uppfattning om Guds frälsningväg. Och dock väntas de skola inträda på denna väg och vandra därpå. De uppmanas att omvända sig, mottaga religion och tro, under det att det sällan om någonsin klargjorts för dem, hvad därmed menas eller huru det kan åvägabringas.

Det är förvisso icke nödvändigt för oss att visa, att om någonsin en person behöfver handla förståndigt — om han någonsin behöfver veta precis hvad han gör, hvarför han gör det och hvad följden däraf blir — så är det väl, när han handlar i det som rör hans själs frälsning. Då om någonsin bör han handla uppriktigt och med förstånd. Och därför är han i behof af undervisning. I det föregående hafva vi visat, att detta är Guds väg, den äldsta kyrkans väg, den stora protestantiska reformationens väg och reformationskyrkans väg i denna dag.

Därför ogilla vi detta moderna väckelsesystem, emedan det alldeles har skjutit åt sidan den gammaldags

systematiska och djupgående undervisningen af de unga. Och vi äro öfvertygade om, såsom redan anförts, att just i samma mån, som ungdomen är oöfvad och okunnig i Guds ords viktiga läror om synd och nåd, i samma mån skall den angripas af tvifvel, otro och trolöshet och ledas in på förstörarens vägar.

Vår *åttonde* invändning gent emot detta moderna väckelsesystem är, att det till så stor del grundar sig på känslosvall. Väckelsepredikantens första och största uppgift tyckes vara att arbeta på åhörarens känslor. Om han kan uppröra hjärtat i dess innersta, så att det klappar och skälfver af undertryckt rörelse, om han kan anslå dess strängar, så att de vibrera under hans hand, och hjärtats dolda vrår genljuda af den lägntan, som så väckes, till dess slutligen den förfärliga spänningen upplöser sig i utbrott af ohejdad rörelse, anses han såsom en framgångsrik väckelsepredikant. För att åstadkomma detta utgöres predikan af uppmaningar, anekdoter och vädjanden. Där äro rörande berättelser, beräknade att få de ömhjärtade att brista i gråt. Där äro gripande och förskräckande skildringar, att de mera hårdhjärtade måtte bäfva. Där äro lifliga, känslofulla sånger, med tilltalande musik, som kunna slå an på känslorna. Och när dessa äro upprörda, när spänningen nått sin höjd, uppmanas åhörarna att komma fram, att gå till "frågo-rummet", att resa sig upp eller på

något annat sätt visa, att de äro färdiga att taga det afgörande steget.

Men, såsom vi redan anmärkt, om en person någonsin behöfver vara lugn och besinningsfull, så är det väl, när han skall taga detta det viktigaste steget i sitt lif. Man tager icke gärna ett viktigt steg eller fattar ett afgörande beslut, då man är upprörd. I upprördt tillstånd begår man ganska lätt misstag, som man efteråt får bittert ångra.

Icke så att vi ogilla *all* känsla i religionen. Vi tro ingalunda på en känslolös religion. Vi veta icke af någon sann fromhet utan djup och uppriktig syndasorg, allvarlig längtan efter allt innerligare förening och umgänge med Gud jämte en barnslig förtröstan och brinnande kärlek till honom. Men vi tro, att hjärtat och dess känslor endast *genom förståndet* riktigt kraftigt kunna nås. Genom förståndet verka vi på hjärtat. Genom omdöme förändras känslorna. Vi vädja först till förståndet att undervisa, upplysa, gifva klara och tydliga omdömen och sedan genom förståndet till hjärtat. När Paulus utsändes att omvända hedningarna, bestod hans uppdrag först och främst uti *"att öppna deras ögon"* — d. v. s. att undervisa dem — och *sedan* att *"omvända dem från mörker till ljus"*. Paulus skulle icke börja med känslorna, utan med förståndet. Men det moderna väckelsesystemet omkastar just denna me-

tod. Den tager en genväg och börjar genast med känslorna utan att först upplysa förståndet. Detta är stridande icke blott mot den heliga skrift, utan äfven mot förståndets lagar. Det motsäger både själsfilosofien och den heliga skrift.

Vi hålla före, att där vederbörlig undervisning i Guds ords stora frälsningsläror äger rum, där förståndet behörigen upplyses om hvad synd är, hvad frälsning är och huru den förvärfvas, där skola ock de rätta känslorna infinna sig af sig själfva, så vida där icke finnes ett bestämdt och afgjordt motstånd mot sanningens makt. Inga hjärtslitande berättelser, inga häftiga uppmaningar äro behöfliga för att väcka känslorna till lif. Vi göra invändningar mot väckelsesystemet, emedan det nästan uteslutande grundar sig på känslan och sålunda träffar endast en sida af människans mångsidiga natur. I stället för att förändra hela den andliga människan — hennes förstånd, vilja och känsla — koncentrerar det sin verksamhet på känslan allena.

Vår *nionde* invändning kunna vi med få ord framställa. Emedan väckelsesystemet underskattar sund lära och undervisning däri, och emedan det till stor del stödjer sig på känslan, icke blott tillåter det, utan äfven uppmuntrar de okunniga och oerfarna att bistå i uppmanandet och biträdandet af dem, som söka efter lif och frälsning.

De som knappast själfva "gått igenom", som ägnat föga tid åt allvarligt betraktande af Guds frälsningsväg, som icke känna nådens alfabet, ej heller nådens medel eller metoder — dessa uppträda ofta såsom lärare vid "gråtarnas bänk" och de bekymrades möten. Vi protestera på det allvarligaste mot dylika förfaringssätt. *"Icke kan en blind leda en blind? Falla de icke båda i gropen?"* Bättre vore det, att dessa nykristne själfva finge sitta vid Jesu fötter. Låt Kristi tjänare först undervisa dem i Guds frälsningsväg, innan de företaga sig att leda andra förlorade och famlande själar.

Slutligen ogilla vi det moderna väckelsesystemet på den grund, att vid de "erfarenhetsmöten", "experience meetings" (d. v. s. möten där hvar och en redogör för sina andliga erfarenheter), som hållas i sammanhang med moderna väckelser, uppmuntras icke allenast de nykristna, såsom redan anförts, att tala, utan t. o. m. de som varit djupast sjunkna tillåtas att berätta om och synbarligen sätta en ära i sina förra synder. De tala icke såsom Paulus, då han nödgades hänsyfta på sitt föregående lif, med djup blygsel och sorg därom, utan ofta skämtsamt, lättsinnigt, såsom om de nu borde betraktas och beundras såsom stora hjältar. Vi hålla före, att detta är alldeles orätt och åstadkommer stor skada. Den omvände ynglingen, som åhör sådant tal, tänker för sig

själf: "Om en sådan person så plötsligen kan resa sig och blifva betraktad som och gjord till lärare för andra, ledare vid erfarenhets- och bönemöten, då behöfver jag förvisso icke oroa mig, ty jag har en lång väg att gå, innan jag kommer så långt som han var". Därför protestera vi mot allt dylikt beteende. Det är icke blott obibliskt, utan äfven opassande. Det är en förolämpning mot god uppfostran och vanlig anständighet. Och det vållar stor skada.

Men det må nu vara nog härmed. Vi kunde än vidare tala om den ande af egenrättfärdighet, som födes och fostras genom detta system. Vi kunde tala om de sorgliga resultat, som ofta blifva en följd däraf — huru personer blifva upprörda, få egendomliga förnimmelser och känslor, inbilla sig att det är religion, men därefter komma under fund om att de hafva samma gamla hjärta, ingen styrka gentemot synden, ingen frid i samvetet, intet af den glädje och sällhet, om hvilken de hört andra tala och hvilken de själfva hoppats undfå, samt huru de så småningom falla tillbaka till sitt gamla lefnadssätt, blifva djärfvare än någonsin förut och slutligen sjunka ned i hopplös förtviflan, sägande: "Där är ingenting i religionen; jag har försökt den och funnit den vara ett bedrägeri". Och sålunda blir *deras sista tillstånd värre än det första.* Vi kunde visa, att i de landsändar, där detta system varit rådande,

öfverflödar värdslighet och skepticism. Dessa platser kallas med rätta "brända fält". Det tyckes vara nära nog omöjligt att åvägabringa några bestående goda intryck uti sådana samhällen.

Vi skulle äfven kunna tala om proselytmakeriet, som så ofta beledsagar detta system, och huru det med alla sina försäkringar om vänskap, broderlig kärlek och sammanhållning dock ofta urartar i de nedrigaste beskyllningar gentemot andra och röfvande af medlemmar från deras kyrkor. Vi kunde tala om de splittrade församlingarna, som ofta blifva en följd däraf. Såsom dr Krauth en gång så betecknande sade: "De äro förenade till söndring och återupplifvade till döds". Vi kunde hänvisa till de splittrade hemmen, till familjefridens förstöring, till de många beklagansvärda hjärtesorger och bekymmer, som blifvit en följd däraf. Men vi afhålla oss därifrån. Hela systemet är en mänsklig uppfinning. Det är obibliskt från början till slut. Vi kunna icke föreställa oss vår välsignade Frälsare och hans apostlar leda ett modernt väckelsemöte. Vi uppröras vid blotta tanken därpå.

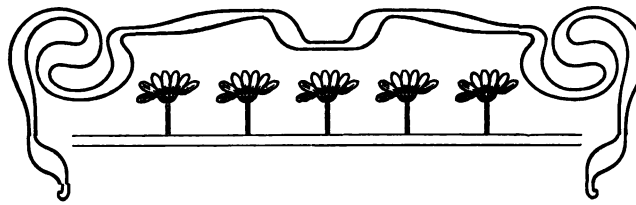

TJUGOSJÄTTE KAPITLET.

Moderna väckelser, afslutning.

Vi hafva anfört en del orsaker, hvarför vi ogilla eller vägra att antaga det moderna väckelsesystemet såsom en del af vägen till frälsning. Vi vilja nu tillägga vittnesbörd af andra, icke blott från vårt eget, utan äfven från andra samfund.

En af de största och viktigaste af dessa religiösa rörelser var tvifvelsutan den, som i midten af sjuttonhundratalet fattade de presbyterianska och kongregationalistiska kyrkorna i New England, New Jersey, Pennsylvania och Virginia. Den är allmänt känd under namnet *"den stora väckelsen"*. Dess ledande män voro sådana orubbliga och hängifna kalvinister som Jonathan Edwards, Tennent, Blair och andra. Med afseende på predikande af och undervisning i läran stod den i sanning mycket långt öfver de så kallade väckelserna i vår tid. Och dock blef ofta resultatet allt annat än

hälsosamt. Den blef hufvudorsaken till splittringen af den presbyterianska kyrkan i den gamla och nya skolan.

Låt oss höra hvad några af dessa kyrkors framstående teologer hafva att säga om resultaten af "den stora väckelsen".

Dr Sereno E. Dwight, Jonathan Edwards biograf och en af hans ättlingar, säger: "Det skulle måhända löna sig att undersöka, huruvida icke den sömn, i hvilken den amerikanska kyrkan sedermera var försänkt i nära sjuttio år, i betydlig mån kan tillskrifvas den ödesdigra reaktionen från dessa olyckliga åtgärder".

Jonathan Edwards, själf den mest nitiske och framgångsrike befrämjaren af hela rörelsen, skref år 1750, då dess frukter vederbörligen kunde pröfvas, följande: "En mängd goda och framstående bekännare på en och annan plats hafva svårt afvikit, syndare äro ytterligt förhärdade, erfarenhetskristendom har mer än någonsin förlorat förtroendet hos den vida större delen, läran om nåd och de grundsatser i religionen, som hufvudsakligen röra gudaktighetens kraft, blifva mer än någonsin förut förkastade. Arminianism och pelagianism hafva under senare år gjort otroliga framsteg ....Många bekännare hafva gått till ytterlighet i sin entusiasm och öfverdrift i sina åsikter och handlingar. I många delar af landet äga stora strider, söndringar och oordningar rum i religiöst hänseende".

Ofvanstående är ett utdrag ur ett bref till en vän i Skottland. Vi anföra äfven ett kort utdrag ur hans afskedspredikan till hans församling i Nottingham.

"En annan sak, som högeligen berör eder framtida välgång, är den, att ni måste vara på eder vakt emot intrång af villfarelse och särskildt emot arminianismen och liknande läror....Dessa läror äro för närvarande mycket mera i svang än de förut varit. Den framgång de haft i landet under dessa sju år (d. v. s. sedan väckelsen), tyckes hafva varit vida större än under någon lika lång tid förut. Och än fortfarande göra de sig gällande och smyga sig in i nästan alla delar af landet, hotande att alldeles förstöra tron på de läror, hvilka utgöra den särskilda storheten af evangelium och af det som rör en lefvande fromhet."

Dr van Rensselaer säger i en förklaring öfver dessa och andra allvarliga ord af den store Jonathan Edwards:

"Och hvad blef det slutliga resultatet? Arminianismen beredde vägen för socinianismen, och vid början af innevarande århundrade fanns det blott en enda ortodox kongregationalistförsamling i Boston. Harvard-universitetet hade blifvit irrlärigt, och ungefär en tredjedel af puritanernas församlingar förnekade fädernas tro." Och allt detta anser han leda sin härkomst från den där "stora väckelsen". Han säger vidare: "Detta stora och omfattande arbete var åtföljdt af omständigheter,

som kommo många goda män att tvifla på dess gagn för kyrkan. Särskilda tider af religiöst intresse äro tider af fara och frestelse äfven under ledning af den mest upplyste och förståndige....Goda män skilja sig mycket åt i uppskattningen af väckelsen, och frukterna af arbetet på många platser gåfvo anledning till mycken farhåga....I sitt tidigare skede var väckelsen utan gensägelse anledningen till många själars omvändelse. Den var såsom ett af dessa mäktiga sommarregn, hvilka uppfriska plantor och träd, men hvilka ofta äro beledsagade af ödeläggande hagel och storm och öfversvämningar, och hvilka äro efterföljda af en lång, förfärlig torka. Den presbyterianska kyrkan gläder sig öfver uppriktiga väckelser, sända af den Helige Ande, men den afskyr människopåfund för åstadkommandet af tillfälliga rörelser, hvilka hafva blifvit så vanliga i våra dagar."

Under åren 1830—1850 drog en annan väckelsevåg öfver den amerikanska kyrkan. Det var särskildt under denna tid, som våra engelsk-lutherska församlingar blefvo smittade, införde de "nya sätten", såsom "gråtarebänken", "revivals", intagandet af medlemmar utan föregående katekesundervisning och många andra nyheter. På ganska många platser täflade så kallade lutheraner med de mest fanatiska sekter i deras vilda öfverdrifter. De som höllo fast vid den konservativa lutheranismens häfdvunna metod och anda, som

predikade i all enfald, undervisade de unga, lärde att Guds Ande och nåd står till finnandes blott genom Kristi egna medel, fördömdes såsom formalister, hvilka intet visste om lefvande fromhet. Bland de ledande befrämjarna af det nya sättet var pastor Reuben Weiser. Denne nu afsomnade broder, jämte många andra allvarliga och tänkande män, insåg sedermera det felaktiga i sitt handlingssätt och bekände öppet och offentligt sin förändring af öfvertygelse i *Lutheran Observer*. Han säger:

"År 1842 publicerade dr J. W. Nevin af den tyska reformerta kyrkan en broschyr kallad *"The Anxious Bench"* (orobänken). Det var en för den tiden djärf och kraftig anklagelse mot hela det moderna väckelsesystemet. Han varnade de tyska kyrkorna för detta slag af religion, men föga uppmärksamhet fästes då vid hans varning. Jag ansåg det såsom min plikt att svara dr Nevin i en broschyr kallad *"The Mourner's Bench"* (gråtarebänken). Vid denna tid var jag midt uppe i den mest omfattande väckelse under hela min prästerliga verksamhet. Jag var ärlig och uppriktig i mina åsikter, ty jag hade icke sett många af de olyckor, hvilka nästan nödvändigtvis måste följa i spåren af dessa väckelser, såsom de leddes vid denna tid. Personligen respekterade jag och uppskattade högligen dr Nevin, men

emedan han uppträdt emot min öfvertygelse och mina åsikter, ansåg jag det vara min plikt att skrifva emot honom. Jag sade några saker, som jag sedan länge ångrat, och gör nu efter förloppet af nära ett halft århundrade denna *offentliga afbön*. Och det måste vara en orsak till fröjd för dr Nevin, som ännu är i lifvet, att de åsikter, som han så skickligt försvarade, allmänt blifvit antagna af nästan alla kyrkor."

Dr Weiser fortsätter: "Många af våra kyrkor, som gynnade detta system, blefvo i längden skadade däraf .... Under väckelsesystemet låg det naturligtvis för folket mycket nära till hands att blifva missnöjdt med de vanliga nådemedlen. Man längtade ständigt efter någonting upprörande, och när känslans uppbrusning lade sig, trodde många, att de 'förlorat sin religion'. Nästa steg var, att emedan predikanten var så död och liflös, måste de gå till någon annan mera eldig och liflig, och sålunda lämnades den gamle pastorn åt sitt öde."

På ett annat ställe har dr Weiser tydligt uttalat såsom sin bestämda öfvertygelse, att det gamla kyrkliga sättet att omsorgsfullt och systematiskt undervisa de unga är det enda säkra och vissa för kyrkans uppbyggande. Han citerar också dr Morris' ord: "Gråtarebänken infördes i lutherska kyrkor såsom hos metodisterna och därmed många oordningar, såsom oväsen, handklappningar, stönanden, sjungandet af refrängen

till slarfviga sånger efter den mest tanklösa musik, under det präster och medlemmar, ibland t. o. m. kvinnor, voro sysselsatta med att tala till de sörjande. Känslorna upprördes som vanligt genom skildringar af helvetets fasor, genom berättandet af rörande händelser, genom hänsyftande på dödsfall i familjer, genom höga rop och andra medel. Vid bönen bådo ofta alla lika högt som ledaren. Dessa andaktsöfningar fortsatte kväll efter kväll, till dess kroppskrafterna voro uttömda".

I sitt företal till pastor G. H. Traberts traktat om "Verkliga väckelser i motsats till falska" säger dr H. E. Jacobs om systemet följande: "Detta system, om det nu kan kallas ett system, är i många hänseenden endast en ny framställning af de romerska villfarelser, gentemot hvilka våra fäder buro vittnesbörd i reformationens dagar. Huru stor än den synbara skillnaden är, finna vi dock hos båda samma förvrängning af läran om rättfärdiggörelsen genom tron allena utan gärningar, samma okunnighet om det naturliga syndafördärfvets djup, samma förhärligande af mänsklig styrka och förtjänst, samma påfund om mänsklig förberedelse för Guds nåd, samma förväxling af trons frukter med trons egenskaper, samma motvilja för ett allvarligt läsande af Guds ord, samma likgiltighet för sund lära och samma ersättande af subjektiva tankefoster och uttryckssätt för

kristendomens stora objektiva sanningar såsom grunden för Guds nåd.

I båda fallen undanhålles, tillintetgöres eller hindras i hög grad all andlig styrka, hvilken är oskiljaktlig från fullkomligt beroende uteslutande af Guds ord och löfte och icke i något hänseende på mänskliga förnimmelser och anstalter; ovisshet och vacklande, förtviflan, otro och fördärf utgöra ofta slutet på deras sorgliga historia, som sålunda lämnats utan något säkert stöd midt ibland lifvets pröfningar och under slagen af Guds domar.

Samma kyrka, som i reformationens dagar höjde sin stämma emot dessa villfarelser, då hon fann att kristendomens hela lif därigenom sattes i fara, kan i närvarande stund, då samma villfarelser träda fram öfverallt omkring henne, icke vara tyst utan att svika sitt förtroende och såsom en trolös väktare åsamka sig skuld, emedan hon underlåter att göra alarm".

Låt oss äfven höra ett vittnesbörd af den nyligen aflidne dr Krauth. Han säger, såsom pastor Trabert anför, följande: "Huru ofta är icke påyrkandet, att vi alla äro ett, hållandet af förbundsmöten, den öfverflödande hänryckningen öfver en allt förlåtande, allt förgätande, allt omfattande kärlek, förberedelsen till de nedrigaste sekteriska knep, hvarigenom församlingar splittras, familjer söndras och de vacklande lockas bort.

Det korta millenniet af en dylik kärlek efterföljes af ett nytt lössläppande af elakhetens satan ur hans fängelse och sammandrabbningen af den sekteriska rivalitetens Gog och Magog. Ingen säkrare förutsättning finnes för bitter strid, förargelse och hat än dessa föregifna förbundsmöten. En förbundsväckelse har splittrat religiösa samhällen uti hatfulla partier, hvilka sedermera aldrig blifvit enade. Och ingen har lidit af dessa påhitt så mycket som vårt lutherska folk, hvilket, självt fritt från svek, icke väntade svek från andra. Väl kunna vi med 'Apologien' fråga: 'Skämmas de icke för att använda sådana kärleksfulla uttryck, predika kärlek, ropa kärlek och göra allt utom att utöfva kärlek?' "

Till slut vilja vi framställa vittnesbördet af metodist-episkopala kyrkans mest framstående teologer. Af alla andra skall man säkerligen inte anklaga dem för att hysa fördomar gentemot moderna väckelser. Och af alla moderna väckelser äro måhända de, som leddes af evangelisterna Moody och Sankey de minst anstötliga.

Vid slutet af den berömda "hippodrom-väckelsen" i New York, hvilken leddes af herrarna Moody och Sankey, granskade den metodist-episkopala kyrkans män vid ett särskildt möte på våren 1876 väckelsen och dess följder. *New York Herald* lämnade följande referat af deras möte, hvilket vi anföra ur pastor Traberts traktat: "De metodistiska prästerna togo i betraktande

frågan om värdet af särskilda evangeliska ansträngningar uti det reguljära församlingsarbetet, särskildt med hänsyn till det antal af 'hippodrom-omvända', som torde hafva förenat sig med deras församlingar. I två veckors tid hade en medlem af hippodrom-kommittéen till pastorerna utdelat kort med namnen på de personer, som förklarat sig omvända vid Moodys möten. Fyra tusen hade rapporterats såsom frukten af tio veckors särskild ansträngning. Tio tusen hade gjort förfrågningar.

Dr Robert Crook framhöll den åsikten, att särskilda evangelistiska förmedlingar icke äro nödvändiga och att arbetet är mera varaktigt och framgångsrikt, då det utföres genom de vanliga kyrkliga medlen. Pastor J. Selleck från Lexington ave.-kyrkan hade sändt sextio af sina medlemmar såsom sångare och marskalkar, men hade icke mottagit en enda af de vid väckelsemötet omvända, och hade dessutom icke lyckats att återfå de medlemmar han själf sändt, därigenom att flera fortforo att springa hit och dit i jäktande efter sensation. Pastor J. F. Richmond hade mottagit ett stort antal kort, och kunde rapportera, att två eller tre af de omvända komme att förena sig med hans kyrka, men att han icke haft mycken framgång i samarbetet med Hope Chapel. Han hade gått till fem platser, å korten angifna såsom de omvändas bostäder, men han kunde icke

finna någon af dem. Detta var också hans erfarenhet med många andra, som han försökt att finna. Pastor John Jones hade erhållit många kort och hade funnit en del vara fullkomliga bedrägerier och många andra af liknande art. Han hade funnit åtta personer, som blifvit omvända vid Moodys möten; sex af dessa ämnade förena sig med hans församling. Pastor C. G. Goss trodde icke att någon blott mänsklig ansträngning skulle kunna omvända världen. Vi kunna icke mäta religiösa bemödanden efter finansiell eller numerisk måttstock. Med afseende på frågan i dess helhet kunde han förtälja om tio utaf stadens kyrkor, hvilka alltid varit kända såsom väckelsekyrkor. År 1869 hade de rapporterat ett hundra noviser hvardera. År 1870 rapporterade de en nettoförlust af fem hundra, hvilket med de rapporterade noviserna utgjorde en *förlust* af femton hundra på ett år i tio kyrkor.

Bedford-gatans kyrka var ett exempel på en väckelsekyrka; St. Pauls var motsatsen. Den förra rapporterade på tjugo år fem hundra noviser. Men ökningen i medlemsantalet under denna tid var endast ett hundra tjugoåtta. Han kunde icke förklara detta. Å andra sidan rapporterade St. Pauls kyrka fyra hundra fyrtioåtta noviser på tjugofem år, och tillökningen i hennes medlemsantal hade varit två hundra åttiosex. Detta syntes honom vara ett godt skäl för reguljärt församlingsarbete."

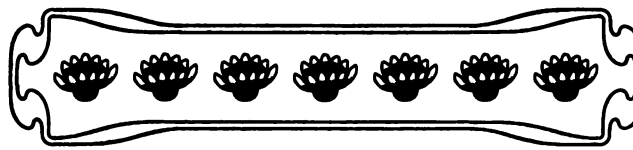

TJUGOSJUNDE KAPITLET.

Verkliga väckelser.

I det föregående hafva vi sett, huru kyrkan ständigt borde bemöda sig om att uppehålla ett sådant tillstånd af andligt lif, att väckelser skulle blifva obehöfliga.

Vi hafva äfven medgifvit, att på grund af mänsklig svaghet, vårdslöshet och underlåtenhet att under bön rätt bruka nådemedlen, aftynar ofta det andliga lifvet hos enskilda, i familjer, församlingar och samhällen, och att under sådana förhållanden en andlig väckelse och vederkvickelse är af behofvet påkallad.

Vi hafva vidare visat, att det moderna väckelsesystemet är obibliskt och har absolut skadliga följder med sig och därför icke kan anses eller antagas såsom en del af Guds frälsningsväg. Hvad återstår då att göra? En väckelse är verkligen behöflig. Hvad slags väckelse skola vi längta efter, bedja om och arbeta för?

Må där först och främst blifva en väckelse i hvarje

enskild människas hjärta. Må där blifva ett allvarligt, andäktigt återvändande till det försummade ordet. Må där blifva ett ifrigt läsande och begrundande af Guds lag, en allvarlig, oafbruten rannsakning af hjärta och lif i ljuset af denna lag, till dess blygsel och skuldmedvetande uppstå. Då må botpsalmerna läsas, och läsas åter och åter, under bön och andäktighet; så ock romarebrefvets sjunde kapitel, Esaias femtiotredje, Lukas' femtonde, romarebrefvets femte och åttonde samt Johannes' bref. Vid sidan af detta enskilda bruk af Guds ord måste det äfven i lika mån brukas offentligt. Då tvifvel och villrådighet uppkomma, bör man omtala sina svårigheter för pastorn och bedja honom om undervisning och förbön. Ordet och bönen verka ånger öfver synden och tro på Kristus. Och så måste det fortfara att vara *ett dagligt döende synden, ett dagligt lefvande rättfärdigheten, ett dagligt förkväfvande af den gamla människan, ett dagligt framkommande af den nya människan* — en daglig ånger öfver synden, ett dagligt vändande till och omfattande af Kristus. En sådan väckelse är biblisk och verksam. Den icke allenast gör slut på det förflutnas försoffning och död, utan den förebygger äfven behofvet af framtida periodiska rörelser.

Samtidigt med denna individuella väckelse bör där äfven vara allvarlig bön om och sträfvan efter hela

församlingens väckelse, efter ett lif som förblifver. Hvarje gudstjänst i Herrens tempel bör vara en väckelsegudstjänst. Hvarje gudstjänstbesökare bör vara en öfver synden sörjande, hvarje bänk bör vara en "orobänk". Därför bör det predikade ordet vara enkelt och rakt på saken gående. Det bör vara fullt af *"bättringen till Gud och tron på vår Herre Jesus Kristus"*. Om hjärtat icke uppsåtligen sluter sig för sådan predikan *"af sanningen i Jesus Kristus"*, skall det blifva ett *"ångerfullt och förkrossadt hjärta"*, från hvilket allvarliga böner om förlåtelse och benådning uppstiga. Tron är af predikan och predikan genom Guds ord. Hvarest ordet rätt predikas och rätt anammas, försiggår en ständig och biblisk väckelse. Hvarje väckelse skall vara *"en vederkvickelsens tid från Herrens ansikte"*.

Förutom de vanliga församlingsgudstjänsterna har kyrkan sina nattvardsgångar. Om dessa rätt användas af pastor och menighet, blifva de outsägligt härliga nådestunder.

I vår lutherska kyrka med hennes djupa, betydelsefulla och inspirerande lära om altarets sakrament borde hvarje nattvardsgång vara en vederkvickelsens tid. Hvilket gynnsamt tillfälle erbjuder sig icke här att hålla särskilda predikningar före den heliga nattvarden i och för den förirrades återkallande, den likgiltiges

uppväckande, den tröttes upplifvande, den spörjandes undervisning, den tviflandes stadfästande! Hvilken pastor med ett kristligt nit för sitt folks andliga välfärd, som på detta sätt gjort bruk af nattvardstillfällena, har icke ofta insett, att de i sanning varit *vederkvickelsens tider från Herren?*

Dessa nattvardsgångar blifva i än högre grad välsignelserika och värdefulla, när de hållas, såsom fallet vanligen är i vår lutherska kyrka, i sammanhang med våra stora kyrkliga fester. Vår kyrka har varit vis nog att hålla fast vid dessa stora historiska fester. De hafva från äldsta tider varit kyrkans sannskyldiga väckelsetider. Kyrkohistorikerna framhålla, att under den tid, som följde omedelbart efter den apostoliska, då kyrkan ännu var jämförelsevis ren och i sin hängifvenhet brinnande, voro dessa årliga högtider riktiga festdagar, årets galadagar, om man så får uttrycka sig. Vid dylika tillfällen predikades ordet med mer än vanlig kraft och sakramenten utdelades under särskild högtidlighet. Kyrkorna voro alltid öfverfyllda. En högtidlig stillhet härskade öfver stad och land. Världsliga omsorger och nöjen lades åsido, och evangelii stora frälsningssanningar utgjorde det enda ämne, kring hvilket allas tankar samlade sig. Vid sådana tillfällen fingo äfven de världsligt sinnade och likgiltiga en oemotståndlig lust att följa de lycklige kristne upp till Guds hus. Många syndare

blefvo omvända och införlifvade med Jesu Kristi kyrka, under det att de fromma blefvo styrkta och befästade i sin heliga tro.

Dessa högtidliga nattvardsgångar voro sålunda väckelsetider i sann mening. Och hvarför skulle de icke fortfarande vara så? Hvad kan väl vara mera inspirerande och tilltalande än dessa stora händelser, till minne af hvilka vi fira våra kyrkliga fester? Hvarigenom kan månne människohjärtat fängslas om icke genom adventstidens allvarliga varningar, jultidens glada budskap, fastlagstidens rörande och pröfvande lärdomar, påsktidens heliga, upplyftande fröjd och pingsttidens lärorika maningar?

Hvad har månne den radikala delen af kyrkan vunnit genom att åsidosätta dessa högtider, helgade genom Kristi, hans apostlars och martyrers, kyrkofädernas och reformatorernas iakttagande därutaf? Är det moderna väckelsesystemet och böneveckan en förbättring däraf? Kan någon modern självförordnad kommitté anordna ett bättre och mera tilltalande program än våra historiska passions-veckogudstjänster, krönta af Långfredagens nattvardsgång och påskdagens jubel? Förvisso icke! Intet "program", huru omfattande och kryddadt det än månde vara, kan skänka den fromme såväl som syndaren så rik välsignelse som vår gamla ordning att följa den käre Frälsaren i spåren steg för steg på hans

lidandes väg till korset och grafven; så predikas då Kristus, den korsfäste, åtminstone en hel vecka hvarje år. Ehuru det äfven i vår tid och bland oss torde finnas greker, för hvilka predikan om den korsfäste Kristus är *"en galenskap"*, eller judar, för hvilka den är *"en förargelseklippa"*, veta vi dock, att den fortfarande är *Guds kraft och Guds visdom för alla dem som tro.* Vi veta, att det finnes ingenting, som så främjar verklig fromhet, som är så väl lämpadt för syndares omvändelse och de troendes helgelse som just korsets predikan. Vi förvåna oss därför icke öfver att efter en jämförelsevis kort erfarenhet af det nya sättet allvarliga röster höjas, yrkande på den gamla historiska passionsveckan i stället för den nya böneveckan — och detta från ett håll, från hvilket för ett par års tid sedan endast hördes förlöjligande af fastlagsgudstjänster. Icke så, att vi hafva något emot böneveckan. Vi protestera endast emot utbytandet af den gamla passionsveckan med dess lidandesbilder mot denna moderna anordning med dess omväxlande program.

Vi se sålunda, att det ingalunda råder någon brist på tillfällen till särskilda väckelse- och vederkvickelsetider, om vi följa det reguljära kyrkoåret.

Vi vilja emellertid icke påstå, att under nuvarande förhållanden, på grund af bristen på rätt uppfattning och kyrklighet och på grund af det omedvetna infly-

tandet af populära föreställningar, där icke skulle vara behof af, anledning och tillfälle till ännu mera tydliga och allmänna väckelser. Guds ord talar om *"besökelsens tider"*, *"vederkvickelsens tider"*, en *"behaglig tid"*, en *"frälsningens dag"*, *"din dag"* etc. Det gifves tider och stunder, då vår gode Herre särskildt närmar sig syndarne för att omvända och frälsa dem; tider då hans Ande kraftigare uppenbarar sig i kyrkan än vid andra tider. I sin egen visa försyn åvägabringar han detta själf och förbereder kyrkan därför. När sålunda kyrkan blir kall och likgiltig, af orsaker som ofvan anförts, skickar han trångmål af olika slag. Han lär oss besinna detta lifvets ovisshet och ovaraktighet. Genom förluster, sjukdomar, sorger eller bittra missräkningar söker Gud vända människorna bort från deras världsliga afgudar. Han tvingar dem till eftertanke. De *"besinna sig"*. De äro färdiga att i minnet återkalla och höra Faderns röst. De äro villiga att höra det länge försummade ordet. De gå till Guds hus. De lyssna med begärlighet. Ordet får fritt tillträde, möter intet uppsåtligt motstånd. *Det droppar såsom regnet och faller såsom daggen. Det återvänder icke fåfängt.*

Om nu herde och hjord *känna* denna "besökelsens tid", om de inse att det är en "vederkvickelsens tid *från Herren*", som icke åstadkommits genom mänskliga medel, skola de skynda att akta på den. Vare sig dylika

tider komma i sammanhang med nattvarden och högtiderna eller icke, borde dock särskilda anstalter vidtagas i och för samlandet af den skyndsamt mognande skörden. Ibland är det lämpligt att anordna särskilda gudstjänster. Man kan hafva en följd af särskilda predikningar. Predikningarna måste först och främst vara *undervisande,* klara och tydliga framställningar af vägen till frälsning. Man måste vädja först och främst till förståndet och genom det till hjärtat. Uppmaningarna och inbjudningarna måste grunda sig på och utveckla sig ur denna undervisning. De stora ämnena synd och nåd samt meddelandet och undfående af nåd böra framställas så enkelt och allvarligt som möjligt.

Predikandet af evangelium och undervisningen i sanningen bör emellertid icke inskränkas till predikstolen. En vis pastor ger alla tillfälle att privat samtala med honom och framställa sina spörsmål, eller uppsöker han dem och framställer för dem än tydligare Guds väg, huru den förhåller sig i hvarje enskildt fall. Då blir det en sann väckelse. Blott församlingarna ville gifva akt på och taga vara på de tider, då *"Jesus af Nasaret går förbi"!*

Hvarje trogen, allvarlig pastor kan, äfven om han icke alltid kan hafva lefvande, allvarliga, helgade församlingar, dock hafva sådana vederkvickelsens tider

från Herrens ansikte. Hvarje sådan pastor kan, då han blickar tillbaka på en ej alltför kort tjänstetid, visa tillbaka på sådana välsignade tider under sin tjänstgöring. Sådana tider hafva till följd en tillväxt i det sanna församlingslifvet. Efter dylika väckelser brukas nådemedlen flitigare och mera andaktsfullt än förut. Guds ord och bönen inta sin rätta plats i hemmet. Församlingen i huset eggas till mera lifaktighet och ifver. Gifmildheten i församlingen blir större. Plånboken omvändes såväl som hjärtat. Ett återupplifvande af ärlighet och sanning äger rum i alla affärsgöromål. Alla yrkesknep och svek, begagnandet af andras lättrogenhet, falska vikter och mått, bedrägerier, vadhållning, lotterier, ja, allt som är *tvetydigt,* om än icke uppenbarligen oärligt, afskaffas.

Världsligt sällskap, tvetydiga förströelser, nöjen, som draga hjärtat bort från Gud, undvikas. Religionen blir icke allenast en söndagsdräkt, utan en lefvande kraft, som visar sig under alla lifvets förhållanden. Världen märker på sanna kristna, att de *hafva varit hos Jesus och lärt af honom.* Sådant är resultatet af en sann väckelse. Och på en sådan väckelse tro vi.

TJUGOÅTTONDE KAPITLET.

Afslutning.

Med detta kapitel afsluta vi våra betraktelser öfver vägen till frälsning. De hafva blifvit mycket längre, än vi ursprungligen åsyftat. Såsom vi i början anmärkte, äro de skrifna för folk i allmänhet, för dem som, omgifna af alla slag och arter af tro och otro, ofta angripas, tillfrågas och förvirras med afseende på sin tro och sina skäl för densammas hysande. Vår uppgift har varit att vara vårt anspråkslösa folk behjälpligt att alltid vara färdigt att svara dem, som begära skäl för det hopp som det hyser.

Vi anmärkte äfven i början, att ofta komma till vårt folk öfvermodiga och egenrättfärdiga människor, hvilka säga, "den lutherska kyrkan har icke någon religion", att den "icke för sina medlemmar in på ljusets väg" och icke "tror på eller yrkar på personlig frälsning".

Olyckligtvis finnes det alltför många lutheraner, som

icke veta, huru de skola besvara dylika djärfva och grundlösa påståenden. Ibland ursäkta de sig för att de äro lutheraner och uttala en ängslig förhoppning om att de måtte finna frälsningen i sin egen kyrka! Många hafva äfven blifvit öfvertalade att öfvergifva sina fäders kyrka och tro för att finna mera ljus och uppbyggelse annorstädes. Sedan de blifvit bearbetade och på ett egendomligt sätt berörda af mänskliga och obibliska metoder, sedan de hafva erfarit några nya känslostämningar, förkunna de inför världen, att de nu funnit det ljus, hvilket de aldrig kunde finna i den lutherska kyrkan! Och på detta sätt har icke så få af vårt godtrogna och intet ondt anande folk förmåtts att svika sin tro och följa hvarjehanda villfarelser.

Vårt folk behöfver få en grundligare undervisning om sin egen kyrka. När de lära sig att förstå, hvad denna kyrka är, skola de *"icke mera vara barn, som kastas och kringdrifvas af hvarje lärdomsväder, genom människornas spel, genom illfundighet i villfarelsens ränker"*.

Det är för att förhjälpa dem till en rätt uppfattning och uppskattning af sanningen, sådan den är i Jesus och bekännes af vår kyrka, som vi hafva skrifvit dessa blad. Om de förmått att stärka någon, som är svag i tron, undanröja några tvifvel och villrådigheter, stadfästa någon som vacklar och kommit någon att mera

älska kyrkan och hennes store Öfverherde, äro vi rikligen belönade för vårt arbete.

Hvadhelst än må blifva följden af läsandet af dessa kapitel, är det dock visst, att skrifvandet af dem gjort reformationskyrkan, hennes tro och verk dyrbarare än någonsin för författaren. Han har blifvit mer och mer öfvertygad om att hvad Rom brännmärkte såsom "lutheranism" är ingenting annat än vår Herre och Frälsare Jesu Kristi rena och klara evangelium.

Låt oss göra en kort återblick. Vi se, att den lutherska kyrkan helt omfattar och utan förbehåll antager hela den för kött och blod motbjudande läran om *synd*. Hon tror allt, som är skrifvet med afseende på de djupgående och vidtomfattande följderna af synd — att hvarje själ, som gör sitt inträde i denna värld, är besmittad med denna förskräckliga sjukdom och på grund däraf oduglig för Guds rike och fördömelse underkastad. Hon tror därför, att hvarje mänsklig varelse, ned till det spädaste barn, måste undergå naturförändring för att kunna blifva frälst. Nödvändigheten af denna förändring är absolut och utan undantag.

Redan i början se vi därför, att ingen kyrka sätter nödvändigheten af den individuella pånyttfödelsen och frälsningen högre än den lutherska kyrkan. Hon tror, att vår välsignade Frälsare har förordnat medel, hvarigenom hans Helige Ande meddelar förnyande nåd till

det späda barnets hjärta och gör det till ett lamm i sin hjord. Hon tror, att där Kristi heliga döpelses sakrament — på hvilket vi här syftat — icke når ett barn, kan och skall hans Ande nå och förnya det på något sätt, som vi icke känna till.

Hon tror, att början till det nya lifvet hos barnet är en *andlig* födelse; att detta nya och svaga lif behöfver näring och fostrande omvårdnad, om det skall vinna en hälsosam utveckling; att det är kristna föräldrars plikt att tillse, att så sker; att söndagsskolan och konfirmationsklassen äro den hjälp, hvilken kyrkan erbjuder föräldrarna. Hon tror, att genom detta närande af det andliga lifvet i hemmet och i kyrkan med *"den andliga oförfalskade mjölken"*, Guds ord, skall döpelseförbundet kunna hållas obrutet och det andliga lifvet utvecklas och tillväxa mer och mer.

Efter omsorgsfull undervisning i hemmet och kyrkan, om det vederbörligen visar sig, att där är nåd i hjärtat, att ånger och tro, det nya lifvets beståndsdelar, verkligen äro inneboende, gifver hon sina barn genom den sköna och betydelsefulla konfirmationsakten tillträde till Kristi lekamens och blods delaktighet.

Den bibliska lära om Herrens heliga nattvard, som vår kyrka håller fast vid och bekänner, och den allvarliga, pröfvande förberedande gudstjänsten, hvilken är med nattvarden förknippad, äro i sanning ägnade att stärka den unge bekännaren och närmare införlifva honom med Kristus.

Vår kyrka yrkar på att hela den troendes lif i umgänget med Frälsaren och hans egna skall vara en "till-

växt i nåden och kunskapen". Härutinnan erhåller äfven den troende kraftigt understöd genom vår lära om Guds ords verkan såsom ett nådemedel, en bärare af, ett verktyg för den Helige Ande. Dessutom tröstas han och upplifvas genom vår dyrbara lära om rättfärdiggörelsen — allena genom tron på Jesus Kristus. Han uppmuntras att sträfva efter målet, att rena sig mer och mer, att blifva allt mera verksam, allvarlig och helgad genom kyrkans lära om helgelsen.

Icke heller förbiser eller förgäter kyrkan den sorgliga omständigheten, att många — ofta genom deras försummelse, som borde vara deras andliga ledare i hemmet och församlingen — falla ur sitt döpelseförbund, eller glömma sina konfirmationslöften och sålunda sjunka tillbaka i ett oomvändt tillstånd. Hon påyrkar den absoluta nödvändigheten af omvändelse, d. ä. vandrande tillbaka, för alla sådana. Hon inskränker sig emellertid icke till att endast förkunna denna nödvändighet, utan framställer äfven och förklarar omvändelsens natur och de medel och sätt, hvarigenom den åvägabringas.

Under det kyrkan först och främst sträfvar efter att förebygga nödvändigheten af omvändelse genom att föra barnen till Jesus, att han må mottaga och välsigna dem genom sitt sakrament, och under det hon iakttager all flit och vaksamhet att behålla dem trogna Kristus i sitt döpelseförbund, försäkrar hon dem ock allvarligen, om de affalla, att om de icke ångra och omvända sig, skola de förgås till evig tid.

Och om detta beklagansvärda affall i större eller mindre grad skulle äga rum med en stor del af försam-

lingen, beder och arbetar vår kyrka för en väckelse. Under det hon förkastar och afskyr allt det som är obibliskt och sålunda fördärfligt i det moderna väckelsesystemet, uppskattar hon däremot och mottager med tacksamhet hvarje *"vederkvickelsens tid från Herren"*.

Ja, den lutherska kyrkan tror på frälsningen, på den absoluta nödvändigheten af dess personliga tillägnande och på den eviga förtappelsen för hvar och en, som icke vill komma till Gud på den enda frälsningsväg som finnes — genom Jesus Kristus.

Det lutherska systemet är sålunda ett *fullständigt* system. Det inbegriper *allt* som är uppenbaradt i ordet. Det lär oss hålla *allt* hvad Kristus har befallt. Det gifver oss *hela* Guds vilja och råd.

Den lutherska kyrkan tror på en *väg* till frälsning. Hon har ett bestämdt tros-*system*. Hennes system af nådens läror och verkningar är fullständigt, bestående, enkelt, tilltalande. Det undviker andra systems motsägelser och svårigheter. Det är fullkomligt i öfverensstämmelse med Guds ord. Att det skiljer sig från andra system och åskådningar, är emedan det håller fast vid och böjer sig för det som är skrifvet, under det andra afvika därifrån och förändra skriftens ord, så att de tilltala förnuftet. Det gifver Gud all äran för frälsningen. Det kastar allt ansvar för människans frälsning på henne själf. Det är i sanning Herrens väg, på hvilken den återlöste kan vandra trygg och säll. Det är den gamla stig, den goda väg, på hvilken människorna kunna finna ro till sina själar. Det är den

väg, på hvilken patriarker, profeter och Guds tjänare i gamla tider hafva vandrat. Det är apostlarnas, martyrernas och den tidiga kyrkans bekännares väg — den väg som under de mörka tiderna blef fördunklad och nästan dold. Det är den väg, för hvars bringande i ljuset och återöppnande Gud uppväckte Martin Luther.

Ja, den kyrka, som bar det kristna namnet, hade till betydlig del förlorat vägen. Gud ville återföra henne till rätta. Därför uppväckte han den store reformatorn. Är det icke antagligt, att han ledde honom och upplyste honom, att han måtte veta och kunna utvisa denna väg? Om den lutherska reformationen var ett Guds verk, är den då i behof af ständiga förbättringar och återupprepningar? Nej, vi tro att Gud ledde Luther rätt, och att den frälsningsväg, till hvilken han återförde kyrkan, är Guds väg. Sedan dess hafva millioner vandrat därpå och funnit det vara en god, säker och lycklig väg. Ingen, som lämnat den för någon annan väg, har vunnit något därpå.

Att öfvergifva den lutherska kyrkan för någon annan vore att utbyta ett system, som är grundadt på sunda och fastställda tolkningsprinciper — logiska, öfverensstämmande, alltigenom bibliska och därför oföränderliga bland alla förändringar — för ett annat system, utan bestämda tolkningsprinciper, endast delvis troget Guds inspirerade ord, mer eller mindre obestående, ovisst, vacklande och föränderligt i enlighet med en ostadig tids tycken och böjelser.

Det vore att utbyta en tro, som tillfredsställer, skänker frid och yttrar sig i en barnslig, glad och hoppfull

förtröstan på en alltid lefvande och en allestädes närvarande Frälsare mot en som ofta leder i förvirring och tvifvel och nedslår i stället för uppmuntrar. En tro, som är grundad vare sig på ovissa och skiftande erfarenheter eller på en obeveklig och kärlekslös lag, kan icke vara så bestående och glädjebringande som den, hvilken obetingadt litar på en Återlösare, hvilken *lidit döden för alla människor.*

Vi afsluta med följande ord af dr Seiss: "Vi säga icke, att inga andra än de, som äro lutheraner till namn och bekännelse, kunna blifva frälsta. Men vi påstå, att om icke frälsningen kan vinnas i den lutherska kyrkan, eller om det eviga lifvets väg inom henne icke kan finnas, då finnes det icke heller någonting sådant som frälsning. Det finnes ingen annan Gud än den Gud hon bekänner. Det finnes icke något Guds ord, som hon icke antager och lärer. Det finnes ingen annan Kristus än den hon bekänner, den till hvilken hon sätter sitt hopp och sin förtröstan. Det finnes inga andra nådemedel af Gud instiftade än de, hvilka hon brukar och yrkar på, att de skola brukas. Det finnes inga löften om och villkor för benådning hos Gud utom de, hvilka hon framställer för människorna, dem till hugsvalelse. Och det finnes icke heller någon annan sann verksamhet, kyrka eller tro, än de, hvilka hon erkänner och fasthåller."

Kartonnerad 75
Klotband . . . 1.00